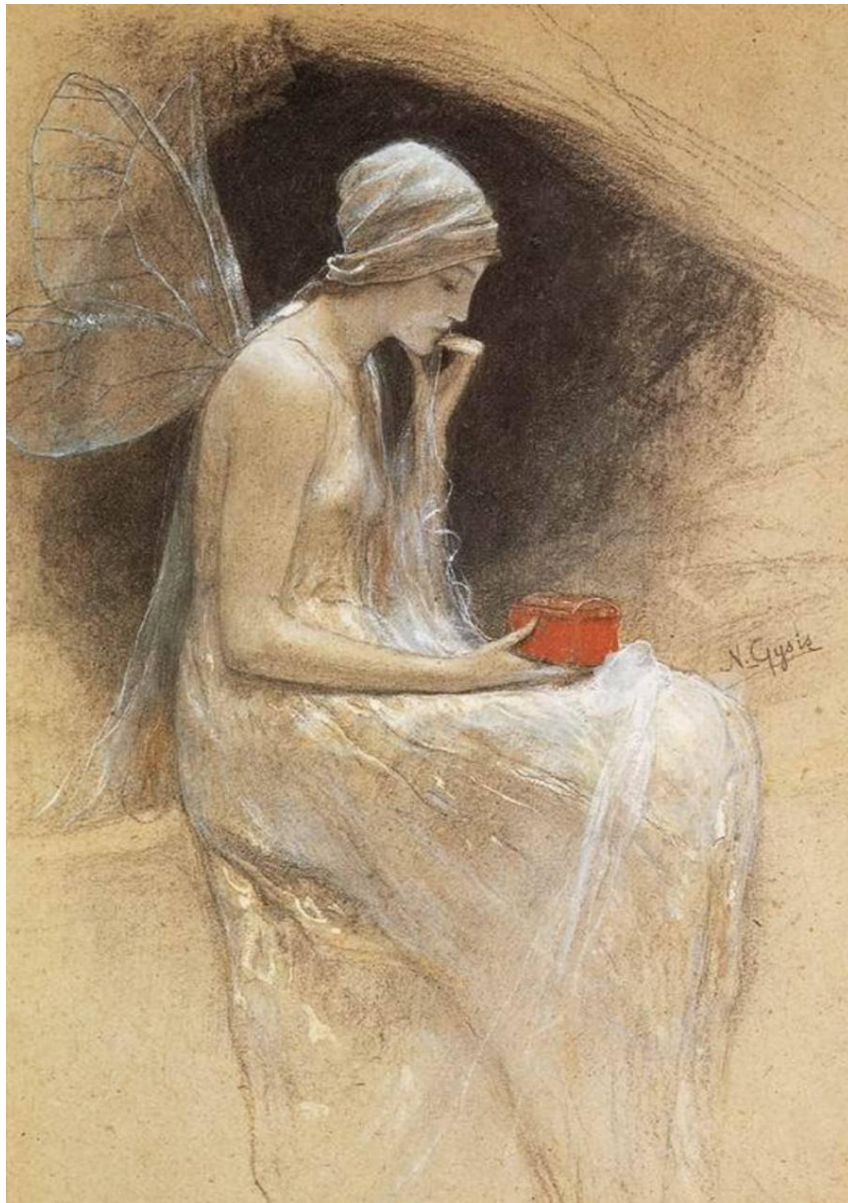

Διαδρομές

Εικόνα: Ν. Γύζης, *Η ψυχή του καλλιτέχνη*, 1893

Τεύχος 3

Φεβρουάριος 2024

2ο Πρότυπο Γυμνάσιο Αθηνών

Η τέχνη της συντομίας: διαβάζουμε μικροαφηγήσεις
δημιουργούμε μικρόκοσμους

Ιστοσελίδα

<https://shortstories-2pga.webnode.gr>

Υπεύθυνες καθηγήτριες:

Ξένη Σκαρτοή

Μαρία Κονταξή

Μια ιδιαίτερη ενότητα αφιερώνεται στον ρομαντισμό, με αφετηρία τον «Πειρασμό» του Δ. Σολωμού, και στη μετάφραση της λογοτεχνίας, μια ιδιαίτερη και ξεχωριστή δημιουργική δραστηριότητα. Τα παιδιά μεταφράζουν κείμενα του ευρωπαϊκού ρομαντισμού από τα αγγλικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, και τα ισπανικά, ασκούν τις γλωσσικές τους δεξιότητες στην ξένη γλώσσα και στα ελληνικά, και έρχονται σε στενότερη επαφή με τις συμβάσεις του λογοτεχνικού λόγου. Το σύντομο ανθολόγιο του ευρωπαϊκού ρομαντισμού συμπληρώνουν βιογραφικά σημειώματα των δημιουργών που μας επιτρέπουν να σχηματίσουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το κίνημα και τους εκπροσώπους του. Επίσης χαρακτηριστικά έργα της ζωγραφικής του ρομαντισμού, όπου αποτυπώνονται εικαστικά τα χαρακτηριστικά του κινήματος.

Στην επόμενη ενότητα τρεις γνωστοί μεταφραστές/τριες απαντούν στα ερωτήματα των παιδιών για τη σημασία της μετάφρασης και για τη μεταφραστική διαδικασία.

Μια καινούρια ενότητα διερευνά τη βιογραφία γνωστών προσωπικοτήτων, τις άγνωστες πτυχές και τις αντιφάσεις του χαρακτήρα τους, που μας μαθαίνουν ίσως πράγματα και για τον ίδιο τον εαυτό μας, και καταγράφει δραματικά γεγονότα και εμπειρίες που αποτέλεσαν συχνά το εφαλτήριο για μια λαμπρή καριέρα και το δρόμο προς τη δόξα. Η ζωή γράφει καμιά φορά τα πιο συναρπαστικά μυθιστορήματα.

Τα παιδιά καταγράφουν επίσης τις εντοπώσεις τους από την επαφή με καλλιτεχνικά δημιουργήματα, και, τέλος, δημιουργούν τέσσερα σταυρόλεξα, όπου σας καλούν να αναζητήσετε τις λέξεις επιστρατεύοντας και τις γνώσεις σας από τους κανόνες παραγωγής και σύνθεσης που διδαχθήκατε στην τάξη.

Ελπίζουμε το καινούριο μας τεύχος να σας ψυχαγωγήσει, και να αποτελέσει παράλληλα τροφή για σκέψη ή ακόμα και κίνητρο για τις δικές σας δημιουργίες.

Ξένη Σκαρτσή

Επιμέλεια Ύλης: Ξένη Σκαρτοή

Καλλιτεχνική επιμέλεια – σελιδοποίηση: Μαρία Κονταξή

Στο τεύχος συμμετέχουν οι μαθητές:

Γ1

Αναστασία Αθανασίου, Αλκμήνη Αμπαζή, Κωνσταντίνα Ανδρεάδη,
Αλέξανδρος Αντωνόπουλος, Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Χρήστος
Αργυρόπουλος, Αναστάσης Αρσενιάδης, Κατερίνα Ανυσίου,
Τηλέμαχος Αραμπατζής, Θανάσης Βαρδούλιας, Δάφνη Βαμβακά,
Μαριτίνα Βασιλάκου, Γιώργος Βενιζέλος, Γεωργία Βερβάτη,
Στέλλα Βόσσου, Άννα Γιαννοπούλου, Αναστασία Γαλάνη,
Δημήτρης Γεωργίου, Απόστολος Γεωργιόπουλος, Μελίνα Γεωργοπούλου

B5

Δέσποινα-Κυβέλη Παπαδιαμάντη, Βασιλική Παπαδοπούλου,
Καλλιόπη Παπαντωνίου, Μάριος Περέτης, Κατερίνα Πουλέα,
Έλενα Παπαρίζου, Ανδρέας Πατίτσας, Ισίδωρος Ρηγόπουλος,
Αφροδίτη Σκλήρα, Μυρτώ Σουμέλη-Λύσσαρη, Κατερίνα Στάβερη,
Σταυρούλα Στάβερη, Ελισάβετ Στάση

Εμμανουέλα Μαστοράκη, Γ4 (σχ. έτος 2022-23)

Στη μετάφραση του ποιήματος του W. Wordsworth συνεργάστηκαν οι
μαθητές/τριες του τμήματος Γ1

Στην ενότητα «Παίζοντας με τις λέξεις», τα σταυρόλεξα συνδημιούργησαν
οι μαθητές/τριες του τμήματος B2.

Περιεχόμενα

Μέρος 1^ο

Ένα ταξίδι στον ρομαντισμό

Αντί εισαγωγής...

Ευρωπαϊκός ρομαντισμός. Ένα μικρό Ανθολόγιο

Τρεις μεταφραστές απαντούν

Χριστίνα Λιναρδάκη

Έλενα Νούσια

Σωκράτης Λ. Σκαρτσής

Μπ. Μπρεχτ, Ο γιος

Ποιήματα

Πεζά κείμενα

Ζωή σαν μυθιστόρημα...

Παίζοντας με τις λέξεις. Σταυρόλεξα

Προτάσεις ανάγνωσης και ψυχαγωγίας

Απαντήσεις σταυρόλεξων

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟ

- Καλή ποίηση είναι η αυθόρμητη εκχύλιση δυνατών συναισθημάτων. (William Wordsworth)
- Αναζητώ πάντοτε σε ό,τι βλέπω μια όψη που υπερβαίνει το παρόν και απτό αντικείμενο. (Percy Bysshe Shelley)
- Γλυκιά είναι η γνώση μοναχά που η Φύση ορίζει ((William Wordsworth)

Ο ρομαντισμός, ο οποίος έκανε την επίσημη εμφάνισή του στην Ευρώπη στα τέλη του 18^{ου} και εξαπλώθηκε τον 19^ο αιώνα, αποτέλεσε μια πραγματική επανάσταση στην τέχνη, και θεωρείται προγονικό κίνημα του υπερρεαλισμού.

Στους αυστηρούς κανόνες και τις ηθικές αξίες του κλασικισμού, αντιτάσσει την κυριαρχία του συναισθήματος και της φαντασίας, τη λατρεία του εξωτικού, του εξιδανικευμένου και του υπερβολικού, των μύθων και των θρύλων. Βασικά του θέματα η Ομορφιά και η εξιδανικευμένη γυναικεία μορφή και ο, συχνά άτυχος, έρωτας, και η εμπειρία της φύσης, πηγή έμπνευσης και πνευματικής ολοκλήρωσης. Ακόμα ο ηρωισμός και οι αγώνες για την ελευθερία, που αποδεικνύουν πως ήταν επιπλέον, όπως κάθε πραγματική καλλιτεχνική έκφραση, στάση ζωής, ανταπόκριση στις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες της εποχής.

Αντί εισαγωγής...

Ντελακρουά, Η Ελλάδα επάνω στα ερείπια του Μεσολογγίου, 1826

**Διονυσίου Σολωμού, Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι
Σχεδιάσμα Γ'**

6. Ο Πειρασμός

Έστησ' ο Έρωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη,
Κι' η φύσις ηύρε την καλή και τη γλυκιά της ώρα,
Και μες στη σκιά που φούντωσε και κλει δροσιές και μόσχους
Ανάκουστος κιλαϊδισμός και λιποθυμισμένος.
Νερά καθάρια και γλυκά, νερά χαριτωμένα,
Χώνονται μες στην άβυσσο τη μοσχοβολισμένη,
Και παίρνουνε το μόσχο της, κι' αφήνουν τη δροσιά τους,
Κι' ούλα στον ήλιο δείχνοντας τα πλούτια της πηγής τους,
Τρέχουν εδώ, τρέχουν εκεί, και κάνουν σαν αηδόνια.
Έξ' αναβρύζει κι' η ζωή, σ' γη, σ' ουρανό, σε κύμα.
Αλλά στης λίμνης το νερό, π' ακίνητό 'ναι κι άσπρο,
Ακίνητ' όπου κι' αν ιδής, και κατάσπρ' ως τον πάτο,
Με μικρόν ίσκιον άγνωρον έπαιξ' η πεταλούδα,
Που 'χ' ευωδίζει τς ύπνους της μέσα στον άγριο κρίνο.
Αλαφροΐσκιωτε καλέ, για πες απόψε τι 'δες·
Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
Χωρίς ποσώς γης, ουρανός και θάλασσα να πνένε,
Ουδ' όσο κάν' η μέλισσα κοντά στο λουλουδάκι,
Γύρου σε κάτι ατάραχο π' ασπρίζει μες στη λίμνη,
Μονάχο ανακατώθηκε το στρογγυλό φεγγάρι,
Κι' όμορφη βγαίνει κορασιά ντομένη με το φως του.

(Δ. Σολωμού Άπαντα, τόμ. Α', Ποιήματα, επιμέλεια-σημειώσεις Λ. Πολίτη, Ίκαρος 1979)

Με αφορμή τον σολωμικό «Πειρασμό»...

Ο σολωμικός ευτυχισμός μέσα από κείμενα μαθητών/τριών

Αναστασία Γαλάνη, Γ1

Ο ήλιος έλαμπε σαν διαμάντι, κάποια μικρά συννεφάκια αχνοφαίνονταν στον ουρανό τόσο μικρά που θύμιζαν προβατάκια. Από κάτω μια ολόχρυση θάλασσα που τα κύματά της πήγαιναν με την ίδια ροή με τον αέρα και πιο δίπλα ένα δάσος τόσο πράσινο και καθαρό που ακόμα και τα πιο μικρά ζωάκια όπως τα μυρμήγκια απολάμβαναν την φύση. Όσο προχωρούσα μέσα στη φύση μύριζα λίγο καπνό. Στην αρχή δεν έδωσα σημασία, αλλά ο καπνός γινόταν όλο και πιο πυκνός σε σημείο που δεν μπορούσα να αναπνεύσω. Έκλεισα τα μάτια μου και τα ξανάνοιξα. Μια μαυρίλα σχηματίστηκε μπροστά στα μάτια μου. Δάκρυα άρχισαν να τρέχουν και ξαφνικά μέσα στον καπνό είδα μια μαυροφορεμένη γυναίκα. Την πλησίασα και την είδα να κλαίει. Ύστερα την ρώτησα τι έπαθε αλλά αυτή δεν μου απάντησε. Της άγγιξα το χέρι και αμέσως

όλα επανήλθαν στην αρχική τους κατάσταση, όλα έγιναν πράσινα και μικρά
ζωάκια έπαιζαν ανενόχλητα σαν να μην είχε προηγηθεί τίποτα.
Τα ρούχα της γυναίκας μετατράπηκαν σε άσπρα...

Δάφνη Βαμβακά, Γ1

Η κιθάρα μου

Κάθομαι ένα όμορφο πρωινό σ' ένα παγκάκι με την κιθάρα μου, χωρίς να ξέρω
πώς βρέθηκα εκεί. Όλα είναι ήσυχα... Μόνο η μελωδία που παίζω με την
κιθάρα και ο ήχος των φύλλων των δέντρων ακούγονται. Κανένα πουλάκι δεν
πετά, ούτε τραγουδάει. Παίζοντας με την κιθάρα μου παρατηρώ τη φωτεινή
λίμνη μπροστά, όπου καθρεφτίζονται όλες οι ομορφιές της φύσης, ακόμα κι
εγώ! Όσο περισσότερο παίζω με την κιθάρα μου, τόσο περισσότερο νιώθω πως
γίνομαι κομμάτι αυτού του πανέμορφου κόσμου, ταυτίζομαι μ' αυτόν... Σιγά
σιγά αρχίζει και φαίνεται περισσότερο ο ήλιος. Το κλίμα γίνεται θερμότερο και
τα νερά της λίμνης γυαλίζουν μ' ένα πράσινο χρώμα. Τότε, αφού τα πρώτα
πουλάκια αρχίζουν να ξεπροβάλλουν, ξεκινάω και παίζω πιο δυνατά κι έτσι η
μελωδία της κιθάρας μου γίνεται πιο χαρωπή. Ο ήλιος αρχίζει να καίει το
δέρμα μου, μ' αποτέλεσμα να αφήσω την κιθάρα και να πάω να καλυφθώ πίσω
από τον κορμό του κοντινότερου δέντρου. Ένιωθα πως θα με κάψει! Με το που
σταμάτησα να παίζω την μελωδία μου, όλα τα πτηνά κάλυψαν τον δυνατό ήλιο
και ένα καταγάλανο πουλί μου έφερε το όργανό μου για να συνεχίσω! Τελικά
κατάλαβα πως τα ζωάκια απολάμβαναν τη μελωδία αυτή και για αυτό
συνέχισα να παίζω μέχρι να έρθει το βράδυ, για να κοιμηθούν.

Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Γ1

Τα πουλιά τα δέντρα ξύπνησαν
σαν σήμα απ' τον ήλιο 'λάβαν
και τα λουλούδια όρθια στάθηκαν
τα δέντρα ψηλά όταν τά 'δαν
μαζεμένα τα πουλιά
στον ρυθμό του νερού τραγουδούσαν
κι όσο ο ήλιος ανέβαινε
τόσο ψηλά πετούσαν.
Κι όταν ήρθ' η ώρα πια
στη σπηλιά του να γυρίσει
τα κλαδιά τα δέντρα ύψωσαν
το καθένα να τόνε χαιρετήσει.
Μα ο ήλιος πολύ λυπότανε
να φύγει από την πλάση

σε χίλια αστέρια έσπασε
για να την αγκαλιάσει.

Αλκμήνη Αμπαζή, Γ1

Εικόνες της φύσης

Τα φύλλα όλου του δάσους τρομαγμένα αρχίσαν να πετάνε, όταν ο άγριος
άνεμος ξάπλωσε με δύναμη το μικρό δεντράκι.

*

Ένα σμήνος πουλιών μας προσπέρασε. Σαν μουσική το πέταγμά τους, σαν χάνδι
το κελαϊδισμό τους.

*

Κάθε φθινόπωρο τα δέντρα χορεύουν. Σε κάθε κίνηση των κλαδιών τους,
λύνεται και ένα φύλλο. Μέχρι το τέλος της ημέρας έχουνε φύγει όλα.

Ευρωπαϊκός ρομαντισμός. Ένα μικρό ανθολόγιο

Στην ενότητα αυτή τα παιδιά, αφού ήρθαν σε μια πρώτη επαφή με τον
ρομαντισμό μέσω των *Ελεύθερων Πολιορκημένων* του Δ. Σολωμού, προσεγγίζουν
το ιστορικό αυτό κίνημα μέσω της μετάφρασης σημαντικών έργων και
ευρωπαίων εκπροσώπων του στην ποίηση.

Η μετάφραση των λογοτεχνικών κειμένων, εν προκειμένω της ποίησης,
είναι μια κατεξοχήν δημιουργική και πολύ απαιτητική διαδικασία, που
ενισχύει σημαντικά την κατανόηση των συμβάσεων και των χαρακτηριστικών
του ποιητικού λόγου, μαζί με την αγάπη για την ίδια την ποίηση. Επιπλέον, η
μετάφραση είναι ίσως η αποτελεσματικότερη γλωσσική άσκηση, καθώς στην
αναμέτρησή τους με το κείμενο, τα παιδιά αναγκάζονται να επιστρατεύσουν
σημαντικές γλωσσικές δεξιότητες, που ενισχύουν ιδίως τη γλώσσα απόδοσης
των κειμένων, μαζί με την ευαισθησία και την παρατηρητικότητα τους. Είναι,
κατά την άποψή μας, αν όχι η καλύτερη, από τις καλύτερες γλωσσικές
ασκήσεις.

Τα ποιήματα επιλέχθηκαν με γνώμονα και το γλωσσικό επίπεδο των
παιδιών στη γνώση της ξένης γλώσσας, κατά την άποψη των καθηγητριών
τους. Η μετάφραση των ποιημάτων αποδείχθηκε μια απαιτητική διαδικασία,
που νομίζουμε όμως πως τα παιδιά την απολάυσανε και ότι το αποτέλεσμα
δικαιώνει την προσπάθειά τους.

Η επιλογή των ποιημάτων και η καθοδήγηση των μαθητών/τριών έγινε
από τις καθηγήτριες Ξένη Σκαρτσή, Βάσω Μεθενίτη, Ερμιόνη Παυλάκη και
Μαρία Χιόνη (το ισπανικό ποίημα επέλεξε η Μ. Βασιλάκου). Το έργο του W.
Wordsworth μεταφράστηκε ως ενδεικτικό παράδειγμα, και διορθώθηκε με τη
συμβολή όλων των μαθητών/τριών στην τάξη.

Το σύντομο αυτό ανθολόγιο/ πανόραμα προσώπων και έργων, που
ξεκινάει με τον μακρινό πρόδρομο του ρομαντισμού, τον Ου. Σαίξπηρ, μαζί με

το εικαστικό υλικό που το συνοδεύει, πιστεύουμε ότι μπορεί να αποτελέσει και μια χρήσιμη εισαγωγή στον ευρωπαϊκό ρομαντισμό.

Thomas Cole, Το ταξίδι της ζωής, 1842

ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

William Shakespeare (Ουίλιαμ Σαίξπηρ, 1564-1616)

Άγγλος ποιητής, θεατρικός συγγραφέας και ηθοποιός, πρόδρομος του ρομαντισμού τον οποίο επηρέασε σε μεγάλο βαθμό. Ο εθνικός ποιητής της Αγγλίας, ο σημαντικότερος αγγλόφωνος συγγραφέας και ένας από τους σημαντικότερους δραματουργούς του κόσμου, ο μόνος που μπορεί να σταθεί ισαΐα δίπλα στους μεγάλους αρχαίους Έλληνες τραγικούς. Σώζονται 38

θεατρικά έργα του, τραγωδίες και κωμωδίες (Άμλετ, Μάκβεθ, Βασιλιάς Λήρ, Οθέλλος, Όνειρο θερινής νυκτός, κ.ά.), 154 σονέτα, δύο μεγάλα αφηγηματικά και πολλά άλλα ποιήματα.

Ήταν το τρίτο από τα οκτώ παιδιά μιας αρκετά εύπορης οικογένειας του Στράτφορντ. Άρχισε την καριέρα του ως ηθοποιός και θεατρικός συγγραφέας στο Λονδίνο το 1585. Απέκτησε νωρίς την εύνοια της βασίλισσας Ελισάβετ Α' και αργότερα του Ιακώβου Στ' που τη διαδέχθηκε, γεγονός που διευκόλυνε την αφοσίωσή του στο έργο του και του εξασφάλισε πλατιά φήμη.

Sonnet 18: Shall I compare thee to a summer's day?

Shall I compare thee to a summer's day?
Thou art more lovely and more temperate:
Rough winds do shake the darling buds of May,
And summer's lease hath all too short a date;

Sometime too hot the eye of heaven shines,
And often is his gold complexion dimm'd;
And every fair from fair sometime declines,
By chance or nature's changing course untrimm'd;

But thy eternal summer shall not fade,
Nor lose possession of that fair thou ow'st;
Nor shall death brag thou wander'st in his shade,
When in eternal lines to time thou grow'st:

So long as men can breathe or eyes can see,
So long lives this, and this gives life to thee.

Σονέτο 18. Να σε συγκρίνω με μια μέρα του καλοκαιριού;

Να σε συγκρίνω με μια μέρα του καλοκαιριού;
Είσαι πιο ωραίος και πιο γαλήνιος
Δυνατοί άνεμοι ταραάζουν τα αγαπημένα μπουμπούκια του Μαΐου
Και του καλοκαιριού το τέλος είναι κοντά.

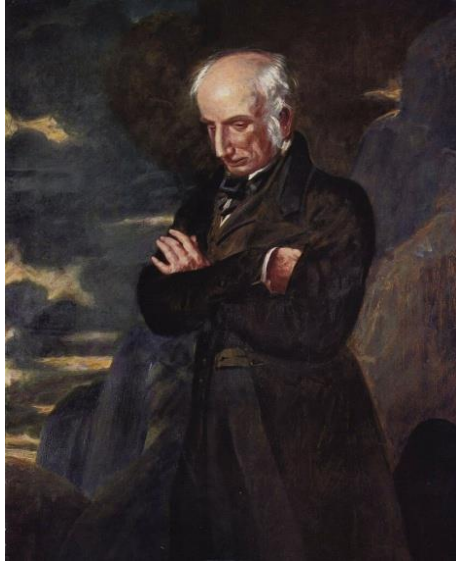
Κάποτε το μάτι του ουρανού λάμπει πολύ ζεστό
Και συχνά είναι η χρυσή όψη του θαμπή
Και κάθε ωραίο απ' το ωραίο φθίνει
Από τύχη ή από την πορεία της φύσης λιγοστεμένο.

Αλλά το αιώνιό σου καλοκαίρι δεν θα θαμπώσει
Ούτε την κατοχή της ομορφιάς αυτής ποτέ θα χάσεις,
Ούτε ο θάνατος θα καυχηθεί πως πλανήθηκες στη σκιά του
Καθώς σε αιώνιους στίχους στο χρόνο θα μεγαλώνεις.

Όσο οι άνθρωποι θα αναπνέουν και μάτια θα βλέπουν
Τόσο το ποίημα αυτό θα ζει και ζωή θα σου χαρίζει.

(Μετάφραση Γιώργος Βενιζέλος, Θανάσης Βαρδούλιας, Γ1)

William Wordsworth (Γουίλιαμ Γουόρντγουορθ, 1770-1850)

Άγγλος ρομαντικός ποιητής, εισηγητής, μαζί με τον Σάμιουελ Τέυλορ Κόλεριτζ, του ρομαντικού κινήματος στην Αγγλία. Ο Πρόλογος της ποιητικής συλλογής *Λυρικές Μπαλάντες* (1798) που έγραψε μαζί με τον Κόλεριτζ, αποτέλεσε το πρώτο μανιφέστο του ρομαντισμού στην αγγλική λογοτεχνία. Το διασημότερο έργο του, *Το Πρελούδιο* (1850), ένα χρονικό της πνευματικής ζωής του ποιητή, θεωρείται το σημαντικότερο έργο του αγγλικού ρομαντισμού. Ο Γουόρντγουορθ μεγάλωσε κοντά στη φύση, σε ένα είδος αγροτικού παραδείσου στην Περιοχή των Λιμνών, και έμεινε

ορφανός πολύ μικρός, γεγονός που σημάδεψε τη ζωή και το έργο του. Έγραψε τα πρώτα του ποιήματα σε νεαρή ηλικία, και νεαρός φοιτητής ταξίδεψε με τα πόδια σε μεγάλο τμήμα της Ευρώπης, γεγονός που ενίσχυσε την αγάπη του για τη φύση. Η σχέση του ανθρώπου με τη φύση αποτελεί κεντρικό θέμα στην ποίησή του.

Κάσπαρ Ντάβιντ Φρίντριχ, Τοπίο με ουράνιο τόξο, 1810

My heart leaps up

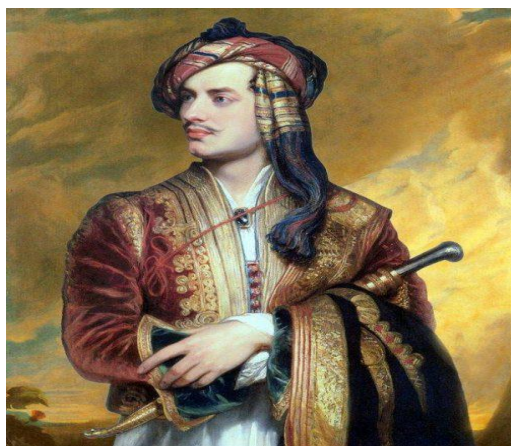
My heart leaps up when I behold
A rainbow in the sky:
So was it when my life began;
So is it now I am a man;
So be it when I shall grow old,
Or let me die!
The Child is father of the Man;
And I could wish my days to be
Bound each to each by natural piety.

Η καρδιά μου σκιρτά

Η καρδιά μου σκιρτά όταν βλέπω
Ένα ουράνιο τόξο στον ουρανό:
Έτσι ήταν όταν ξεκίνησε η ζωή μου,
Έτσι είναι τώρα που είμαι άντρας.
Έτσι ας είναι όταν θα γεράσω,
Αλλιώς ας πεθάνω !
Το Παιδί είναι ο πατέρας του Άντρα.
Και εύχομαι να είναι οι μέρες μου
δεμένες η μια με την άλλη με ευλάβεια στη φύση.

(Οι μαθητές και οι μαθήτριες του τμήματος Γ1)

George Gordon Byron (1788-1824)

Ο λόρδος Τζορτζ Γκόρντον Μπάυρον, Άγγλος αριστοκράτης, ποιητής και πολιτικός, είναι ένας από τους μεγαλύτερους Βρετανούς ποιητές και μια από τις σημαντικότερες μορφές του ρομαντισμού. Είναι επίσης ιδιαίτερα γνωστός για τη φιλελληνική του δράση. Έγραψε τα πρώτα του ποιήματα σε ηλικία 17 ετών.

Εξαιρετικά διάσημος ήδη στην εποχή του, έζησε μία άστατη και περιπετειώδη ζωή, ταξιδεύοντας διαρκώς. Ήρθε στην Ελλάδα για να υποστηρίξει την ελληνική επανάσταση, και πέθανε στο Μεσολόγγι, σε ηλικία 36 ετών, πιθανόν από ελονοσία.

Αντουάν-Ζαν Γκρό, Κριστίν Μπουαγιέ, 1800

She Walks In Beauty

She walks in Beauty, like the night
Of cloudless climes and starry skies;
And all that's best of dark and bright
Meet in her aspect and her eyes:
Thus mellowed to that tender light
Which Heaven to gaudy day denies.

One shade the more, one ray the less,
Had half impaired the nameless grace
Which waves in every raven tress,
Or softly lightens o'er her face;
Where thoughts serenely sweet express,
How pure, how dear their dwelling-place.

And on that cheek, and o'er that brow,
So soft, so calm, yet eloquent,
The smiles that win, the tints that glow,
But tell of days in goodness spent,
A mind at peace with all below,
A heart whose love is innocent!

Περπατά πανέμορφη

Περπατά πανέμορφη, σα νύχτα
κλιμάτων ασυννέφιαστων και ουρανών αστροφώτιστων
Και η ομορφιά πού' χει το φως και η σκιά
σμίγει στην όψη της και στα μάτια της
έτσι ωριμασμένη μέσα σε αυτό το τρυφερό φως
που ο Ουρανός στη λαμπερή μέρα αρνείται.

Μια σκιά περισσότερη ή μια αχτίδα λιγότερη
θα μείωνε την ανείπωτη χάρη
που κυματίζει σε κάθε μαύρη τούφα των μαλλιών της
ή απαλά φωτίζει το πρόσωπό της.
Εκεί που οι σκέψεις εκφράζονται γαλήνια και γλυκά
πόσο αγνός, πόσο αγαπητός είναι ο τόπος της.

Και σε αυτή την παρειά και σε εκείνο το μέτωπο
τόσο απαλά τόσο ήρεμα όμως εκφραστικά
τα χαμόγελα που μπορούν να κερδίζουν, οι αποχρώσεις που λάμπουν
αλλά για τις ευτυχισμένες μέρες που πέρασαν μιλούν
μια ψυχή απόλυτα γαλήνια,
μια καρδιά που αθώα αγαπά!

(Μετάφραση Χρήστος Αργυρόπουλος, Απόστολος Γεωργιόπουλος, Γ1)

Elizabeth Barrett Browning (Ελιζαμπεθ Μπάρρετ Μπράουνινγκ, 1806-1861)

Μια από τις σημαντικότερες ποιήτριες της βικτωριανής περιόδου και του ρομαντισμού στην Αγγλία. Το έργο της άσκησε σημαντική επίδραση σε εξέχοντες ποιητές του καιρού της, όπως οι Αμερικανοί Edgar Allen Poe και Emily Dickinson. Γεννήθηκε στην κομητεία Ντάραμ της βορειοανατολικής Αγγλίας, το μεγαλύτερο από τα δώδεκα παιδιά ενός ευκατάστατου ιδιοκτήτη φυτείας. Εκπαιδεύτηκε στο σπίτι (απέκτησε πολύ καλή γνώση και της ελληνικής γλώσσας), και άρχισε να ασχολείται με την ποίηση από την παιδική ηλικία, κλίση που ενεθάρρυνε η οικογένειά της. Δημοσίευσε το πρώτο της ποίημα, ανώνυμα, σε ηλικία μόλις 14 ετών. 15 χρονών αρρώστησε, μάλλον από φυματίωση, γεγονός που δεν εμπόδισε την πλούσια λογοτεχνική της δραστηριότητα, ακόμα και όταν η υγεία της επιδεινώθηκε. Το

1845 γνώρισε τον Βρετανό ποιητή και θεατρικό συγγραφέα Ρόμπερτ Μπράουνινγκ, με τον οποίο έζησε ένα μεγάλο έρωτα, και παρά τις αντιρρήσεις της οικογένειάς της, κυρίως λόγω της άσχημης κατάστασης της υγείας της, παντρεύτηκαν κρυφά και κατέφυγαν στην Ιταλία όπου παρέμεινε ως το τέλος της ζωής της. Πέθανε στη Φλωρεντία σε ηλικία μόλις 55 ετών.

William John Hennessy (1839-1917), Εραστής

Sonnet 43. How Do I Love Thee?

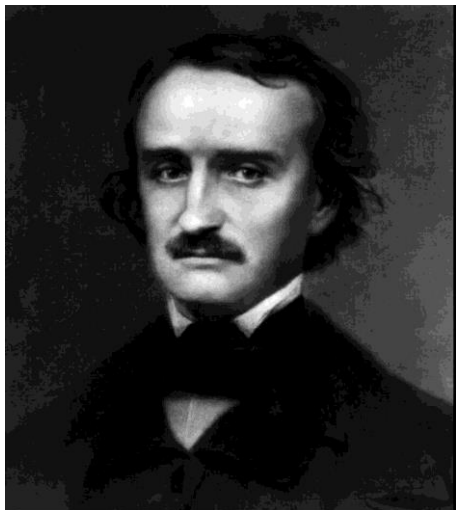
How do I love thee? Let me count the ways.
I love thee to the depth and breadth and height
My soul can reach, when feeling out of sight
For the ends of being and ideal grace.
I love thee to the level of every day's
Most quiet need, by sun and candle-light.
I love thee freely, as men strive for right.
I love thee purely, as they turn from praise.
I love thee with the passion put to use
In my old griefs, and with my childhood's faith.
I love thee with a love I seemed to lose
With my lost saints. I love thee with the breath,
Smiles, tears, of all my life; and, if God choose,
I shall but love thee better after death.

Σονέτο 33. Πώς σε αγαπώ;

Πως σε αγαπώ; Άσε με να μετρήσω τους τρόπους.
Σε αγαπώ έως το βάθος και το πλάτος και το ύψος
Που η ψυχή μου μπορεί να φτάσει, όταν νιώθει απαραίτητη
Έως το τέλος της ύπαρξης και της ιδανικής χάρης.
Σε αγαπώ έως το επίπεδο της καθημερινής
Της πιο αθόρυβης επιθυμίας, κάτω από τον ήλιο και τη φλόγα του κεριού.
Σε αγαπώ ανεμπόδιστα, όπως οι άνθρωποι μάχονται για την δικαιοσύνη.
Σε αγαπώ αγνά, όπως μετά την προσευχή
Σε αγαπώ με το πάθος που αναλώνόταν
Σε παλιές μου λύπες και με την πίστη μου την παιδική.
Σε αγαπώ με μία αγάπη που φαινόταν πως έχασα
Μαζί με τους χαμένους μου αγίους. Σε αγαπώ με την ανάσα,
Τα χαμόγελα, τα δάκρυα όλης μου της ζωής · και, αν το θελήσει ο Θεός
Ακόμα πιο καλά θα σε αγαπώ αφού πεθάνω.

(Μετάφραση Κατερίνα Ανυσίου, Μαριτίνα Βασιλάκου, Γ1)

Edgar Allan Poe (Έντγκαρ Άλαν Πόε, 1809-1849)

Ποιητής, πεζογράφος και κριτικός, ένας από τους κύριους εκπροσώπους του Αμερικανικού ρομαντισμού, του οποίου το έργο επηρέασε σημαντικά την παγκόσμια λογοτεχνία. Στο έργο του κυριαρχεί το συναίσθημα και το μυστήριο. Ο Πόε αποτελεί παράλληλα πρόδρομο της αστυνομικής λογοτεχνίας και των ιστοριών μυστηρίου και τρόμου.

Γεννημένος στη Βοστώνη από γονείς ηθοποιούς, έζησε μια δυστυχισμένη, ταραχώδη και αντισυμβατική ζωή.

Μεγάλωσε στην οικογένεια του πλούσιου εμπόρου Τζων Άλαν, καθώς ο πατέρας του εγκατέλειψε την οικογένειά του λίγο μετά τη γέννησή του και ακολούθησε ο θάνατος της μητέρας του. Παρότι η θετή του οικογένεια ήταν σε θέση να του προσφέρει μια καλή ζωή, το πάθος του για τη χαρτοπαιξία και τα οικονομικά χρέη που δημιούργησε έγιναν αιτία να σταματήσει νωρίς τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Βιρτζίνια, και αργότερα να απολυθεί από το στρατό όπου κατέφυγε για βιοποριστικούς λόγους. Βραχύβια στάθηκε και η ηθική του στη σύνταξη διάφορων λογοτεχνικών περιοδικών.

Η ασθένεια και ο πρόωρος θάνατος της νεαρής συζύγου του το 1847 τον έστρεψαν στον αλκοολισμό, ενώ παράλληλα η φήμη του έργου του μεγάλωνε

ολοένα. Ύστερα από μια σειρά αποτυχημένες σχέσεις, ανακαλύφθηκε σε παραληρηματική κατάσταση από περαστικούς σε δρόμο της Βαλτιμόρης, και πέθανε μερικές ημέρες αργότερα στο νοσοκομείο της πόλης. Τα αίτια του θανάτου του παραμένουν ακόμα ένα μυστήριο: ήταν απόρροια του αλκοολισμού, δηλητηρίαση ή δολοφονία;

Caspar David Friedrich, Οδουπόρος πάνω από τη θάλασσα της ομίχλης, 1818

A Dream Within A Dream

Take this kiss upon the brow!
And, in parting from you now,
Thus much let me avow-
You are not wrong, who deem
That my days have been a dream;
Yet if hope has flown away
In a night, or in a day,
In a vision, or in none,
Is it therefore the less gone?
All that we see or seem
Is but a dream within a dream.

I stand amid the roar
Of a surf-tormented shore,
And I hold within my hand

Grains of the golden sand-
How few! yet how they creep
Through my fingers to the deep,
While I weep- while I weep!
O God! can I not grasp
Them with a tighter clasp?
O God! can I not save
One from the pitiless wave?
Is all that we see or seem
But a dream within a dream?

Όνειρο μέσα σε όνειρο

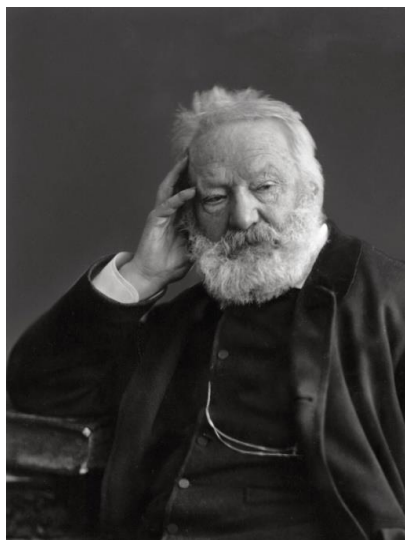
Δέξου αυτό το φιλί στο μέτωπο!
Και στον αποχωρισμό από σένα τώρα,
Αυτό μόνο ας ομολογήσω
Δεν είχες άδικο, που εκτιμούσες
Ότι οι μέρες μου ήταν ένα όνειρο.
Κι όμως αν η ελπίδα πέταξε μακριά
Σε μια νύχτα ή σε μια μέρα
Σε ένα όραμα ή σε κανένα
Έχει γι' αυτό λιγότερο χαθεί;
Όλα αυτά που βλέπουμε ή φαίνονται
Δεν είναι παρά όνειρο μέσα σε όνειρο.

Στέκομαι ανάμεσα στο βρυχηθμό
Μιας βασανισμένης από τα κύματα ακτής,
Και κρατώ μέσα στο χέρι μου
Κόκκους από τη χρυσή άμμο-
Πόσο λίγοι! Κι όμως πώς κυλάνε,
Ανάμεσα απ' τα δάκτυλά μου στα βαθιά,
Ενώ εγώ κλαίω - ενώ εγώ κλαίω!
Ω Θεέ μου! Δεν μπορώ να τους πιάσω
Να τους κρατήσω πιο σφιχτά;
Ω Θεέ μου! Δεν μπορώ να σώσω
Έναν από το ανελέητο κύμα;
Όλα αυτά που βλέπουμε ή φαίνονται
Δεν είναι παρά όνειρο μέσα σε όνειρο;

(Μετάφραση Αλκμήνη Αρπαζή, Αλέξανδρος Αντωνόπουλος, Γ1)

ΓΑΛΛΙΚΟΣ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Victor Hugo (Βίκτωρ Ουγκώ, 1802-1885)

Γάλλος ποιητής, μυθιστοριογράφος και θεατρικός συγγραφέας. Ο σπουδαιότερος εκπρόσωπος του γαλλικού ρομαντισμού. Έργα του, όπως τα μυθιστορήματα *Οι Άθλιοι* και *Η Παναγία των Παρισίων* του χάρισαν παγκόσμια φήμη. Προς το τέλος της ζωής του ασχολήθηκε και με τη ζωγραφική.

Γεννήθηκε στη Μπεζανσόν της Γαλλίας. Ο πατέρας του ήταν στρατηγός του Ναπολέοντα, και έτσι πέρασε την παιδική του ηλικία με συνεχείς μετακινήσεις. Έγραψε τα πρώτα του έργα, και εξέδωσε με τα αδέρφια του το περιοδικό *Conservateur Littéraire* σε ηλικία 17 ετών, και 20 ετών δημοσίευσε την πρώτη του

ποιητική συλλογή. Πολυγραφότατος, κέρδισε από νωρίς την καταξίωση και στο τέλος της ζωής του τη λαϊκή λατρεία στη χώρα του. Από τους συνεπέστερους εκπροσώπους του φιλελληνισμού, εξέφρασε επανειλημμένα τα φιλελληνικά του αισθήματα σε πολύ γνωστά έργα του.

Μεταλασσόμενος βαθμιαία από φιλομοναρχικός σε διαπρύσιο δημοκρατικό, μετά την κατάλυση της δημοκρατίας από τον Ναπολέοντα Γ' το 1851 αναγκάστηκε να ζήσει αυτοεξόριστος μακριά από τη Γαλλία για 20 χρόνια. Το διάστημα αυτό μυήθηκε και στον πνευματισμό.

Πέθανε στο Παρίσι στις 22 Μαΐου 1885 και την ημέρα του θανάτου κηρύχθηκε εθνικό πένθος στη Γαλλία. Η σορός του εκτέθηκε σε λαϊκό προσκύνημα κάτω από την *Αψίδα του Θριάμβου* και ενταφιάστηκε στο *Πάνθεον*.

Caspar David Friedrich, Βοημικό τοπίο με τα όρη Milleschauer, 1808

Demain, dès l'aube...

Demain, dès l'aube, à l'heure où blanchit la campagne,
Je partirai. Vois-tu, je sais que tu m'attends.
J'irai par la forêt, j'irai par la montagne.
Je ne puis demeurer loin de toi plus longtemps.

Je marcherai les yeux fixés sur mes pensées,
Sans rien voir au dehors, sans entendre aucun bruit,
Seul, inconnu, le dos courbé, les mains croisées,
Triste, et le jour pour moi sera comme la nuit.

Je ne regarderai ni l'or du soir qui tombe,
Ni les voiles au loin descendant vers Harfleur,
Et quand j'arriverai, je mettrai sur ta tombe
Un bouquet de houx vert et de bruyère en fleur.

Αύριο με την αυγή...

Αύριο, μετά την αυγή, την ώρα που η γη ασπρίζει,
θα φύγω. Βλέπεις, ξέρω ότι εσύ με περιμένεις.

Θα πάω από το δάσος, θα πάω από το βουνό.
Δεν μπορώ να μένω μακριά από εσένα πολύ καιρό.

Θα περπατώ με τα μάτια στις σκέψεις μου,
χωρίς τίποτε να βλέπω έξω, χωρίς ν' ακούω κανένα θόρυβο,
μόνος, άγνωστος, με την πλάτη καμπουριασμένη, με τα χέρια σταυρωμένα,
λυπημένος, και για μένα η μέρα θα 'ναι σαν νύχτα.

Δε θα κοιτώ ούτε τη χρυσή δύση να πέφτει,
ούτε τα ιστία μακριά κατεβαίνοντας προς το Ονφλέρ.
Και όταν θα φτάσω, θ' αφήσω πάνω στον τάφο σου
ένα μπουκέτο από πράσινα αγριοκάστανα και από ανθισμένα βρύα.

(Μετάφραση Κωνσταντίνα Ανδρεάδη, Δάφνη Βαμβακά, Γ1)

Gérard de Nerval (Ζεράρ ντε Νερβάλ, 1808-1895)

Ψευδώνυμο του Γάλλου συγγραφέα, ποιητή και μεταφραστή Ζεράρ Λαμπρυνί, από τις σημαντικότερες μορφές του γαλλικού ρομαντισμού. Το έργο του επηρέασε τον Μαρσέλ Προυστ, τον Μπρετόν και τους σουρεαλιστές, όπως και το έργο πολλών ρομαντικών ποιητών και συγγραφέων. Στο έργο του δεσπόζει η Ανατολή, γυναικείες μορφές μυθικές ή πραγματικές και ο ανεκπλήρωτος έρωτας.

Γιος στρατιωτικού γιατρού, έζησε τα πρώτα παιδικά του χρόνια με συγγενείς σε ένα μικρό χωριό κοντά στο Παρίσι καθώς ο πατέρας του ακολούθησε, μαζί με τη μητέρα του, το Ναπολέοντα στις εκστρατείες του. Έγραψε το πρώτο του ποίημα σε ηλικία 16 ετών και σε ηλικία 19 ετών ξεκίνησε να μεταφράζει τον Φάουστ του Γκαίτε. Λάτρης των ταξιδιών, ταξίδεψε σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και στην Ανατολή. Ως δείγμα του ιδιόρρυθμου χαρακτήρα του, αναφέρεται πως είχε για κατοικίδιο ζώο έναν αστακό, τον οποίο συνήθιζε να βγάζει βόλτα δεμένο με μια γαλάζια μεταξωτή κορδέλα. Υποφέροντας από νευρικές κρίσεις, νοσηλεύτηκε επανειλημμένα σε νευρολογική κλινική. Τελικά αυτοκτόνησε τη νύχτα της 26ης Ιανουαρίου 1855.

John William Waterhouse, Ανεμώνες, 1902

Une allée du Luxembourg

Elle a passé, la jeune fille
Vive et preste comme un oiseau:
À la main une fleur qui brille,
À la bouche un refrain nouveau.

C'est peut-être la seule au monde
Dont le coeur au mien répondrait,
Qui venant dans ma nuit profonde
D'un seul regard l'éclaircirait !

Mais non, – ma jeunesse est finie ...
Adieu, doux rayon qui m'as lui, –
Parfum, jeune fille, harmonie...
Le bonheur passait, – il a fui !

Περίπατος στο Λουξεμβούργο

Πέρασε, η νεαρή κοπέλα

Ζωηρή και ευκίνητη σαν πουλί:
Στο χέρι της ένα λουλούδι που αστράφτει,
Στο στόμα της ένα νέο ρεφρέν.

Είναι ίσως η μόνη στον κόσμο
Που αν η καρδιά της ανταποκρινόταν στη δική μου,
Που αν ερχόταν στη βαθιά μου νύχτα
Με ένα μόνο βλέμμα θα τη φώτιζε!

Αλλά όχι, – τα νιάτα μου περάσανε...
Αντίο, γλυκιά αχτίδα που με φώτισες, –
Άρωμα, νεαρή κοπέλα, αρμονία...
Η ευτυχία πέρασε, – χάθηκεέφυγε!

(Μετάφραση Γεωργία Βερβάτη, Αναστασία Γαλάνη, Γ1)

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

Johann Wolfgang von Goethe (Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε, 1749-1892)

Γερμανός ποιητής, μυθιστοριογράφος, θεατρικός συγγραφέας, θεωρητικός της τέχνης και φυσιοδίφης. Θεωρείται ένας από τους περισσότερο επιδραστικούς συγγραφείς στον κόσμο, και από τους βασικούς εισηγητές του ρομαντισμού, όπως αυτός εκφράζεται στο έργο του *Τα πάθη του νεαρού Βέρθερου*.

Ο Γκαίτε καταγόταν από εύπορη οικογένεια της Φρανκφούρτης. Έγραψε τα πρώτα του ποιήματα σε ηλικία 15 ετών. Σπούδασε νομικά στη Λειψία, ιατρική, χημεία και βοτανική. Ήταν επίσης ένθερμος φιλέλληνας. Άσκησε τη δικηγορία και για ένα διάστημα καθήκοντα υπουργού στο δουκάτο της Βαϊμάρης. Από το 1775 εγκαταστάθηκε στη Βαϊμάρη, όπου έμεινε σχεδόν χωρίς δαυλείματα ως το τέλος της ζωής του.

Έγραψε *Τα πάθη του νεαρού Βέρθερου*, το μυθιστόρημα που επρόκειτο να τον καθιερώσει και να γίνει το λάβαρο του προδρομικού του ρομαντισμού κινήματος *Θύελλα και ορμή*, το 1774, συγκλονισμένος από την αυτοκτονία ενός φίλου του. Το έργο, που είναι γραμμένο με τη μορφή επιστολών στο φίλο του ήρωα Βίλχελμ, αφηγείται τον αδιέξοδο έρωτα του νεαρού ευαίσθητου

καλλιτέχνη Βέρθερου για τη νεαρή Καρλότα. Έρμαιο των συναισθημάτων του που δεν μπορεί να ελέγξει, ο ήρωας δίνει τέλος στη ζωή του.

Το σημαντικότερο έργο του, ένα φαινόμενο στην παγκόσμια λογοτεχνία, είναι ο *Φάουστ*, μια τραγωδία σε 12.000 στίχους περίπου, που απασχόλησε τον Γκαίτε από το 1772 ως τον θάνατό του το 1832. Ο Διάβολος-Μεφιστοφελής βάζει στοίχημα με το Θεό ότι θα καταφέρει να κερδίσει την ψυχή του σεβάσμιου δρα Φάουστ, κατεβαίνει στη Γη, και με πολλά μαγικά τεχνάσματα πείθει τον Φάουστ ότι μπορεί να του δώσει ξανά τα νιάτα και την ομορφιά του, με αντάλλαγμα την ψυχή του.

Τόμας Κρόουλ, Η αρκαδική ή βουκολική πολιτεία, 1834

Die Leiden des jungen Werther

Am 12. Mai

Ich weiß nicht, ob täuschende Geister um diese Gegend schweben, oder ob die warme, himmlische Phantasie in meinem Herzen ist, die mir alles rings umher so paradiesisch macht. Das ist gleich vor dem Orte ein Brunnen, ein Brunnen, an den ich gebannt bin wie Melusine mit ihren Schwestern.--Du gehst einen kleinen Hügel hinunter und findest dich vor einem Gewölbe, da wohl zwanzig Stufen hinabgehen, wo unten das klarste Wasser aus Marmorfelsen quillt. Die kleine Mauer, die oben umher die Einfassung macht, die hohen Bäume, die den Platz rings umher bedecken, die Kühle des Orts; das hat alles so was Anzügliches, was Schauerliches. Es vergeht kein Tag, daß ich nicht eine Stunde da sitze. Da kommen die Mädchen aus der Stadt und holen Wasser, das harmloseste Geschäft und das nötigste, das ehemals die Töchter der Könige selbst verrichteten. Wenn ich da sitze, so lebt die patriarchalische Idee so lebhaft um mich, wie sie, alle die Altväter, am Brunnen Bekanntschaft machen

und freien, und wie um die Brunnen und Quellen wohlthätige Geister schweben. O der muß nie nach einer schweren Sommertagswanderung sich an des Brunnens Kühle gelabt haben, der das nicht mitempfinden kann.

Τα πάθη του νεαρού Βέρθερου

12 Μαΐου

Δεν ξέρω αν απατηλά πνεύματα πλανώνται γύρω από αυτή την περιοχή ή αν η θερμή, ουράνια φαντασίωση στην καρδιά μου, κάνει τα πάντα γύρω μου τόσο παραδεισένια. Στο μέρος αυτό βρίσκεται μια πηγή, μια πηγή που μ' έχει μαγέψει, όπως τη Μελουζίνη* και τις αδελφές της. Κατεβαίνεις έναν μικρό λόφο και βρίσκεσαι μπροστά σε ένα θόλο, απ' όπου κατηφορίζουν κάπου είκοσι σκαλοπάτια και από εκεί κάτω αναβλύζει το πιο καθαρό νερό μέσα από μαρμάρινους βράχους. Ο χαμηλός φράχτης που το περιβάλλει, τα ψηλά δέντρα που καλύπτουν την περιοχή γύρω-γύρω, η δροσιά του τόπου, όλα αυτά έχουν κάτι επιβλητικό, κάτι απόκοσμο. Δεν περνάει μέρα που να μην καθίσω εκεί για μια ώρα. Τότε έρχονται τα κορίτσια από την πόλη και παίρνουν νερό, η πιο αθώα εργασία και η πιο απαραίτητη, που συνήθιζαν να κάνουν παλαιότερα οι ίδιες οι κόρες των βασιλιάδων. Όταν κάθομαι εκεί, ζει τόσο έντονα γύρω μου η εικόνα της παλιάς ζωής, όταν οι πατεράδες μας έπλεκαν ειδύλλια, ενώ καλοκάγαθα πνεύματα πλανιόνταν γύρω από τα πηγάδια και τις πηγές. Δεν μπορεί κανείς να αισθανθεί αυτή τη χαρά, αν δεν έχει γευθεί τη δροσιά της πηγής, μετά από έναν δύσκολο καλοκαιρινό περίπατο.

*Μελουζίνη; Θηλυκό πνεύμα-νεράιδα της γαλλικής και της γερμανικής μυθολογίας, μισή γυναίκα και μισή ψάρι, που κατοικεί στα νερά και στις πηγές.

(Μετάφραση Στέλλα Βόσσου, Μελίνα Γεωργοπούλου, Γ1)

Joseph von Eichendorff (Γιόζεφ φον Άιχεντορφ, 1788-1857)

Πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, κριτικός λογοτεχνίας και μεταφραστής, ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς και κριτικούς του ρομαντισμού. Πολλά από τα ποιήματά του δημοσιεύτηκαν αρχικά ως οργανικά μέρη των πεζών του έργων, όπου συχνά ερμηνεύονται σε τραγούδι από έναν από τους ήρωες του έργου. Πολλά ποιήματά του μελοποιήθηκαν από διάσημους Γερμανούς συνθέτες, όπως ο Σούμαν, ο Μέντελσον και ο Ρίχαρντ Στράους.

Απόγονος παλιάς οικογένεια ευγενών που ξέπεσε οικονομικά, γεννήθηκε στην Άνω

Σιλεσία, περιοχή του τότε βασιλείου της Πρωσίας. Σπούδασε νομικά και ανθρωπιστικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Χάλλε και της Χαϊδελβέργης, περίοδο που δημοσίευσε και τα πρώτα του ποιήματα. Φανατικός μοναρχικός, πολέμησε εναντίον του Ναπολέοντα το διάστημα 1813-1815. Υπηρέτησε σε διάφορες δημόσιες θέσεις, και έζησε μια ήσυχη ζωή με τη γυναίκα του και τα πέντε παιδιά του, αφιερωμένος στο έργο του.

John William Waterhouse, Η Λαίδη του Σαλότ, 1888

Waldgespräch

"Es ist schon spät, es wird schon kalt,
Was reitst du einsam durch den Wald?
Der Wald ist lang, du bist allein,
Du schöne Braut! Ich führ dich heim!"

"Groß ist der Männer Trug und List,
Vor Schmerz mein Herz gebrochen ist,
Wohl irrt das Waldhorn her und hin,
O flieh! Du weißt nicht, wer ich bin."

So reich geschmückt ist Roß und Weib,
So wunderschön der junge Leib
"Jetzt kenn ich dich - Gott steh mir bei!
Du bist die Hexe Lorelei."

"Du kennst mich wohl - von hohem Stein
Schaut still mein Schloß tief in den Rhein.
Es ist schon spät, es wird schon kalt,
Kommst nimmermehr aus diesem Wald!"

Συνομιλία στο δάσος

«Έξω ήδη πάγωσε, πέφτει σκοτάδι,
Για πού ταξιδεύεις στο δάσος μονάχη;
Μακρύ είναι το δάσος, μόνη σε βρίσκω,
Εγώ, όμορφη νύφη, θα σε οδηγήσω!»

«Μεγάλη του άντρα η απάτη κι ο δόλος,
Ραγισμένη η καρδιά μου κι αιτία ο πόνος,
Ακούγεται γύρω του κόρνου η ηχώ
Ω φύγε! Δεν ξέρεις ποια είμαι εγώ.»

Στολισμένο το άλογο και η νεαρή
Τι υπέροχο τούτο το νέο κορμί
«Σε ξέρω – Θεέ μου στάσου μου πλάι!
Η μάγισσα είσαι εσύ η Λορελάι*»

«Καλά με γνωρίζεις – απ' τον λόφο ψηλά
Το παλάτι μου βλέπει στον Ρήνο βαθιά
Έξω ήδη πάγωσε, είν' ήδη αργά,
Απ' το δάσος αυτό δεν θά' βγεις ξανά!»

*Λορελάι: Γνωστή μορφή της γερμανικής μυθολογίας, άτυχη κοπέλα που προδόθηκε από τον αγαπημένο της και μεταμορφώθηκε σε Σειρήνα που κατοικεί σε απότομο βράχο στις όχθες του Ρήνου, δελεάζει με το τραγούδι της και παρασέρνει στο θάνατο τους περαστικούς βαρκάρηδες.

(Μετάφραση Τηλέμαχος Αραμπατζής, Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Γ1)

ARFENTINH

Alfonsina Storni (Αλφονσίνα Στόρνι, 1892-1938)

Σημαντική Αργεντινή ποιήτρια και σεναριογράφος. Έγραψε τα πρώτα της ποιήματα σε ηλικία 12 ετών. Έζησε μία περιπετειώδη ζωή και αντισυμβατική για τα ήθη της εποχής ζωή. Δούλεψε ως σερβιτόρα, χορεύτρια σε περιπλανώμενο θίασο, δασκάλα,

δημοσιογράφος, και απέκτησε ένα γιο εκτός γάμου. Ήταν μια από τις λίγες μορφές που είχαν πραγματική επίδραση στην μάχη για τα γυναικεία δικαιώματα, και αναγνωρίζεται μέχρι σήμερα ως ένα από τα μεγαλύτερα λογοτεχνικά ταλέντα που έχει παραγάγει η Αργεντινή.

Dos Palabras

Esta noche al oído me has dicho dos palabras
Comunes. Dos palabras cansadas
De ser dichas. Palabras
Que de viejas son nuevas.

Dos palabras tan dulces que la luna que andaba
Filtrando entre las ramas
Se detuvo en mi boca. Tan dulces dos palabras
Que una hormiga pasea por mi cuello y no intento
Moverme para echarla.

Tan dulces dos palabras
—Que digo sin quererlo— ¡oh, qué bella, la vida!—
Tan dulces y tan mansas
Que aceites olorosos sobre el cuerpo derraman.

Tan dulces y tan bellas
Que nerviosos, mis dedos,
Se mueven hacia el cielo imitando tijeras.
Oh, mis dedos quisieran
Cortar estrellas.

Δύο λέξεις

Απόψε στο αυτί μου είπες δύο λέξεις
Απλές. Δύο λέξεις που έχουν κουραστεί

Να λέγονται. Λέξεις
Τόσο παλιές που είναι νέες.

Δύο λέξεις τόσο γλυκές που το φεγγάρι
Που στάζει ανάμεσα από τα κλαδιά
Καταλήγει στο στόμα μου. Τόσο γλυκές δύο λέξεις
Που άφησα ένα μυρμήγκι να περιφέρεται στον λαιμό μου χωρίς
Να κινηθώ για να το διώξω.

Τόσο γλυκές δύο λέξεις
-που λέω χωρίς να το θέλω- ω, τι όμορφη η ζωή!-
Τόσο γλυκές και τόσο πράες
Που σαν αρωματικά έλαια στο σώμα χύνονται.

Τόσο γλυκές και τόσο όμορφες
Που νευρικά, τα δάχτυλά μου,
Κινούνται προς τον ουρανό σαν ψαλίδι.
Ω, τα δάχτυλά μου θά 'θελαν
Να κόψουν αστέρια.

(Επιλογή και μετάφραση από τα Ισπανικά, Μαριτίνα Βασιλάκου, Γ1)

ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΣ ΑΠΑΝΤΟΥΝ

Χριστίνα Λιναρδάκη

Η Χριστίνα Λιναρδάκη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1971. Είναι απόφοιτος της Σχολής Αγγλικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και έχει σπουδάσει μετάφραση και διερμηνεία στο University of Manchester – Institute of Science and Technology της Μ.Βρετανίας. Είναι επίσης κάτοχος ΜΑ στην επικοινωνία από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Εργάζεται ως μεταφράστρια από το 1993. Από το 2013 είναι η επιμελήτρια των εκδόσεων του Κέντρου

Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος. Ακόμη, είναι μέλος του Advanced Media Institute με ερευνητικά ενδιαφέροντα που εστιάζονται στη σχέση της λογοτεχνίας με την επικοινωνία.

Έχει εκδώσει πέντε βιβλία με μεταφράσεις διηγημάτων και ποίησης (ένα έκτο είναι υπό έκδοση) και έχει συμμετάσχει με δοκίμιά της σε τέσσερις συλλογικούς τόμους: έναν για τον Οδυσσέα Ελύτη (Αθήνα: Πηνειός, 2010), έναν για τον Μάκη Αποστολάτο (Αθήνα: Βακχικόν, 2016), έναν για τον John Berger (London: ZED Publications, 2016) και έναν για τον Αντώνη Φωστήρη (Λευκωσία: Αιγαίον, 2017). Πρόσφατα εξέδωσε την ποιητική συλλογή ΣΚΠ (Ηράκλειο: Ενάντια).

Έχει δημοσιεύσει άρθρα στον αθηναϊκό και τον επαρχιακό τύπο, καθώς και σε έντυπα και ηλεκτρονικά λογοτεχνικά περιοδικά και έχει πάρει συνεντεύξεις από σημαντικούς Έλληνες και Κύπριους ανθρώπους των γραμμάτων. Διατηρεί την αρχισυνταξία του λογοτεχνικού ιστολογίου stigmalogou.blogspot.com. Είναι παντρεμένη, έχει δύο παιδιά και ζει στην Αθήνα.

Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα χαρακτηριστικά του καλού μεταφραστή;

Τέλεια μεταφραστής θα ήταν εκείνος που θα είχε καταφέρει ένα απόλυτα φυσικό αποτέλεσμα στη γλώσσα-στόχο, ενώ παράλληλα θα είχε τιμήσει με κάθε τρόπο το πρωτότυπο. Τέλεια μεταφραστής όμως μπορεί να υπάρξει μόνο στις εμπορικές μεταφράσεις. Στις λογοτεχνικές, όλοι κινούμαστε ανάμεσα στην τελειότητα και την αποτυχία, σε διάφορους βαθμούς. Καλοί μεταφραστές επομένως είναι εκείνοι που προσεγγίζουν την τελειότητα, χωρίς ποτέ να τη φτάνουν.

Ποια σχέση ή ποιες διαφορές πιστεύετε ότι υπάρχουν ανάμεσα στη μετάφραση και την πρωτότυπη λογοτεχνική δημιουργία;

Ορισμένα ξενόγλωσσα λογοτεχνικά κείμενα είναι τόσο απαιτητικά που ο μεταφραστής δεν έχει άλλη επιλογή από το να τα εφεύρει εκ νέου – πάντα με κάποιο κόστος επί του πρωτοτύπου ασφαλώς. Και πάλι όμως, υπάρχει κάτι που

τον δεσμεύει: υπάρχει ένα πρωτότυπο που αποτελεί σημείο εκκίνησης και είναι αδύνατον να το αγνοήσει, τον δεσμεύει αμετάκλητα. Η μετάφραση είναι κάτι σαν δανεισμός – όχι της φωνής, αλλά της χροιάς της. Στην πρωτότυπη λογοτεχνική δημιουργία, όμως, ο συγγραφέας έχει δική του φωνή που μπορεί να διαχειριστεί όπως ο ίδιος θέλει. Μιλάμε δηλαδή για την απόλυτη ελευθερία.

Πώς ξεκινήσατε να ασχολείστε με τη μετάφραση;

Για λόγους βιοπορισμού. Επί πολλά χρόνια, μετέφραζα σαν ελεύθερος επαγγελματίας νομικά κείμενα, οικονομικές καταστάσεις, φυλλάδια, οδηγίες χρήσης, κ.ά. Κατόπιν, έγινα in-house translator. Μόνο όταν σταμάτησα να βιοπορίζομαι από την εμπορική μετάφραση, άρχισα να ασχολούμαι με τη λογοτεχνική.

Πώς επιλέγετε τι θα μεταφράσετε;

Δεν μπορώ πάντα να επιλέξω. Όταν μεταφράζω στα πλαίσια συμβολαίου τουλάχιστον. Όταν μεταφράζω για περιοδικά, επιλέγω σύγχρονες φωνές που έχουν κάτι να πουν για την πραγματικότητα που και εγώ βιώνω, που προσφέρουν δηλαδή εναλλακτικούς τρόπους θέασής της, φρέσκοιες ματιές. Συνήθως καταγγέλλουν κάποιο κακώς κείμενο.

Ποιο είναι το αγαπημένο σας ποίημα / κείμενο που μεταφράσατε;

Πολλά! Θυμάμαι ιδιαίτερα την Ingrid Jonker, τη Νοτιοαφρικανή ποιήτρια που έγραψε για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το Απαρτχάιντ, κ.λπ. Είχα μεταφράσει το εμβληματικό ποίημά της «ο παιδί που σκοτώθηκε από πυροβολισμό στη Νυάγκα» (The child who was shot dead by soldiers in Nyanga). Αλλά και έναν Αμερικανό δικηγόρο, μαύρο, που έγραψε «ποίηση διαγραφής» (black-out poetry) χρησιμοποιώντας δικόγραφα σαν πρώτη ύλη, για να μιλήσει για τον ρατσισμό που αντιμετωπίζουν ακόμη και σήμερα οι μαύροι στην Αμερική με συγκλονιστικά αποτελέσματα: τον Reginald Dwayne Betts.

Τι είναι αυτό που σας δυσκολεύει περισσότερο στη μετάφραση; (π.χ. ομοιοκαταληξία, διαλεκτικές εκφράσεις, κ.λπ.)

Υπάρχει μια σειρά από προβλήματα στη λογοτεχνική μετάφραση, ιδίως την ποιητική. Η ομοιοκαταληξία είναι μάλλον το λιγότερο από αυτά. Τα θέματα μετρικής και ρυθμού είναι πιο μείζονα: γιατί πώς μπορείς να αποδώσεις, για παράδειγμα, τον ιαμβικό πεντάμετρο που μιμείται –υποτίθεται– τον χτύπο της καρδιάς, όταν στα ελληνικά έχεις αναγκαστικά πολύ περισσότερες συλλαβές; Έπειτα, οι πολιτιστικές αναντιστοιχίες είναι ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα. Πώς μπορείς να αποδώσεις στη γλώσσα σου κάτι που δεν υπάρχει ούτε καν σαν έννοια;

Τι μάθατε/ τι κερδίσατε από τη μεταφραστική δραστηριότητα;

Έγινα σαφώς πιο πλούσια! Γνώρισα νέες τάσεις, νέα εκφραστικά μέσα. Είδα πώς σκέφτονται και νιώθουν άνθρωποι σε άλλες άκρες του πλανήτη, άνθρωποι με τους οποίους μοιράζομαι την ίδια (παγκοσμιοποιημένη) πραγματικότητα. Μέσα από τη φωνή τους κατάλαβα περισσότερο εμένα την ίδια. Αλλά και πέρα από αυτό, η μετάφραση είναι μια αναμέτρηση: όχι τόσο με το κείμενο, όσο με τον εαυτό σου. Σε αναγκάζει να ξεπεράσεις τη συνήθειά σου, την τεμπελιά σου, να ψάξεις, να βρεις. Σε αναγκάζει να προσπαθήσεις για το καλύτερο. Και αυτό είναι σπουδαίο.

Έλενα Νούσια

Η Έλενα Νούσια γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία (Θεσσαλονίκη) και Ψυχολογία (Tübingen, Ζυρίχη) και εργάστηκε στη Μέση Εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει ποιητικές συλλογές (τελευταίο το «Μωσαϊκό από παλιά και νέα υλικά» ύψιλον/ βιβλία 2020) και συλλογές σύντομων διηγημάτων (τελευταίο το «Κατά πόδας», ύψιλον/ βιβλία 2015). Έχει μεταφράσει έργα των γερμανόφωνων λογοτεχνών G. Trakl, P. Celan, F. Hölderlin, H. v. Hofmannstahl, L. Tieck (τελευταίο

Ludwig Tieck, «Οι πολυτέλειες της ζωής. Τρία διηγήματα και μια νουβέλα», ύψιλον/ βιβλία 2019). Επίσης έχει δημοσιεύσει δοκίμια για την ποίηση και τη μετάφραση, έχει διδάξει στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών «Μετάφραση-Μεταφρασεολογία» του Πανεπιστημίου Αθηνών και έχει συμμετάσχει στη συντακτική επιτροπή λογοτεχνικών περιοδικών.

Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα χαρακτηριστικά του καλού μεταφραστή;

Ο μεταφραστής υπηρετεί ένα έργο γραμμένο από κάποιον άλλον. Γι' αυτό πρώτο χαρακτηριστικό ενός καλού μεταφραστή είναι η υποταγή στο έργο που μεταφράζει. Στα λογοτεχνικά έργα όμως το νόημα πάντα συνυπάρχει με το συναίσθημα. Γι' αυτό υποταγή του μεταφραστή στο έργο σημαίνει προσπάθεια να μεταφέρει στη γλώσσα του με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια και ευσυνειδησία τόσο το ένα όσο και το άλλο.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό ενός καλού μεταφραστή είναι νομίζω η ερμηνευτική του ικανότητα. Γιατί για να μεταφερθεί το έργο σε μιαν άλλη γλώσσα πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητό από εκείνον που ανέλαβε τη συγκεκριμένη εργασία. Αυτό προϋποθέτει κάποια μελέτη και είναι πράγματι γενικά αποδεκτό ότι ένα κείμενο μεταφράζεται πιο εύστοχα, αν ο μεταφραστής γνωρίζει συνολικότερα το έργο του συγγραφέα που το έγραψε καθώς και τη λογοτεχνία στην οποία αυτό εντάσσεται. Δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς πως κάθε λογοτέχνης είναι ένας κόσμος από νοήματα, ρυθμούς και κανόνες, που εκδηλώνεται σε ποικίλες μορφές και αποχρώσεις στα διάφορα ξεχωριστά έργα

του· επίσης πως οι λογοτεχνίες των διαφόρων χωρών απαρτίζονται από τους κόσμους πολλών συγγραφέων που βρίσκονται σε συνομιλία μεταξύ τους. Το ίδιο συμβαίνει φυσικά και με την παγκόσμια λογοτεχνία.

Τέλος ως τρίτο χαρακτηριστικό ενός καλού μεταφραστή θεωρώ την καλλιτεχνική του ευαισθησία, που συνίσταται ακριβώς στην ικανότητα να μεταφέρει το έργο στη γλώσσα του ταυτοχρόνως ως νόημα και ως συναισθήμα. Χωρίς καλλιτεχνική ευαισθησία δεν θα μπορέσει να το κάνει αυτό, όσο καλά και αν γνωρίζει την ξένη και τη δική του γλώσσα και όσο ευσυνείδητος και ακριβής κι αν είναι.

Να προσθέσω ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά προϋποθέτουν το ένα το άλλο. Για παράδειγμα, χωρίς την υποταγή του μεταφραστή στο κείμενο η μετάφραση θα είναι ανακριβής. Χωρίς την κατανόηση του κειμένου υπάρχει κίνδυνος να υπάρξουν παρερμηνείες. Χωρίς την καλλιτεχνική ευαισθησία η μετάφραση μπορεί να είναι ψυχρή ή αδιάφορη, όσο σωστή νοηματικά και αν μοιάζει.

Ποια σχέση ή ποιες διαφορές πιστεύετε ότι υπάρχουν ανάμεσα στη μετάφραση και την πρωτότυπη λογοτεχνική δημιουργία;

Ο μεταφραστής μεταφέρει από μια γλώσσα σε μιαν άλλη ένα ξένο έργο. Ο συγγραφέας ενός πρωτότυπου έργου γράφει ο ίδιος ένα έργο και γι' αυτό δεν χρειάζεται να υποτάσσεται στους κανόνες κάποιου άλλου. Αντιθέτως οι μεγάλοι συγγραφείς και ποιητές έσπασαν ο καθένας με τον τρόπο του διάφορους κανόνες που ίσχυαν για τη λογοτεχνία μέχρι τις μέρες τους. Για παράδειγμα, οι υπερρεαλιστές ποιητές έφεραν στο επίκεντρο της λογοτεχνίας το παραληρηματικό, το ονειρώδες και το παράλογο αντί για την ακριβή απεικόνιση της πραγματικότητας, γι' αυτό άλλωστε και ξεσήκωσαν μεγάλες αντιδράσεις από οπαδούς κατεστημένων αντιλήψεων της τέχνης στην εποχή τους. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ο συγγραφέας ενός πρωτότυπου έργου δρα αυθαίρετα. Υπάρχουν και για τη συγγραφή της λογοτεχνίας κανόνες, που διαφέρουν ανά λογοτέχνη και εποχή. Για παράδειγμα, τόσο η υπερρεαλιστική ποίηση όσο και το δημοτικό τραγούδι έχουν το καθένα τους δικούς του κανόνες.

Θέλω πάντως να συμπληρώσω ότι και η μετάφραση περιέχει αρκετά στοιχεία λογοτεχνικής εργασίας, καθώς αναμένεται από αυτήν να είναι επίσης ένα λογοτεχνικό κείμενο μέσα στα όρια που της θέτει το πρωτότυπο που υπηρετεί. Γι' αυτό άλλωστε, όπως προειπώθηκε, απαιτείται καλλιτεχνική ευαισθησία από τον μεταφραστή.

Πώς ξεκινήσατε να ασχολείστε με τη μετάφραση;

Από πολύ νωρίς με ενδιέφερε η μετάφραση, όμως μόνο από κάποια στιγμή και πέρα ξεκίνησα να μεταφράζω συστηματικά. Πότε έγινε αυτό και γιατί δεν θυμάμαι ακριβώς. Εκ των υστέρων πιστεύω ότι άρχισα να ασκώ τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, όταν ήμουν σε θέση όχι μόνο να κατανοήσω την ξένη γλώσσα, στην περίπτωση τη Γερμανική, αλλά και να την αισθανθώ. Άλλωστε την ίδια εποχή άρχισα να διαβάζω Γερμανούς συγγραφείς στη γλώσσα τους. Προηγούμενως προτιμούσα να διαβάζω ξένους συγγραφείς από μεταφράσεις, παρόλο που ήξερα αρκετά Αγγλικά και κάποια Γερμανικά. Το πρώτο έργο που με προκάλεσε κατ' αυτόν τον τρόπο ήταν του γερμανόφωνου ποιητή Georg Trakl και έκτοτε η παρόρμηση να μεταφράζω απέμεινε.

Πώς επιλέγετε τι θα μεταφράσετε;

Η μετάφραση δεν ήταν ποτέ για μένα βιοποριστική εργασία. Επιλέγω κείμενα που με ελκύουν και θεωρώ ότι αξίζει να τους αφιερώσω χρόνο. Πιστεύω ότι τα έργα δημιουργούν τους μεταφραστές τους και δεν είναι τυχαίο ότι οι μεγάλοι συγγραφείς έχουν περισσότερους από έναν μεταφραστές σε διάφορες γλώσσες. Για παράδειγμα, ο Καβάφης έχει περισσότερες από τριάντα μεταφράσεις στα Γερμανικά και πολλές επίσης στα Αγγλικά, τα Ισπανικά κλπ.. Ωστόσο ο μεταφραστής μπορεί να ανακαλύψει την έλξη ενός κειμένου και εκ των υστέρων, όπως, για παράδειγμα, στην περίπτωση που θα του παραγγείλει κάποιος εκδοτικός οίκος μια μετάφραση. Αρκεί το κείμενο να είναι σημαντικό και να του δοθεί ο απαραίτητος χρόνος για να κάνει τη δουλειά του όπως αρμόζει.

Ποιο είναι το αγαπημένο σας ποίημα / κείμενο που μεταφράσατε;

Μάλλον η μετάφραση των «Στιγμών στην Ελλάδα» του Hugo von Hofmannstahl, γιατί νομίζω ότι διασώζει αρκετό από το νόημα και το συναίσθημα του πρωτοτύπου στην ισορροπία τους. Αν και η γνώμη μου εδώ έχει μόνο υποκειμενική σημασία, γιατί είναι γενικά αποδεκτό ότι ο μεταφραστής δεν μπορεί να αξιολογήσει ο ίδιος τον εαυτό του.

Τι είναι αυτό που σας δυσκολεύει περισσότερο στη μετάφραση; (π.χ. ομοιοκαταληξία, διαλεκτικές εκφράσεις, κ.λπ.)

Κάθε μετάφραση –ακόμα και η ωραιότερη– είναι καταδικασμένη να απέχει από το πρωτότυπό της, γιατί οι γλώσσες δεν συμπίπτουν ποτέ μεταξύ τους. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν μια λέξη που υπάρχει στη γλώσσα του πρωτοτύπου να απουσιάζει από τη γλώσσα της μετάφρασης κι έτσι στη θέση της να μπει αναγκαστικά κάποια συγγενική, που αποδίδει το ίδιο νόημα λιγότερο επακριβώς. Επίσης, άλλο παράδειγμα, διάφορα γλωσσικά φαινόμενα που συμβάλλουν στην ατμόσφαιρα ενός έργου όπως οι συνηχήσεις, είναι αδύνατον να μεταφερθούν αυτούσια από γλώσσα σε γλώσσα. Αυτό ισχύει και για τη

μετάφραση της πεζογραφίας και του ελεύθερου στίχου, που θεωρούνται πιο εύκολες.

Η ομοιοκαταληξία και οι διαλεκτικές εκφράσεις αποτελούν ακραίες περιπτώσεις δυσκολίας για τη μετάφραση. Η ομοιοκαταληξία, επειδή είναι καθαρή σύμπτωση να ομοιοκαταληκτούν δυο λέξεις σε δυο διαφορετικές γλώσσες. Επομένως ο μεταφραστής, αν θέλει να τηρήσει την ομοιοκαταληξία, δεν μπορεί παρά να παρέμβει δραστικά στο κείμενο. Για παράδειγμα, μπορεί να αλλάξει τη σειρά κάποιων λέξεων και στίχων ή να τα αποδώσει με άλλα λόγια άλλοτε συμπτύσσοντας και άλλοτε αναπτύσσοντάς τα. Τέτοιες παρεμβάσεις όμως απομακρύνουν από το πρωτότυπο. Μια λύση εδώ ίσως θα ήταν να αποδώσει κανείς ένα έμμετρο ποίημα σε ελεύθερο στίχο. Αυτό όμως θα μπορούσε να καταλήξει σε μια ακόμα μεγαλύτερη παρέμβαση, αφού το πρωτότυπο είναι γραμμένο έμμετρα.

Ακόμα πιο ακραία περίπτωση δυσκολίας για τη μετάφραση αποτελούν τα τμήματα ενός κειμένου που είναι γραμμένα σε διάλεκτο. Τα επίσημα δίγλωσσα λεξικά περιορίζονται στην επίσημη γλώσσα των χωρών και σε κάποιες μόνο διαλεκτικές εκφράσεις που έχουν περάσει σε αυτήν. Έτσι δεν υπάρχει δυστυχώς η δυνατότητα να μεταφραστεί μια διάλεκτος διαφορετικά από την επίσημη γλώσσα της ίδιας χώρας. Ούτε θα γινόταν ποτέ να μεταφραστεί η διάλεκτος μιας γλώσσας με κάποια διάλεκτο μιας άλλης γλώσσας. Γιατί οι διάλεκτοι εκφράζουν πάντα συγκεκριμένες γλωσσικές κοινότητες κι έτσι θα ήταν παράλογο να μεταφράσει κανείς, για παράδειγμα, τα Βαυαρικά της Γερμανίας με τα Κρητικά ή τα Ηπειρώτικα της Ελλάδας.

Για να τελειώσω όμως αισιόδοξα την απάντησή μου σε αυτή την ερώτηση, θα αναφέρω ένα άγλωσσο στοιχείο που διευκολύνει τη μετάφραση. Αυτό είναι ο ρυθμός του λόγου, που μεταφέρει το συναίσθημα από τη μια γλώσσα στην άλλη ανεξάρτητα από άλλες δυσκολίες. Ο ρυθμός θεωρείται γενικά ένα μεγάλο στήριγμα για τον μεταφραστή.

Τι μάθατε/ τι κερδίσατε από τη μεταφραστική δραστηριότητα;

Λέγεται ότι η μεταφραστική δραστηριότητα αποφέρει πολλαπλά οφέλη σε εκείνον που την ασκεί. Ένα από αυτά είναι ότι συμβάλλει στη μόρφωσή του, καθώς ως εργασία προϋποθέτει, όπως ειπώθηκε, μελέτη. Ένα άλλο όφελος της μεταφραστικής εργασίας είναι ότι μέσω αυτής ο μεταφραστής καλλιεργεί τη γλώσσα του και εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του. Ως τρίτο όφελος θα ανέφερα το γεγονός ότι προσφέρει την ευκαιρία σε μεταφραστές που είναι και λογοτέχνες να μάθουν από τους συγγραφείς τους οποίους μεταφράζουν. Τέλος η μεταφραστική δραστηριότητα μπορεί να συμβάλει κατά τη γνώμη μου και στη βελτίωση κάποιων πλευρών του χαρακτήρα, καθώς απαιτεί υπομονή, επιμονή, αφοσίωση και εντιμότητα. Για τους παραπάνω λόγους, λοιπόν, και αμέτρητους άλλους ελπίζω να έχω κερδίσει κάτι από τη συγκεκριμένη εργασία. Τι ακριβώς

όμως ειλικρινά δεν ξέρω. Κανείς δεν καταλαβαίνει πώς ακριβώς αλλάζει σιγά σιγά στη ζωή και γιατί.

Σωκράτης Λ. Σκαρτοής

Ο Σωκράτης Λ. Σκαρτοής είναι ποιητής και φιλόλογος, Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών. Από το 1981 έως το 2018 ήταν πρόεδρος του διεθνούς συνεδρίου «Συμπόσιο Ποίησης», υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου Πατρών, και επί σειρά ετών διευθυντής των εκδόσεων του Πανεπιστημίου Πατρών. Μέχρι σήμερα έχει εκδώσει συνολικά 300 περίπου βιβλία, ποιητικά, για τη γλώσσα, τη θρησκειολογία, τη λογοτεχνική λαογραφία, την πολιτισμική ανθρωπολογία, καθώς και

μεταφράσεις από διάφορους λαούς και εποχές. Έχει εκδώσει 14 περιοδικά. Έχουν γραφεί βιβλία και πολλά άρθρα για το έργο του, έχουν γίνει αφιερώματα και τιμητικές εκδηλώσεις γι' αυτό, μεταξύ άλλων από το Πανεπιστήμιο Πατρών, τον Δήμο Πατρέων, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, από περιοδικά, ενώ το έργο του έχει παρουσιαστεί από ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Ποίησή του περιλαμβάνεται σε πολλές ανθολογίες και περιοδικά, ενώ έχει μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, ισπανικά, ολλανδικά, σουηδικά, ρωσικά, ουγγρικά, αλβανικά, βουλγαρικά).

Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα χαρακτηριστικά του καλού μεταφραστή;

Πρέπει να μαθαίνει όλο και πιο καλά τη γλώσσα του και να μην υπερτιμάει τις δυνάμεις του. Να νιώθει ότι, αφού το μεταφραζόμενο δεν είναι δικό του έργο, καθώς παίζει αυτόκλητος ένα δεύτερο ρόλο πρέπει να σέβεται και να τιμάει το πρωτότυπο, να μην κατασκευάζει μια απόδοση που τον βολέυει, να έχει τη συνείδηση ότι δε μπορούν όλοι να τα μεταφράσουν όλα και να μη μεταφράζει για να αντλεί από την αξία του πρωτοτύπου, αλλά επειδή του αρέσει και για να μαθαίνει. Με μια λέξη να είναι τίμιος μεταφραστής, που ξέρει όλο και πιο καλά τις προϋποθέσεις και τους όρους του έργου που αναλαμβάνει.

Ποια σχέση ή ποιες διαφορές πιστεύετε ότι υπάρχουν ανάμεσα στη μετάφραση και την πρωτότυπη λογοτεχνική δημιουργία;

Η σχέση και οι διαφορές του πηγαίου με ένα παράγωγό του. Οι ενδεχόμενες μεταφράσεις είναι άπειρες για ένα και το ίδιο έργο, και κάθε μετάφραση μπορεί να είναι από αριστουργηματική μέχρι άθλια.

Όλα εξαρτώνται και από τι είδους και ποιότητας είναι το μεταφραζόμενο, από αγγελία εφημερίδας μέχρι ποίημα. Γενικά τα πεζά είναι

πιο εύκολα μεταφράσιμα, όσο λιγότερο είναι λογοτεχνικά, από τα ποιήματα, σε συνάρτηση πάντα με την ποιότητα. Πάλι γενικά, τα ποιήματα είναι κάποτε αδύνατο να μεταφραστούν, γιατί μεταφραζόμενα χάνουν την ποιότητα ή και την υπόστασή τους.

Πώς ξεκινήσατε να ασχολείστε με τη μετάφραση;

Πολύ μικρός έτυχε κάποτε να κάνω την πράξη να γράψω ελληνικά μια μικρή γαλλική φράση. Ήταν σαν μια νέα πνευματική κατάσταση, ένα θαύμα, μαγεία.

Κανονικές μεταφράσεις άρχισα μεταφράζοντας πολύ παλιά γιαπωνέζικα χαϊκού και τον αμερικανό ποιητή e.e.cummings και πια, στον κύκλο μελετών που έκανα ετοιμάζοντας το έργο μου για το δημοτικό τραγούδι, ινδιάνους, αφρικανούς, κείμενα των λαών, με πρώτο το σουμεριακό *Έπος του Γιλγαμές*, Σαπφώ κ.ά.

Πώς επιλέγετε τι θα μεταφράσετε;

Ανάλογα με τι νομίζω ότι μου χρειάζεται στο γενικό μου έργο, σε συνάρτηση με ό,τι μου αρέσει ή ένα είδος οφειλής προς ένα έργο, γ.π. τον Ησίοδο ή τις *Ουπανισάδες* (ινδουιστικό ιερό κείμενο). Μαζί πάει και η διάθεση να προσεγγίσω ξένες πνευματικές και γλωσσικές αποχρώσεις ή προκλητικά βιβλία.

Ποιο είναι το αγαπημένο σας ποίημα / κείμενο που μεταφράσατε;

Αρχαίοι έλληνες λυρικοί, το Τάο τε Τζινγκ (το βασικό κείμενο του κινέζικου Ταοϊσμού), Παιδικός λόγος.

Τι είναι αυτό που σας δυσκολεύει περισσότερο στη μετάφραση; (π.χ. ομοιοκαταληξία, διαλεκτικές εκφράσεις, κ.λπ.)

Η απόδοση του ύφους. Πιο γενικά, ο φόβος της «προδοσίας» του κειμένου. Βέβαια, για την προσωπική μου ανάγνωση, μετά το μάθημα της μετάφρασης, που το συνιστώ και στους άλλους, για να μαθαίνουν.

Τι μάθατε/ τι κερδίσατε από τη μεταφραστική δραστηριότητα;

Ο αριθμός, η ποικιλία και η ποιότητα, με εσωτερική για μένα συνάφεια των βιβλίων που μετάφρασα, μου έδωσαν τη δυνατότητα να βιώσω και να μελετήσω πολιτισμούς και ανθρώπους άλλων λαών και εποχών, που μερικές φορές ανανέωναν ή εντυπωσιακά επικύρωναν κάποιες ιδέες μου, γ.π. να δω ότι για κάποιους ανθρώπους δεν υπάρχει χρόνος, κάτι που δείχνει και ο λαϊκός μας λόγος. Αυτό το γλωσσικό τελικά κέρδος καταστάλαξε στην ποίηση, που μ' ενδιαφέρει κυριαρχικά σαν σπουδή και σαν έργο. Ένα παράδειγμα πάλι: Είναι σπουδαίο να δεις, να νιώσεις και να πραγματώσεις στη γραφή σου πώς οι

γλώσσες εσωτερικά επικοινωνούν, και να το διαπιστώνεις στον Αλκμάνα, το γιαπωνέζο *Κοτζίκου* και σε ένα λαϊκό τσάκισμα.

Διαβάζουμε λοιπόν, καλές, μεταφράσεις. Ας εμπιστευόμαστε τα κριτήριά μας. Δική μας είναι η γλώσσα που ζώντας αναπτύσσουμε.

Bertolt Brecht (1898-1956)

Der Sohn II

Mein junger Sohn fragt mich:
Soll ich Mathematik lernen?
Wozu, möchte ich sagen.
Daß zwei Stücke Brot mehr ist als eines
Das wirst du auch so merken.
Mein junger Sohn fragt mich:
Soll ich Französisch lernen?
Wozu, möchte ich sagen.
Dieses Reich geht unter. Und
Reibe du nur mit der Hand
den Bauch und stöhne
Und man wird dich schon verstehen.
Mein junger Sohn fragt mich:
Soll ich Geschichte lernen?
Wozu, möchte ich sagen.
Lerne du deinen Kopf
in die Erde stecken
Da wirst du vielleicht übrigbleiben.

Ja, lerne Mathematik, sage ich
Lerne Französisch, lerne Geschichte!

Μπέρτολτ Μπρεχτ

Ο γιος, 2

Ο μικρός μου γιος με ρωτάει:
Πρέπει να μάθω μαθηματικά;
Γιατί, θα ήθελα να πω.
Δύο κομμάτια ψωμί είναι περισσότερα από ένα
Αυτό το βλέπεις και μόνος σου.
Ο μικρός μου γιός με ρωτάει:
Πρέπει να μάθω γαλλικά;
Γιατί, θα ήθελα να πω.
Αυτή η αυτοκρατορία καταρρέει. Και
Μόνο τρίψε με το χέρι σου
το στομάχι και βόγκηξε
Και ο κόσμος θα σε καταλάβει.
Ο μικρός μου γιος με ρωτάει:
Πρέπει να μάθω ιστορία;

Γιατί, θα ήθελα να πω.
Μάθε εσύ το κεφάλι σου
να κρύβεις στην άμμο
Και ίσως σωθείς.

Ναι, μάθε μαθηματικά, λέω εγώ
Μάθε γαλλικά, μάθε ιστορία!

(Μετάφραση από τα γερμανικά Αναστάσης Αρσενιάδης, Δημήτρης Γεωργίου, Γ1)

ΠΟΙΗΣΗ

Αναστασία Αθανασίου, Β1 (2022-23)

Περπάταγε στο δρόμο
με το λουλούδι στο χέρι
να του κρατάει το δικό του
καθώς τους φώτιζε το φωτεινό αστέρι
και τότε έπεσε ένα πέταλο
ένα πέταλο από την ψυχή του
μα το λουλούδι τού έδωσε ένα άλλο
ένα άλλο από τη δική του

Εμμανουέλα Μαστοράκη, Γ4 (2022-23)

Ο ήχος είναι καταδικασμένος από τη στιγμή που δημιουργείται
να εξαφανιστεί
Ακούγεται για μια μοναδική φορά
Για αυτό κάθε ήχος έχει ανεκτίμητη αξία
καθώς γεμίζει το δωμάτιο και γίνεται γνώριμος σ' εμάς.
Συνηθίζουμε τη γλυκιά υπόκρουσή του αφήνοντας τον να μας διαπεράσει,
να βρει ένα σημείο στην καρδιά μας
και να ριζώσει βαθιά.
Για μια φορά.
Μετά εξαφανίζεται
σαν να μην υπήρξε ποτέ.

*

Αιώνια Τιμωρία

Το κάθε τι με πνοή
Είναι καταδικασμένο από την στιγμή που έρχεται στον κόσμο
Να σταματήσει κάποτε την ύπαρξή του
Και τελικά να διαγραφτεί.
Όσο και εάν προσπαθούμε να το αποφύγουμε
Είναι η μοίρα μας,
Η αιώνια τιμωρία που επέβαλε ο δημιουργός στα δημιουργήματά του.

Η ψυχή μαγεμένη από τη γλύκα της ζωής
Λησμονεί αυτή τη συνθήκη
Προσποιείται ότι η ζωή είναι ατελείωτη
Και την απαξιώνει,
Περιφρονεί το πιο όμορφο χαρακτηριστικό της.

Η ζωή έχει αρχή και τέλος.
Χωρίς το τέλος πώς θα νιώθαμε τόσο νοσταλγικά για το χθες;
Πώς θα περιμέναμε με ενθουσιασμό το αύριο;

Η ζωή μπορεί να είναι μικρή αλλά κάθε της στιγμή αξίζει
Η ψυχή οφείλει να υποταχθεί σε αυτή τη συνθήκη
Ακόμα και εάν της επιφυλάσσει ένα τέλος.

Μαριτίνα Βασιλάκου, Γ1

Αλμυρές μεταξωτές εσάρπες, κοπάδι από διάφανα θαλασσοπούλια.
Άραγε αναγνωρίζουν την ανάλαφρη αντανάκλασή τους στο βαθύ μπλε ή βλέπουν
τις νιφάδες του χειμώνα;
Το κακομαθημένο παιδί του ουρανού και της γης αποφάσισε να κοιμηθεί σήμερα
Να αφήσει τις άσπρες του μπουκλές ήρεμες.
Το δροσερό του δέρμα κρύβει χαμένες προσευχές
Ένα μικρό καϊκι απλώνει τα κίτρινά του δίχτυα
Ένας σωρός ξυλόκολλας και αλμυροποτισμένης σημύδας πλέει στο μάτι ενός θεού
Παρέα του μόνη οι πριγκίπισσες μέδουσες.
Χούφτες από ζελέ και μαρμαρένιες φλέβες κεντάνε τον δικτυωτό τους χώρο, μεθάνε,
ζαλίζουν.
Το θαλασσινό νερό ήσυχο σήμερα κρύβει τα παθήματά του,
Αφού όπως και ο Κρόνος τρώει τα παιδιά του.

Με τον τρόπο του Ε.Χ. Γονατά...

Γεωργία Βερβάτη, Αναστασία Αθανασίου, Β1 (2022-23)

Το παραθύρι άνοιξε, ο ήλιος γέμισε λεμόνια το δωμάτιο
Πέταξε η ψυχή την πήραν τα σύννεφα
και την παρέσυραν σε άλλον κόσμο
σε ένα κόσμο μακρινό με καθρέφτες στα δέντρα
για να αντικρύσει η μία ψυχή την άλλη...

Δάφνη Βαμβακά, Β1 (2022-23)

Ένα λουλούδι μου γνέφει απ' την κλειδαριά
Βλέπω τον ήλιο να διώχνει την καταχνιά,
Πάνω στην θάλασσα την πλατιά
Καθρεφτίζουν τις ωραίες τους φτερούγες μεγάλα πουλιά
Στου ουρανού τα ολόλευκα στενά.

ΠΕΖΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κωνσταντίνος Αργυρόπουλος, Β1 (2022-23)

Το κόκκινο λουλούδι

Ζούσε κάποτε σε μια καλύβα πάνω σ' ένα λόφο ένα μικρό κορίτσι. Η καλύβα ήταν απομονωμένη, πολύ μακριά από το κοντινότερο χωριό και έτσι το κορίτσι δεν είχε πολλές ασχολίες, ούτε πολλούς φίλους. Έναν είχε για την ακρίβεια και αυτός δεν ήταν καν άνθρωπος. Ήταν ένα λουλούδι. Όχι ένα απλό λουλούδι, αλλά ένα πολύ ξεχωριστό. Στο σχήμα έμοιαζε με σάλπιγγα, αποτελούνταν από πέντε πέταλα κόκκινου χρώματος τα οποία γίνονταν πορτοκαλί προς το κέντρο, με αποτέλεσμα η όψη του να θυμίζει φλογερό αστέρι. Το πρόσεχε πολύ το λουλούδι το κορίτσι, το πότιζε, το προστάτευε από τα παράσιτα, το έβγαζε μάλιστα κι έξω για να «λιαστούν τα πέταλά του», όπως έλεγε. Κάθε μέρα γινόταν αυτό, ώσπου μια μέρα ξαφνικά, όσο ήταν έξω με το λουλούδι, ξέσπασε πολύ μεγάλος χιονιάς. Το κορίτσι πήρε γρήγορα το λουλούδι στην αγκαλιά της και έτρεξε στην καλύβα. Τα πόδια της άρχισαν να βουλιάζουν. Το χιόνι, το οποίο έπεφτε πυκνό και ορμητικό σαν σφαίρες στο πρόσωπο της μικρής, είχε φράξει την πόρτα της καλύβας. Το κορίτσι έσπρωξε μία φορά. Η πόρτα δεν κουνήθηκε καθόλου. Έσπρωξε δεύτερη. Αυτή τη φορά ακούστηκε ο χαρακτηριστικός ήχος του τριξιματος της πόρτας στο πάτωμα. Έσπρωξε τρίτη, με τα δυο της χέρια, βάζοντας όση δύναμη της είχε απομείνει. Η πόρτα άνοιξε, εκείνη έπεσε στο πάτωμα από την φόρα που είχε πάρει και της έπεσε το λουλούδι απ' τα χέρια. Ξαπλωμένη, δεν μπορούσε να κάνει τίποτα παρά να βλέπει τον μοναδικό της φίλο να απομακρύνεται από τον δυνατό άνεμο και να χάνεται στο χιόνι. Στο μάγουλό της κύλησε ένα δάκρυ. Και μετά ένα δεύτερο. Και μετά κύλησαν κι άλλα δάκρυα, πολλά, πάρα πολλά, περισσότερα θαρρείς κι απ' τις νιφάδες του χιονιού. Το χιόνι συνέχισε να πέφτει ακατάπαυστα για τρεις μέρες. Αυτές τις τρεις μέρες, το κορίτσι δεν έφαγε ούτε ήπια τίποτα. Απλά καθόταν στο κρεβάτι της και έκλαιγε. Όσπου την τέταρτη μέρα το χιόνι σταμάτησε και βγήκε ο ήλιος. Η μικρή άνοιξε την πόρτα και βγήκε έξω στον λόφο. Κοίταζε γύρω, βλέποντας τη ζημιά που είχε προκαλέσει το χιόνι. Το γρασίδι έμοιαζε πεθαμένο και επίπεδο, σαν τους δρόμους τη πόλης. Τα λουλούδια είχαν όλα εξαφανιστεί και τα δέντρα ήταν πιο γυμνά και πιο λεπτά από ποτέ. Μόνο ένα δέντρο φαινόταν ζωντανό στον ορίζοντα. Περιπάτησε προς τα εκεί ώσπου άρχισε να διακρίνει στα φύλλα του δέντρου κόκκινες κουκίδες. Είχε πια σουρουπώσει και το κορίτσι άρχισε να επιταχύνει. Τελικά το φεγγάρι σκέπασε την γη, όμως το κορίτσι έβλεπε από το φως των αστεριών και των φλογερών κόκκινων κουκίδων του δέντρου. Τώρα άρχισε να τρέχει με όλη της τη δύναμη, καθώς η εικόνα των ανθών του δέντρου γινόταν ολοένα και πιο καθαρή – ήταν ολόιδιοι με το δικό της λουλούδι. Έφτασε κάτω από το δέντρο, σκαρφάλωσε στην κορυφή του, ξάπλωσε στα

φύλλα του και έκοψε ένα λουλούδι, φορώντας το στ' αυτί της. Κοίταξε ψηλά, τα κόκκινα, φλογερά αστέρια, άπλωσε το χέρι της και έκοψε ένα κομμάτι τ' ουρανού.

Γράφω μια ιστορία με ήρωα/ίδα έναν έφηβο/ έφηβη, ακολουθώντας τη βασική δομή του παραμυθιού. Η ιστορία ξεκινάει με τον βασικό/η ήρωα/ηρωίδα στην καθημερινότητά του/της – Συμβαίνει κάποιο αιφνίδιο γεγονός που αναστατώνει τον καθημερινό τρόπο ζωής του/της. Αυτό μπορεί αυτό να σχετίζεται και με την παρέμβαση ή τη δράση ενός άλλου προσώπου. – Ο/η ήρωας/ίδα έρχεται αντιμέτωπος/η με τις προκλήσεις που παρουσιάζονται και αναζητά τρόπους να τις αντιμετωπίσει. – Στο τέλος της ιστορίας ο ήρωας/ίδα επιστρέφει στην καθημερινή του/της ζωή, αλλά η προσωπικότητά/της του έχει αλλάξει σημαντικά.

Δέσποινα-Κυβέλη Παπαδιαμάντη, Β5

Η Χαρά χάθηκε...

Κάποτε ήταν ένα αγόρι που το έλεγαν Σπύρο. Ζούσε σε ένα μικρό χωριό, στην κορυφή ενός βουνού, ανάμεσα σε πυκνά δάση και ποτάμια, γεμάτα ζώα και πουλιά. Οι άνθρωποι του χωριού ήταν ήσυχoi και χαρούμενοι και η ζωή κυλούσε χωρίς προβλήματα και στεναχώριες.

Κάθε πρωί ο Σπύρος ξυπνούσε, ετοιμαζόταν, αποχαιρετούσε τους γονείς του και ξεκινούσε για το σχολείο. Στο δρόμο σταματούσε στο φούρνο του κυρ-Παναγιώτη, έπαιρνε ένα κουλούρι και ένα χαμόγελο και συνέχιζε το δρόμο του. Μέχρι το σχολείο συναντούσε κι άλλους συμμαθητές, φίλους και γείτονες που ξεκινούσαν και εκείνοι χαρούμενοι τη μέρα τους.

Τα απογεύματά του γέμιζαν με παιχνίδι και βόλτες, καμιά φορά και λίγο διάβασμα, μέχρι που έπεφτε η νύχτα και γύριζε τρέχοντας στο σπίτι όπου τον περίμεναν το βραδινό, οι αγκαλιές της μάνας του και τα τρυφερά πειράγματα του πατέρα του.

Η ζωή ήταν όμορφη και το χωριό του ένας μικρός Παράδεισος.

Μια μέρα ξύπνησε σαν όλα τα πρωινά αλλά όλα ήταν διαφορετικά. Άνοιξε το παράθυρο όπως πάντα να μπει λίγο φως, αλλά το φως που μπήκε ήταν σαν θαμπωμένο. Του πήρε λίγα λεπτά να καταλάβει τι είχε αλλάξει μέχρι που το πρόσεξε. Δεν ακούγονταν τα πουλιά.

Ανήσυχος έτρεξε γρήγορα στη κουζίνα να βρει τους γονείς του. «Μαμά, μπαμπά», ξεκίνησε να φωνάζει «κάτι συμβαίνει με τα πουλιά στο δάσος...», αλλά σταμάτησε απότομα. Στο τραπέζι δεν τον περίμενε χαμογελαστή η μητέρα του να τον καλημερίσει. Ήταν καθισμένη παράμερα κοιτάζοντας από το παράθυρο. Όπως την έβλεπε από πίσω τού φάνηκε πως την είδε βιαστικά να

σκουπίζει τα μάτια της. Έψαξε με το βλέμμα τον πατέρα του. Διάβαζε αγέλαστος μια εφημερίδα. Του φάνηκε πιο μεγάλος, σαν να είχαν αποπρίσει κάπως τα μαλλιά του το βράδυ που πέρασε.

Ακόμα πιο ανήσυχος ξεκίνησε για το σχολείο. Στο δρόμο σταμάτησε στο φούρνο του χωριού όπως κάθε μέρα να πάρει το κολατσιό του. «Καλημέρα, κύριε Παναγιώτη» είπε στο φούρναρη. «Καλημέρα, Σπύρο» είπε ο κύριος Παναγιώτης με λυπημένη φωνή. «Ορίστε το κουλούρι σου» και γύρισε την πλάτη του, τάχα πως ήταν πολύ απασχολημένος.

Παντού στους δρόμους του χωριού η κατάσταση ήταν η ίδια. Μια αφύσικη σιωπή είχε πέσει πάνω τους και οι άνθρωποι, μικροί και μεγάλοι, φαίνονταν βυθισμένοι στη θλίψη και τη δυστυχία. Και όλα φαίνονταν να σχετίζονται με τη σιωπή των πουλιών.

Ο Σπύρος πήρε αμέσως την απόφαση. Γύρισε την πλάτη στο σχολείο που μόλις είχε φανεί στο βάθος του δρόμου και έτρεξε κατά το δάσος. Εκεί ήταν η απάντηση και ίσως και η λύση. Το ένιωθε.

Μπαίνοντας στο δάσος, στο δάσος που τόσο καλά γνώριζε και που έπαιζε από παιδί, ένιωσε ένα μεγάλο φόβο. Αν και δεν ήταν ιδιαίτερα σκοτεινά, αυτή η παράλογη ησυχία των τρόμαζε και του δημιουργούσε την επιθυμία να το βάλει στα πόδια και να γυρίσει πίσω στο χωριό του.

«Όχι», είπε στον εαυτό του. Αυτό δεν είναι το χωριό μου. Πρέπει να βρω τι συμβαίνει».

Λίγο πιο πέρα, στη στροφή του ποταμού, είδε να κάθεται ένα ξανθό κορίτσι στην ηλικία του. Δεν την είχε ξαναδεί ποτέ στο μέρη τους αλλά κάτι στο πρόσωπό της του φαινόταν οικείο. Του χαμογέλασε και ο Σπύρος σκέφτηκε πως ήταν το πρώτο χαμόγελο που έβλεπε εκείνη τη μέρα.

«Καλώς τον», του είπε με ψιθυριστή φωνή. «Αναρωτιόμουν αν θα φανεί κανένας αρκετά γενναίος για να μπει στο δάσος».

«Ποια είσαι;», τη ρώτησε ο Σπύρος επιφυλακτικά. «Τι κάνεις εδώ; Ξέρεις τι έχει συμβεί στο χωριό μου;»

«Είμαι η Λύση», του είπε χαρωπά. «Και ναι, ξέρω. Στο χωριό σου συνέβη η Πραγματικότητα. Ήρθε και σας πρόλαβε. Κανένας τόπος δεν δικαιούται να είναι τόσο ευτυχισμένος, κανένας λαός τόσο χαρούμενος στην Πραγματικότητα. Ζήσατε πολύ καιρό απομονωμένοι, μακριά από όσα συμβαίνουν στον κόσμο, αλλά τώρα η Πραγματικότητα είναι εδώ και σας έφτασε. Από εδώ και πέρα έτσι θα είναι η ζωή.»

Ο Σπύρος ήξερε πως έπρεπε να νιώσει φόβο και απελπισία αλλά αντίθετα μέσα του φούντωσε ένα άλλο συναίσθημα: θυμός. Ποια ήταν αυτή η μικρή που νόμιζε πως θα τον απελπίσει; Ποιος της είπε ότι θα το δεχόταν έτσι, απλά γιατί του το είπε; Ήθελε πίσω τη ζωή του και τον μικρό του παράδεισο

και θα έκανε τα πάντα για να το καταφέρει. Και πάνω απ' όλα τι σχέση είχε η πραγματικότητα με το κελάδισμα των πουλιών; Σαν να μη μας τα έλεγε καλά αυτή η μικρούλα με τη φλογέρα...

Η φλογέρα... Τι ήταν αυτή η ξύλινη φλογέρα που κρατούσε μισοκρυμμένη πίσω από το φουστάνι της; Φαινόταν τόσο ξένη σε αυτή την ησυχία που σίγουρα κάποια σημασία είχε. Έπρεπε να την πάρει στα χέρια του. Έπρεπε να φερθεί πονηρά.

Πλησίασε και κάθισε απέναντί της. Την κοίταξε λυπημένα προσπαθώντας να μιμηθεί τα πρόσωπα που έβλεπε όλη μέρα. Έκρυψε από το βλέμμα του το θυμό. Της είπε και αυτός ψιθυριστά: «Φαίνεται να ξέρεις πολλά για την Πραγματικότητα. Πες μου σε παρακαλώ κι άλλα».

Τότε εκείνη ξεκίνησε να του μιλά για άλλους τόπους. Τόπους που οι άνθρωποι είχαν αγωνίες και προβλήματα, που ξεκινούσαν καυγάδες ή και πολέμους, που έσκαβαν και έχτιζαν και κλείνονταν σε σπίτια σαν κουτιά ψηλά και που δεν ακουγόταν ποτέ κελάδισμα.

Κι όπως κυλούσε η μέρα και η διήγηση συνεχιζόταν, γλίστρησε η φλογέρα από τα χέρια της και ο Σπύρος την άρπαξε με τη μία. Και χωρίς δεύτερη σκέψη, την έβαλε στο στόμα και έπαιξε την πρώτη μελωδία που του ήρθε στο μυαλό. Και αμέσως ο ουρανός γέμισε μουσική, και τα πουλιά άρχισαν να τραγουδούν ξανά και το φως έγινε πάλι λαμπερό όπως έπρεπε να είναι.

Ο Σπύρος γύρισε προς τη μεριά του κοριτσιού και τα έχασε. Περίμενε να τη δει θυμωμένη ή ίσως να έχει εξαφανιστεί – όπως συμβαίνει στα παραμύθια. Μα αυτή ήταν εκεί και του χαμογελούσε.

«Μπράβο», του είπε. «Με κάνεις περήφανη. Γιατί, όπως σου είπα, κανένας τόπος δεν αξίζει τη χαρά, κανένας άνθρωπος την ευτυχία αν δεν προσπαθήσει για αυτό. Αν δεν νικήσει το φόβο και δεν πάρει τη ζωή στα χέρια του. Αυτή είναι η Λύση και αυτή φτιάχνει την Πραγματικότητα του καθενός», και έφυγε κατά το ποτάμι.

Ο Σπύρος δεν την ακολούθησε. Έτρεξε πίσω στο χωριό. Όλα ήταν στη θέση τους. Όλα ήταν όπως έπρεπε. Και στο σπίτι τον περίμεναν πάλι χαμόγελα και αγκαλιές. Και θα νόμιζε ότι ήταν όλα ένα κακό όνειρο αν δεν κρατούσε ακόμα σφιχτά στα χέρια του τη φλογέρα...

Από εκείνη τη μέρα η ζωή στο χωριό ήταν ίδια. Ο Σπύρος όμως ήταν πολύ διαφορετικός.

Μάριος Περέτης, Β5

Μία σχεδόν συνηθισμένη μέρα

Ήταν κάποτε ένα παιδί, δεκαπέντε χρονών περίπου. Ζούσε σε ένα συνηθισμένο σπίτι μιας συνηθισμένης γειτονιάς και είχε ένα συνηθισμένο όνομα, το λέγαν Γιάννη. Ο Γιάννης βρισκόταν στον κήπο του σπιτιού του και κλάδευε μερικούς συνηθισμένους θάμνους με ένα συνηθισμένο κλαδευτόρι. Εκείνη τη στιγμή φαινόταν πως ό,τι του συνέβαινε θα ήταν και αυτό εντελώς συνηθισμένο.

Ξαφνικά, ένα πλουμιστό κουτί κύλησε στα χορτάρια του κήπου. Στα συνηθισμένα μάτια του Γιάννη, έμοιαζε και αυτό απόλυτα συνηθισμένο. Του έριξε μια συνηθισμένη ματιά και γύρισε στη συνηθισμένη του ασχολία. Το κουτί, προκειμένου να του τραβήξει την προσοχή, του έριξε ένα δυνατό φως στα μάτια. Ο Γιάννης άρχισε να περιεργάζεται το πλουμιστό κουτί, και ανακάλυψε πως είχε πάνω ένα κουμπί. Εφόσον το κουτί είχε πλέον αποδείξει ότι ήταν κάτι ασυνήθιστο, ο Γιάννης φαντάστηκε πως το κουμπί θα τον οδηγούσε κατευθείαν στο ασυνήθιστο. Και αποφάσισε να το πατήσει.

Την επόμενη στιγμή, ο Γιάννης βρέθηκε στο αχανές διαστημικό κενό χωρίς να μπορεί να ελέγξει πού πάει. Το κενό τον οδήγησε σε μια πινακίδα. Η πινακίδα έγραφε: «Παράλληλο Σύμπαν 10.953», και πίσω της βρισκόταν ένα ζαρωμένο κίτρινο γουρούνι. «Το τελευταίο Παράλληλο Σύμπαν βρίσκεται σε κίνδυνο», τσίριξε το γουρούνι. «Και εσύ θα το σώσεις». Ο Γιάννης ξαναβρήκε το συνηθισμένο του βλέμμα και με αυτό απάντησε: «Δεν νομίζω. Θα πάθουν τίποτα τα υπόλοιπα σύμπαντα αν αυτό καταστραφεί»; «Όχι», τσίριξε ξανά το γουρούνι. «Τότε θα προτιμούσα να πάω σπίτι μου». «Εντάξει. Σε 10.952 σύμπαντα θα υπάρχει σίγουρα κάποιος πιο ηρωικός από εσένα», είπε το γουρούνι. Και τον γύρισε πίσω εκεί που τον βρήκε.

Όταν επέστρεψε στη συνηθισμένη του ζωή, ο Γιάννης ένιωθε απείρως πιο σοφός. Κατείχε μια γνώση που δεν κατείχε προηγουμένως. Αν ήταν σίγουρος πως κάτι θα τον έβγαζε από τη ρουτίνα του, την επόμενη φορά έπρεπε να τρέξει μακριά.

Αφροδίτη Σκλήρα, Β5

Πίσω από την πόρτα

(Και η Αλίκη κάπου να παραμονεύει στη Χώρα των θαυμάτων)

Η Ιωάννα είναι ένα κορίτσι το οποίο πηγαίνει στη Δευτέρα Γυμνασίου. Κάθε μέρα πηγαίνει στο σχολείο με την αγαπημένη της φίλη, τη Σοφία. Είναι φίλες από το νηπιαγωγείο και από τη στιγμή που γνωρίστηκαν είναι αχώριστες. Μάλιστα, στην αρχή της Πρώτης Γυμνασίου η Σοφία μετακόμισε στο διπλανό

διαμέρισμα στην πολυκατοικία της Ιωάννας. Εκείνη την Παρασκευή, όπως πάντα, πήγαν μαζί στο σχολείο. Μόλις μπήκαν στην αυλή, είδαν τον Γιώργο και πήγαν και στάθηκαν δίπλα του την ώρα της προσευχής. Κατόπιν ανέβηκαν στην τάξη που βρισκόταν στον τρίτο όροφο διανύοντας τα ατελείωτα σκαλοπάτια. «Πω πω! Έλεος πια! Τι τους φταιξαμε και μας βάλαν στον τρίτο όροφο!», παραπονέθηκε η Σοφία λαχανιασμένη. «Δεν ξέρω τι τους έχουμε κάνει, πάντως για κάτι θέλουν να μας εκδικηθούν», είπε η Ιωάννα σκοντάφτοντας σε ένα σκαλί. «Εμένα μου αρέσει εδώ πάνω. Κάνουμε και γυμναστική», είπε ο Γιώργος τρέχοντας να τις προλάβει. Η Σοφία όμως του απάντησε θυμωμένα: «Εσένα τότε να σε στείλουν στον τέταρτο!».

Η Ιωάννα μόλις άκουσε για τον τέταρτο όροφο πάγωσε. Κυκλοφορούσαν πολλές φήμες για τον ψηλότερο όροφο του κτηρίου. Έλεγαν πως υπήρχε εκεί μία τεράστια σκάλα που στην άκρη της είχε μια πόρτα που οδηγούσε σε ένα λαβύρινθο από τον οποίο δεν ξανάβγαινες ποτέ. Η Ιωάννα δεν πίστευε και πάρα πολύ αυτές τις φήμες, αλλά και πάλι φοβόταν.

Εκείνη την ώρα είχαν μαθηματικά και δεν είχε διαβάσει καλά τις εξισώσεις. Οπότε μέχρι να έρθει ο καθηγητής, έκατσε να διαβάσει λίγη θεωρία. Ήταν η καλύτερη στην τάξη και έπρεπε να διατηρήσει αυτόν τον τίτλο. Η Σοφία δεν είχε σταματήσει να μιλάει με τον Γιώργο. Όμως, μόλις μπήκε ο καθηγητής στην τάξη, όλοι σώπασαν. Κρατούσε ένα πάκο χαρτιά και είπε: «Απροειδοποίητο διαγώνισμα! Πάνω στο θρανίο μόνο ένα στυλό! Τίποτε άλλο!». Κανείς δεν το περίμενε. Η Ιωάννα πανικοβλήθηκε. Η Σοφία όμως της είπε πως είχε διαβάσει καλά. Έγραψε ό,τι ήξερε και ό,τι δεν θυμόταν το αντέγραψε από τη Σοφία.

Στο διάλειμμα, μόλις κατέβηκαν στην αυλή, όλο το τμήμα μιλούσε για το απροειδοποίητο διαγώνισμα. «Πω! Όλη η τάξη πάτωσε!», είπε ο Γιώργος. «Κάποιοι θα πάνε να διαμαρτυρηθούν. Ήταν πάρα πολύ δύσκολο. Δεν θα έχουμε καλά ξεμπερδέματα με αυτό το διαγώνισμα!». Η Σοφία ήθελε και αυτή να κάνει κάτι. «Θα πάω κι εγώ!», είπε και έτρεξε πάνω στην τάξη να βρει τον καθηγητή. Ήταν τόσο μικρή, σαν ζωτικό. Ο καθηγητής θα θύμωνε σίγουρα με αυτή την ομαδική αντίδραση και τα πράγματα θα γίνονταν χειρότερα. Η Ιωάννα την ακολούθησε τρέχοντας μαζί με τον Γιώργο για να την σταματήσουν.

Όταν έφτασαν στον τρίτο όροφο, δεν ήταν κανείς. Όμως, ξαφνικά άκουσαν βήματα και συνειδητοποίησαν πως δεν έπρεπε να τους πιάσουν εκεί την ώρα του διαλείμματος. «Δεν την γλυτώνουμε με τίποτα την αποβολή», σκέφτηκε η Ιωάννα. Έπρεπε να βρουν κάπου να κρυφτούν. Έτρεξαν να βρουν μια καλή κρυψώνα, αλλά όλες οι τάξεις ήταν κλειδωμένες. Μόνο μια λύση υπήρχε: να ανέβουν στον τέταρτο όροφο. Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους. Δυστυχώς

δεν είχαν άλλη λύση, και έτσι ανέβηκαν τρέχοντας τη σκάλα για τον τέταρτο και περίμεναν να φύγει ο άγνωστος που έκανε βόλτες στον τρίτο όροφο.

Μόλις άκουσαν βήματα να απομακρύνονται και ετοιμάζονταν πάλι να κατέβουν, η Σοφία είπε: «Παιδιά, αυτό πρέπει να το δείτε. Εδώ έχει μία πόρτα που είναι ανοιχτή!». Είχε δίκιο. Μπροστά τους ήταν μία ανοιχτή πόρτα και από την άλλη μεριά φαινόταν ένα δάσος, αλλά διαφορετικό από τα συνηθισμένα, με πολύ φωτεινά χρώματα. Χωρίς να το σκεφτεί η Ιωάννα, ξεκίνησε να περπατάει προς την πόρτα. «Άντε! Πάμε! Πάμε!», φώναξε η Σοφία και πέρασε μπροστά τρέχοντας. Ο Γιώργος επέμενε να μη μπουν αλλά τον τράβηξαν και οι δύο, η μια από το ένα χέρι και η άλλη από το άλλο.

Μόλις μπήκαν μέσα, ένα φως τους χτύπησε στα μάτια. Μπροστά τους φάνηκε ένα πυκνό δάσος. Ήταν φωτεινά και ήσυχα εκεί, αλλά τότε άκουσαν ένα δυνατό ήχο και αναπήδησαν, κοιτάζαν πίσω και είδαν πως η πόρτα είχε κλείσει. «Μάλλον τώρα μόνο μπροστά μπορούμε να πάμε!», είπε χοροπηδώντας η Σοφία.

Όσο προχωρούσαν, το δάσος γινόταν όλο και πιο όμορφο. Υπήρχε κι ένα ρυάκι και ακουγόταν το νερό που κυλούσε. Το δάσος είχε τα χρώματα που έχει η φύση το φθινόπωρο. «Φαίνεται πως εδώ είναι φθινόπωρο, αλλά πού είναι ακριβώς το εδώ;», αναρωτήθηκε η Ιωάννα. Δεν θύμιζε τίποτα πραγματικό, όλα μοιάζαν ψεύτικα, σαν παραμυθένια.

Τότε ένα λαγουδάκι ξεπρόβαλε από ένα θάμνο. «Εεε! Πάρε το πόδι σου από την είσοδο του λαγουμιού μου!», είπε στην Ιωάννα. «Το λαγουδάκι μιλάει!», φώναξε ο Γιώργος παραπατώντας και ψέλλισε: «Συ-συ-συγγνώμη!».

Ξαφνικά φύσηξε ένα κρύο αεράκι που σιγά σιγά δυνάμωνε. Και σε λίγο άρχισε να χιονίζει. «Γρήγορα! Γρήγορα! Ελάτε μαζί μου!», φώναξε το λαγουδάκι και μπήκε μέσα στο λαγούμι του. Τα παιδιά κοιτάχτηκαν απορημένα μα το κρύο δυνάμωνε και έτσι το ακολούθησαν.

Στο λαγούμι ήταν ζεστά. Η Ιωάννα τότε ρώτησε με δυνατή φωνή: «Πού είμαστε;! Τι συμβαίνει;!» και το λαγουδάκι αποκρίθηκε: «Δεν είστε από εδώ, σωστά;» Τα παιδιά κούνησαν μόνο τα κεφάλια τους αρνητικά. «Αυτή τη στιγμή βρίσκεστε στο βασίλειο της Ελισάβετ, όμως η μάγισσα του βασιλείου, η Στριξέλα, ήθελε να πάρει αυτή την εξουσία και έτσι σκότωσε τη βασίλισσα πριν από δύο μήνες. Τώρα η Στριξέλα ζει στο κάστρο της και έδιωξε όλους τους υπηρέτες και τους συμβούλους της. Εμένα επειδή ήμουν ο καλύτερος σύμβουλος της βασίλισσας με κράτησε, αλλά με μεταμόρφωσε σε λαγουδάκι.» «Τι δράμα περνάει αυτό το λαγουδάκι!», σκέφτηκε η Ιωάννα. «Και εμείς γιατί να σε πιστέψουμε;», ρώτησε ο Γιώργος, που ήταν πάντα καχύποπτος. «Γιατί λέω την αλήθεια, και μόνο ένας τρόπος υπάρχει για να με βοηθήσετε», είπε το λαγουδάκι «Να με βοηθήσετε να σκοτώσουμε τη μάγισσα. Έτσι κι αλλιώς για

να βγείτε από δω πρέπει να πάρουμε και το κλειδί που κρύβει σε ένα σεντούκι στον ψηλότερο πύργο του κάστρου και ανοίγει την πόρτα απ' όπου ήρθατε». Η Ιωάννα δεν ήταν σίγουρη αν έπρεπε να ακούσουν το λαγουδάκι, αλλά δεν είχαν και άλλη επιλογή.

Έτσι το λαγουδάκι τούς έδωσε τρία παλτά, βγήκαν από το λαγούμι και ξεκίνησαν για το κάστρο μέσα στο χιόνι. Στο δρόμο η Ιωάννα σκέφτηκε κάτι: «Γιατί όμως οι μήνες αλλάζουν τόσο γρήγορα;», και το λαγουδάκι απάντησε: «Γιατί η Στριξέλα δεν ήθελε κανείς να πλησιάσει το κάστρο και να της πάρει τη βασιλεία. Έτσι προκαλεί κακοκαιρία όσο πλησιάζεις στο κάστρο. Γι' αυτό πρέπει να προσέχετε».

Μπροστά στο κάστρο συνάντησαν μία παγωμένη λίμνη. Η Σοφία πήγε να πατήσει πάνω στη λίμνη αλλά την τελευταία στιγμή την κράτησε ο Γιώργος. «Πρόσεξε! Μην πατάς πάνω στον πάγο! Θα σπάσει και θα πέσεις μέσα στα κρύα νερά!». Πώς θα περνούσαν όμως στην απέναντι πλευρά; Τότε η Ιωάννα είδε ένα σκοινί στην όχθη της λίμνης και είχε μια ιδέα: «Θα μπορούσαμε να δέσουμε το σκοινί σε ένα δέντρο, να κρεμαστούμε από το σκοινί και να περάσουμε απέναντι». Σε όλους άρεσε αυτή η ιδέα, έτσι κρέμασαν το σκοινί στο δέντρο και ένας ένας πέρασαν στην απέναντι όχθη.

Τώρα μπροστά τους υψωνόταν το κάστρο, που φάνταζε σκοτεινό κάτω από τα σύννεφα και έσκιζε τον ουρανό στα δύο. Ο Γιώργος, που ήταν ο δυνατότερος, άνοιξε τη βαριά, ξύλινη πόρτα του κάστρου που διαμαρτυρήθηκε τρίζοντας, και καθώς προχωρούσαν είδαν στο ελάχιστο φως που έμπαινε από τα παράθυρα πόσο ωραίο ήταν εσωτερικά. Ήταν παλιό αλλά αρχοντικό, με παχιά χαλιά που κάλυπταν το πάτωμα και χρυσές κουρτίνες με σκούρα κόκκινα κεντήματα.

Τότε ακούστηκε μια φωνή από τον πάνω όροφο: «Ποιος είναι εκεί;». Και από τις σκάλες κατέβηκε μία γυναίκα με μακριά μαύρα μαλλιά και ένα κόκκινο μακρύ φόρεμα. Ήταν η Στριξέλα. Μόλις είδε το λαγουδάκι είπε: «Σε θυμάμαι εσένα. Είσαι αυτός ο ενοχλητικός σύμβουλος της Ελισάβετ. Δεν έχω όρεξη για κουβέντες! Έχετε κάποιο σημαντικό λόγο που ήρθατε έως εδώ;» Τότε το λαγουδάκι της απάντησε: «Ναι! Αυτά εδώ τα τρία παιδιά πέρασαν μέσα από την πύλη στο δάσος και τώρα θέλουν να γυρίσουν πίσω από εκεί που ήρθαν, και γι' αυτό τον λόγο θέλουμε το μαγικό κλειδί που ανοίγει την πύλη». «Καλώς», απάντησε η μάγισσα. «Θα σας δώσω το μαγικό κλειδί για να επιστρέψετε στον κόσμο σας μόνο αν ένας από εσάς, τα παιδιά, καταφέρει και με νικήσει στο σκάκι.»

Τα παιδιά σάστισαν. Μετά από το σχολείο πήγαιναν σε μια λέσχη για σκάκι και έκαναν μαθήματα, αλλά δεν ήταν σίγουροι ότι ήταν αρκετά καλοί ώστε να κερδίσουν τη μάγισσα και να καταφέρουν να γυρίσουν πίσω στο σπίτι

τους. Μόνο η Ιωάννα είχε ελπίδες να νικήσει. «Θα παίξω εγώ σκάκι με τη μάγισσα», είπε. «Και θα προσπαθήσω να νικήσω για να καταφέρουμε να φύγουμε από εδώ.»

Η παρτίδα ξεκίνησε και η Στριξέλα νικούσε, η Ιωάννα όμως δεν τα παράτησε. Ήταν πολύ έξυπνη και προσπαθούσε να προβλέψει τις κινήσεις της αντιπάλου της. Σιγά σιγά κατάφερε να αντιστρέψει υπέρ της την παρτίδα. «Δεν θα απογοητεύσω τους φίλους μου, θα νικήσω και θα φύγουμε από εδώ», σκέφτηκε.

Και όντως, όντως την νίκησε! «ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟ! ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ!», ούρλιαξε η μάγισσα. «Έκλεψες! Δεν γίνεται να με νίκησες!». Η όψη της έγινε κατακόκκινη, φωτιά άρχισε από τα ρούχα της και η μάγισσα μεταμορφώθηκε σε ένα σωρό από στάχτες.

Το λαγουδάκι μεταμορφώθηκε σε ένα νεαρό παλληκάρι και τα χιόνια γύρω από το κάστρο άρχισαν να λιώνουν. «Σας ευχαριστώ που ελευθερώσατε εμένα και το βασίλειο από τη μάγισσα. Τώρα μπορείτε να γυρίσετε κι εσείς πίσω στον κόσμο σας. Πάμε να πάρουμε το κλειδί από το σεντούκι της μάγισσας», είπε στα παιδιά. Έτσι ανέβηκαν στον πύργο, πήραν το κλειδί από το σεντούκι και πήραν τον δρόμο της επιστροφής. Άνοιξαν την πόρτα και βρέθηκαν πάλι στο σχολείο τους.

Όταν γύρισαν πίσω συνέχισαν το σχολείο τους και την καθημερινή τους ζωή όμως ήταν κάπως διαφορετικοί, είχαν ωριμάσει και ήταν ευχαριστημένοι που έσωσαν το κρυφό βασίλειο και είχαν αποκτήσει έναν ακόμα φίλο. Αυτή την ιστορία την διηγήθηκαν στα παιδιά τους και στα εγγόνια τους. Έτσι συνέχισε να περνάει από γενιά σε γενιά, σαν ένα απλό και συνηθισμένο παραμύθι.

Μυρτώ Σουμέλη-Λύσσαρη, Β5

Γράφω τη δική μου ιστορία συνδυάζοντας μοτίβα της Οδύσσειας και λαϊκών παραμυθιών.

Η γενναία βασιλοπούλα

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια βασιλοπούλα που ζούσε σε ένα πολύ όμορφο παλάτι. Μια μέρα λοιπόν ο βασιλιάς, ο πατέρας της βασιλοπούλας, αποφάσισε πως ήταν καιρός η κόρη του να παντρευτεί! Έτσι, ήρθαν στο παλάτι όλα τα βασιλόπουλα της περιοχής για να διαλέξει η βασιλοπούλα ποιον θα πάρει. Παρότι εκείνη δεν ήθελε να παντρευτεί, προκειμένου να ικανοποιήσει την επιθυμία του πατέρα της διάλεξε ένα βασιλόπουλο που της άρεσε αρκετά.

Όμως ένα άλλο βασιλόπουλο ήθελε τόσο πολύ να την πάρει που μόνο στην ιδέα ότι δε θα γινόταν δικιά του και κάποιος άλλος θα την έπαιρνε, τρελαινόταν. Γι' αυτό, ένα βράδυ αποφάσισε να φυλακίσει το βασιλόπουλο

που είχε διαλέξει η βασιλοπούλα ώστε να πάρει εκείνον. Πέρασε πολλά μερόνυχτα οργανώνοντας το σχέδιό του. Κάθε μέρα έφτανε όλο και πιο κοντά, όμως κάθε μέρα η αγάπη της βασιλοπούλας για το άλλο βασιλόπουλο μεγάλωνε και η μέρα που θα παντρευόντουσαν πλησίαζε όλο και πιο πολύ. Μέχρι που το βασιλόπουλο κατάφερε να φυλακίσει τον αγαπημένο της βασιλοπούλας στο πιο κρυφό και επικίνδυνο μέρος από όπου δεν θα ξέφευγε ποτέ. Και αυτό φυσικά δεν ήταν άλλο από τον πύργο των φιδιών.

Όταν η βασιλοπούλα έμαθε το τρομερό αυτό γεγονός, στενοχωρήθηκε τόσο πολύ που έκλαιγε τρεις μέρες ασταμάτητα. Δεν άντεξε άλλο και αποφάσισε πως κάτι έπρεπε να κάνει. Ήξερε πως ήταν αδύνατο να δραπετεύσει κανείς από τον πύργο των φιδιών, όμως ήταν διατεθειμένη να κάνει ό,τι χρειαστεί για να ελευθερώσει τον αγαπημένο της. Ένα βράδυ που περπατούσε στο δάσος κλαίγοντας και νοσταλγώντας τις στιγμές που είχε ζήσει με το βασιλόπουλο, την πλησίασε μια γυναίκα και τη ρώτησε γιατί κλαίει και τι της είχε συμβεί, και εκείνη της διηγήθηκε το κακό που την είχε βρει. Η γυναίκα την ενθάρρυνε και της έδωσε οδηγίες για να τη βοηθήσει.

«Για αρχή θα πας στη σπηλιά που ζει η μάγισσα του δάσους και θα της ζητήσεις να σου φτιάξει το φίλτρο που κοιμίζει τα φίδια – πες της ότι εγώ σου έδωσα εντολή και δεν θα σε ρωτήσει τίποτα. Μόλις πάρεις το μπουκαλάκι με το μαγικό υγρό, θα κατευθυνθείς στη μικρή λίμνη όπου θα συναντήσεις δυο μικρά βατράχια που θα είναι δεμένα με ένα σκοινί από τον λαιμό. Πες τους πώς έφτασες ως εκεί και θα σου δώσουν εκείνα τις υπόλοιπες οδηγίες. Πάρε και αυτόν τον χάρτη για να μη χαθείς και αυτό το μαχαίρι. Θα το χρειαστείς αργότερα. Καλή τύχη και να προσέχεις», είπε η γυναίκα και αμέσως μετά εξαφανίστηκε σαν ανεμοστρόβιλος.

Η βασιλοπούλα έφτασε στη σπηλιά και ακολουθώντας τις οδηγίες της γυναίκας κατάφερε να πάρει το μπουκαλάκι. Ύστερα πήγε στη λιμνούλα και είδε τα δυο βατράχια. «Τι γυρεύεις εδώ;», ρώτησε το ένα και η βασιλοπούλα του εξήγησε. «Εμείς θα σε βοηθήσουμε, όμως για αντάλλαγμα πρέπει να μας μετατρέψεις πάλι σε ανθρώπους. Η γυναίκα στο δάσος πρέπει να σου έχει δώσει ένα μαχαίρι. Με αυτό θα κόψεις το σκοινί γύρω από το λαιμό μας και τότε θα σου πούμε τι να κάνεις». Η βασιλοπούλα ακολούθησε τις εντολές τους και τα βατράχια ξαναέγιναν βασιλόπουλα. «Για πείτε μου τώρα, τι κάνω;» «Θα πάρεις αυτό το κλειδί που ανοίγει τον πύργο. Πρώτα όμως με το μαχαίρι σου θα πρέπει να τραυματίσεις το λιοντάρι που φυλάει τον πύργο. Για να το κάνεις αυτό θα πρέπει να το βρεις τη στιγμή που κοιμάται – αυτό θα το καταλάβεις εύκολα γιατί όταν κοιμάται αναπνέει βαριά οπότε θα το ακούσεις. Εκείνη τη στιγμή λοιπόν θα του καρφώσεις την ουρά με το μαχαίρι και αυτό θα μείνει αναίσθητο. Τότε γρήγορα θα ανοίξεις με το κλειδί την πόρτα και θα ψεκάσεις με το φίλτρο

χωρίς να μπεις όμως μέσα. Θα περιμένεις λίγο και ύστερα θα ανέβεις πάνω όπου θα βρίσκεται το βασιλόπουλο. Τα υπόλοιπα θα τα βρεις μόνη σου».

Τα δύο βασιλόπουλα πήγαν τη βασιλοπούλα στο παλάτι τους, την ευχαρίστησαν και της έδωσαν μια άμαξα και πολλά φρούτα. Η βασιλοπούλα ακολούθησε ακριβώς τις οδηγίες τους και κατάφερε να βρει τον αγαπημένο της. Φιληθήκανε και αγκαλιαστήκανε και φτάσανε με ασφάλεια στο παλάτι της. Ήταν πιο ευτυχισμένοι από ποτέ. Δυο μέρες αργότερα παντρεύτηκανε και στο γάμο περάσανε υπέροχα, ήπιανε, γλεντήσανε και τραγουδήσανε. Όσο για το άλλο βασιλόπουλο, μια μέρα που περιπλανιόταν στο δάσος, έτυχε το λιοντάρι να είναι λίγο παραπάνω πεινασμένο, και έτσι εξαφανίστηκε και δεν το είδε ποτέ ξανά κανείς.

Αλκμήνη Αρπαζή, Β1 (2022-23)

Το πρότυπό μου

Με αφετηρία τον «Τάκη Πλούμα» του Μ. Μαλακάση...

Όλα τα καλοκαίρια πηγαίναμε στο σπίτι στο βουνό. Κάθε απόγευμα, όταν οι γονείς μας δεν ήταν σπίτι, μαζί με τη μεγάλη μου αδερφή πηγαίναμε βόλτες. Εκείνη μπροστά, καβάλα στο ποδήλατό της, να ανεμίζουν πίσω τα κατάξανθα μαλλιά της που λες και είχαν νιφάδες χρυσού λαμπύριζαν στο λίγο φως του πορτοκαλί ηλιοβασιλέματος. Το άσπρο μακρύ φόρεμά της να δίνει μάχη με τον αέρα, μα εκείνη, σα να μη θέλει να το αποχωριστεί το τραβά ξανά και ξανά πάνω της. Φαινόταν τόσο ελεύθερη, τόσο σίγουρη και αποφασιστική. Κι εγώ από πίσω της να παλεύω να την προφτάσω, και να έχουν πάρει φωτιά τα πετάλια του μικρού ποδηλατού μου. Όσο προσπαθώ να την προλάβω, σηκώνω το κεφάλι μου και την κοιτώ. Περνά με φόρα μέσα απ' τα λιβάδια και όλα τα φυτά γέρνουν προς εκείνη, όλες οι πεταλούδες και τα χελιδονάκια μαζεύονται γύρω της για να την χαιρετίσουν. Σε τέτοιο χαμόγελο, ούτε η φύση δεν μπορεί να αντισταθεί.

Ένα αντικείμενο αφηγείται

(«Εφήβων ιστορίες», Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς)

Μάριος Περέτης, Β5

Χθες ανακάλυψα κάτι πολύ ενδιαφέρον. Ένα πράγμα με άρπαξε και με έτριψε πάνω σε μια επιφάνεια. Στην αρχή πόνεσα, αλλά μετά είδα από μακριά πως είχα κάνει ένα σχέδιο πάνω στην επιφάνεια. Βρίσκομαι μόνο στην αρχή της ζωής μου, αλλά ήδη ξέρω πως τελικά οι κιμωλίες σαν εμένα χρησιμεύουν σε κάτι.

Κατερίνα Πουλέα, Β5

Σήμερα το πρωί βρίσκoμαι με την ιδιοκτήτριά μου στο σπίτι μου. Το αφεντικό μου με αγαπούσε πάντα και με φρόντιζε. Μου έδινε πάντα μεγάλη προσοχή και τρυφερότητα. Πριν λίγο όμως, αποφάσισα να ζήσω ελεύθερο. Από τότε που γεννήθηκα, έχω φτιαχτεί μόνο για να αγκαλιάζω. Είμαι χρόνια ολόκληρα στο ίδιο μέρος και νομίζω πως ήρθε η ώρα να κάνω και εγώ ένα διάλειμμα! Την ώρα που θα ήταν ξαπλωμένη στον καναπέ του σαλονιού της, θα έφευγα και θα κρυβόμουν κάτω από αυτόν. Έτσι κι έγινε!

Ενώ απολάμβανα την ελευθερία μου, άκουσα ένα δυνατό ουρλιαχτό! Ήταν το αφεντικό μου που μόλις είχε παρατηρήσει ότι έλειπα. Ακούγοντας τις σπαρακτικές της φωνές τaráχτηκα. Άραγε τόσο πολύ μ' αγαπούσε και δεν μπορούσε να ζήσει στιγμή χωρίς εμένα ή φοβόταν ότι κάποιος θα την μάλωνε που μ' έχασε; Όποιο και απ' τα δύο να συνέβαινε, εγώ δεν θα το μάθω ποτέ. Αποφάσισα να εμφανιστώ.

Δαχτυλίδι γεννήθηκα και ο ρόλος μου είναι να ζω αγκαλιασμένο σε κάποιο δάχτυλο. Η ελεύθερη ζωή δεν είναι φτιαγμένη για μένα...

Καλλιόπη Παπαντωνίου, Β5

Είμαι ένα μικρό πιρουνάκι και βρίσκομαι μέσα ένα σκοτεινό συρτάρι. Εκεί έχω παρέα τα άλλα πιρουνία, τα μαχαίρια και τα κουτάλια, οπότε δεν νιώθω μοναξιά. Ακούω τις ιστορίες της οικογένειας που με έχει και έχουν πολύ ενδιαφέρον! Κάθε φορά την ώρα του γεύματος αγωνιώ αν θα διαλέξουν εμένα για να κολυμπήσω στα αγαπημένα μου φαγητά, τα οποία άλλες φορές είναι καυτά και κατακαίγομαι, άλλες κρύα και παγώνω, αλλά τις περισσότερες φορές είναι σε μια ικανοποιητική θερμοκρασία. Ήταν λοιπόν ένα μεσημέρι Δευτέρας και είχαν έρθει οι φίλες της ιδιοκτήτριάς μου. Ήταν όλα πολύ ωραία, άκουγα τις συζητήσεις τους, τα γέλια τους και κολυμπούσα στα αγαπημένα μου μακαρόνια, μέχρι που αποφάσισαν να παίξουν. Το παιχνίδι ήταν ποια θα

καταφέρει να με λυγίσει πρώτη. Δεν ήξερα τι να κάνω, φοβήθηκα, έπρεπε να βάλω τα δυνατά μου για να μη με λυγίσουν. Σκέφτηκα ότι, άμα με λυγίζαν, θα έσπαγα και θα με πέταγαν στα σκουπίδια, εμένα αλλά και τους φίλους μου που έπαιζαν μαζί τους. Ένωσα απόρριψη και στενοχώρια, τι θα γινόμεουν; Ευτυχώς κατάφεραν μόνο να με λυγίσουν λιγάκι, αλλά αυτό δεν με πειράζει, γιατί έτσι βλέπω τον κόσμο με μια άλλη οπτική!

Μυρτώ Σουμέλη-Λύσσαρη, Β5

Ζω σε μία αποθήκη εδώ και πολλά χρόνια. Μια μέρα όμως ο ιδιοκτήτης του σπιτιού με άρπαξε και, μέσα σε λίγα λεπτά, χρησιμοποιώντας μονάχα έναν μαρκαδόρο, με είχε αλλάξει εντελώς. Την επόμενη μέρα έβγαλε από το συρτάρι του τις τέμπρες και άρχισε να με βάφει ασταμάτητα. Και εγώ τίποτα δεν μπορούσα να κάνω παρά να κάτσω εκεί και να υπομείνω την αλλαγή. Λίγες μέρες μετά άκουσα τον ιδιοκτήτη μου να μιλάει στο τηλέφωνο. Ένα μπλε φορτηγό, μία όμορφη γυναίκα και ένα πράσινο φανάρι δρόμου είναι τα μόνα που έχουν απομείνει στη μνήμη μου πριν βρεθώ σε μια πελώρια αίθουσα, με πολλούς ίδιους σαν κι εμένα. Ξαφνικά μέσα σε μία εβδομάδα, από εκεί που ήμουν ένα τίποτα, οι άνθρωποι με θαύμαζαν και πλήρωναν για να έρθουν να με δουν! Αλλά το πιο παράδοξο απ' όλα είναι πως εγώ δεν έκανα απολύτως τίποτα γι' αυτό. (Καμβάς)

Ελισάβετ Στάση, Β5

Κάθε μέρα τέτοια ώρα έρχεται μία κυρία. Πατάει τον διακόπτη και με ανάβει. Μετά έρχονται και τα παιδιά. Ένα τσούρμο παιδιά. Φωνάζουν, γελάνε και χασμουριούνται. Βγάζουν τα βιβλία τους, κάνουν μάθημα και φεύγουν. Και ξανάρχονται. Και ξαναφεύγουν. Με ανάβουν, με σβήνουν. Άραγε έχουν σκεφτεί ποτέ τι θα κάνανε χωρίς εμένα, ή τους είμαι τόσο δεδομένη που νομίζουν ότι θα με έχουν πάντα εκεί όταν με χρειάζονται, εμένα και όλους τους άλλους φίλους μου, που τους χαρίζουμε φως κάθε μέρα, όλες τις ώρες, χωρίς αντάλλαγμα; (λάμπα)

Βασιλική Παπαδοπούλου, Β5

Ήμουν πάντα στην άκρη του δρόμου. Κάθε βράδυ φώτιζα τους περαστικούς. Έβλεπα τους οδηγούς να βιάζονται να φτάσουν στον προορισμό τους, να παρκάρουν δίπλα στο πεζοδρόμιό μου. Θυμάμαι τα παιδιά να παίζουν κρυφτό στην κολόνα μου, τα ζευγαράκια το βράδυ κάτω από το φως μου να χαράζουν τα αρχικά τους. Πολλοί θα έλεγαν ότι το να είσαι μία απλή λάμπα παραείναι βαρετό, αλλά έχουν μεγάλο άδικο.

Ξέρω και έχω δει πράγματα που αυτοί δεν έχουν δει ούτε στα πιο τρελά τους όνειρα.

Ισιδωρος Ρηγόπουλος, B5

Ήταν νωρίς το πρωί όταν άκουσα φωνές και είδα φλόγες στα γειτονικά σπίτια. Ξεκίνησα να τρέχω όσο πιο γρήγορα μπορούσα. Ο κήπος που έπαιζα με τα άλλα παιδιά και το δέντρο με το στεφάνι στο οποίο έβαζα καλάθι είχε καεί. Πήγα στον πατέρα και τον χτύπησα στο πόδι μετά από μια δυνατή κλωτσιά από τη μαμά που έτρεχε επίσης τρομαγμένη. Αμέσως ξύπνησε και είδε τη φωτιά. Φώναξε την πυροσβεστική και προσπάθησε να τους καθυσχύσει όλους. Όταν ήρθε, ένας πυροσβέστης ρώτησε τον πατέρα ποιος είδε πρώτος τη φωτιά. Εκείνος δεν ήταν σίγουρος για το τι έπρεπε να απαντήσει. Ευτυχώς, τα εξήγησα όλα εγώ. Δεν νομίζω ότι με πίστεψε και πιθανότατα ούτε με άκουσε. Ποιος να πιστέψει ότι μια μικρή μπάλα σαν κι εμένα θα μπορούσε να σώσει τόσους ανθρώπους!

Ανδρέας Πατίτσας, B5

Μια μέρα καθόμουν αναπαυτικά πάνω σ' ένα πανάκι στην άκρη του παραθύρου πάνω από τον νεροχύτη. Με είχε βγάλει η ιδιοκτήτριά μου για να κάνει μπάνιο τους φίλους μου, τα πιάτα και τα μαχαιροπίρουνα. Ξάφνου, αρπάζει το πανάκι, για να μαζέψει τα νερά που είχαν πέσει κάτω. Μαζί μ' αυτό όμως έπεσα κι εγώ από το παράθυρο μέσα στον νεροχύτη. Δυστυχώς, γλιστρούσε πάρα πολύ οπότε κατέληξα να γλιστρώ μέσα στον σωλήνα από όπου φεύγει το νερό. Για λίγο πίστευα πως θα καταλήξω στους υπονόμους. Όμως, δεν ήθελα να απογοητεύσω την ιδιοκτήτριά μου, οπότε κρατήθηκα όσο περισσότερο μπορούσα, μέχρι που ευτυχώς με είδε και με έσωσε από τον χαμό. Μπορεί να είμαι δαχτυλίδι αλλά οι περιπέτειες δεν λείπουν από τη ζωή μου.

Έλενα Παπαρίζου, B5

Μέρες κάθομαι πάνω σε αυτό το παλιό ξύλινο κομοδίνο, άθικτο, καιρό έχουν οι άνθρωποι να με ξεφυλλίσουν, έστω τουλάχιστον να δουν το περιεχόμενο μέσα μου, να ανοίξουν αυτό το σκονισμένο τετράδιο με το χοντρό μαύρο εξώφυλλο. Κρίμα και νόμιζα πως ήμουν καλή παρέα. Ξέρεις, για όταν νιώθεις μοναξιά και η οικογένεια και οι φίλοι σου αποφεύγουν να σου μιλήσουν και δεν απαντάνε στα τηλέφωνα σου, φοβούμενοι τις εκρήξεις θυμού σου. Μα έλα τώρα! Άσε το κινητό σου! Διάβασε με!

Αφροδίτη Σκλήρα, Β5

Με πέταξαν στον δρόμο πια. Δεν είμαι χρήσιμος. Το τελευταίο παιδί που ανήκα έπαιζε μαζί μου κάθε μέρα. Πάντα να ερωτεύομαι την ίδια πανέμορφη πριγκίπισσα και να πηγαίνω κάτω από το παράθυρό της πριν φύγω για τον πόλεμο. Όμως το παιδί μεγάλωσε. Εμένα με βάλαν στην αποθήκη, ενώ την πριγκίπισσα την έδωσαν στη μικρότερη αδελφή του. Και τώρα βρίσκομαι εδώ, να κείτομαι δίπλα στα σκουπίδια χωρίς κανένα νόημα, να περιμένω το σκουπιδιάρικο και να τελειώσω.

(Παιδικό στρατιωτάκι)

Μελίνα Γεωργοπούλου, Γ1

Στο θέατρο

Με αφετηρία του ποίημα του Ορέστη Λάσκου «Η παράσταση»

Οι θεατές εισέρχονται στο θέατρο για να παρακολουθήσουν την παράσταση. Τα τρία κουδούνια χτυπούν, τα φώτα σβήνουν και η αυλαία ανοίγει. Οι ηθοποιοί λαμβάνουν τις θέσεις τους για να ξεκινήσει η δράση. Όλο και περισσότερα πρόσωπα εμφανίζονται στη σκηνή, άγνωστα στην αρχή μεταξύ τους. Ερμηνεύουν χαρακτήρες, που αγνοούν τι θα τους συμβεί στο μέλλον. Όμως, το σενάριο έχει γραφτεί. Κάποια πρόσωπα κατά τη διάρκεια της παράστασης θα συναντηθούν, ενώ άλλα θα περάσουν αδιάφορα το ένα δίπλα από το άλλο και δεν θα γνωριστούν ποτέ. Όλοι οι χαρακτήρες είναι πρωταγωνιστές στις δικές τους ιστορίες. Ο σεναριογράφος έχει καθορίσει πού θα βρίσκονται την επόμενη στιγμή, τι θα τους συμβεί, πότε θα αλλάξει το σκηνικό. Δεν έχει αφήσει τίποτα στη τύχη. Όλα είναι προκαθορισμένα. Αυτή η παράσταση θα μπορούσε να αποτελεί μια απεικόνιση της ζωής, με τους ανθρώπους στη θέση των ηθοποιών και κάτι ανώτερο, που δεν μπορεί να συλληφθεί από ανθρώπινο νου, στη θέση του σεναριογράφου. Η παράσταση συνεχίζεται με τους ηθοποιούς να υποδύονται τους ρόλους τους. Η ζωή κυλάει με τους ανθρώπους να πρωταγωνιστούν σ' αυτή. Όσοι, έτσι, ξαφνικά, η παράσταση λαμβάνει τέλος, οι ηθοποιοί υποκλίνονται και η αυλαία κλείνει οριστικά. Τότε τα φώτα ανοίγουν και οι θεατές εγκαταλείπουν την αίθουσα. Με τον ίδιο τρόπο τελειώνει και η ζωή, έτσι ξαφνικά, αφήνοντάς μας με μία απορία για τον ορισμό της. Τελικά, ίσως η ζωή να είναι ένα «έργο σουρεαλιστικό αγνώστου συγγραφέως».

ΖΩΗ ΣΑΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ...

Πόσα γνωρίζουμε πραγματικά για σημαντικές προσωπικότητες της ιστορίας και της τέχνης και για τη ζωή τους; Πόσες αντιφάσεις κρύβονται συχνά πίσω από μια φαινομενικά συμπαγή προσωπικότητα; Κι ακόμα, σε πόσες περιπτώσεις ένα απροσδόκητο γεγονός, συχνά δυσάρεστο ή ακόμα και τραγικό, στάθηκε αιτία να αναδειχθεί ένα ταλέντο και να ανοίξει ο δρόμος για τη δόξα;

Σ' αυτή την καινούρια ενότητα τα παιδιά παρουσιάζουν τη βιογραφία γνωστών προσώπων που έγραψαν ιστορία και που η ζωή τους θα μπορούσε να είναι η ίδια μυθιστόρημα. Ακόμα, καταγράφουν πραγματικές ιστορίες που οι, διάσημοι ήρωές τους, όπως και οι ήρωες των παραμυθιών, έρχονται αντιμέτωποι με ανυπέρβλητες δυσκολίες που τους οδηγούν να ανακαλύψουν τις κρυμμένες τους ικανότητες και να αλλάξουν τη ζωή τους προς το καλύτερο. Συχνά η ζωή είναι το πιο διδακτικό παραμύθι.

Θανάσης Βαρδούλιας, Γ1

Ουίνστον Τσώρτσιλ (1874-1965)

Μια προσωπικότητα γεμάτη αντιφάσεις

*Η ιστορία θα είναι καλή μαζί μου γιατί σκοπεύω να τη γράψω εγώ.
(Ουίνστον Τσώρτσιλ)*

Ο Σερ Ουίνστον Λέοναρντ Σπένσερ Τσώρτσιλ είναι ίσως ο πιο διάσημος πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου. Η πιο γνωστή περίοδος της ιστορίας του είναι τα χρόνια 1939-1945, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο δηλαδή, καθώς η Αγγλία, υπό την καθοδήγησή του, αποτέλεσε το προπύργιο της αντίστασης κατά της ναζιστικής Γερμανίας, η οποία φαινόταν να κυριαρχεί αρχικά σε όλη την Ευρώπη. Στην Αγγλία τον αποκαλούσαν "the British bulldog" και "the father of the victory". Είναι διάσημη η εμψυχωτική ομιλία του στην Αγγλική Βουλή στην οποία δήλωσε ότι θα πολεμήσουν παντού τους εισβολείς και ότι

ποτέ δεν θα παραδοθούν. Στην Ελλάδα, εκτός των άλλων, είναι γνωστός για την έντονη και αμφιλεγόμενη δράση του κατά τον εμφύλιο πόλεμο. Σε κάθε περίπτωση, αυτός ο ιδιαίτερος και πιστός στις αρχές του άντρας αδιαμφισβήτητα άλλαξε την παγκόσμια ιστορία.

Πέρα όμως από τα πολύ γνωστά αυτά στοιχεία υπάρχουν και άλλες πολύ ενδιαφέρουσες, αλλά σχετικά άγνωστες πτυχές της ζωής του. Όπως πολλοί σημαντικοί ηγέτες, ήταν μια πολύπλευρη και πολυδιάστατη προσωπικότητα. Γεννήθηκε στο Όξφορντσαϊρ το 1874. Καταγόμενος από αριστοκρατική οικογένεια, είχε εξασφαλίσει από νωρίς στη ζωή του μια θέση στο στρατό ως έφιππος αξιωματικός. Ο Τσώρτσιλ ταξίδεψε στην Ινδία με το πεζικό για να πολεμήσει εναντίον των φυλών Παθάν και των Αφγανών στα βορειοδυτικά σύνορα, ενώ είχε συμβόλαιο ως πολεμικός ανταποκριτής με την *Daily Telegraph*. Από την εκστρατεία αυτή εμπνεύστηκε το θέμα του πρώτου βιβλίου του, που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 1898, *The Story of the Malakand Field Force*. Στη συνέχεια, το 1895, υπηρέτησε ως λοχαγός στην μονάδα 21st Lancers στο Σουδάν, ενώ παράλληλα ήταν πολεμικός ανταποκριτής, αυτή τη φορά για την *Morning Post*. Αργότερα από τις εμπειρίες του έγραψε την αφήγηση *The River War* (1899).

Το καθοριστικό όμως γεγονός που άλλαξε τη ζωή του συνέβηκε το 1899, στη διάρκεια του πολέμου της Αγγλίας και των Μπόερς, όταν ο Τσώρτσιλ πήγε ως δημοσιογράφος στη Νότια Αφρική. Εκεί, ενώ ήταν επιβάτης σε ένα τραίνο, δέχθηκε επίθεση από τους ντόπιους επαναστάτες και πιάστηκε αιχμάλωτος. Μετά από λίγες εβδομάδες στο στρατόπεδο συγκέντρωσης αποφάσισε να δραπετεύσει και τα κατάφερε. Στην Αγγλία οι πράξεις του έγιναν δεκτές από τον κόσμο με ενθουσιασμό και ο ίδιος έλαβε διαστάσεις θρύλου. Σε μία δύσκολη περίοδο για την Αγγλία, θεωρήθηκε η ενσάρκωση του αγγλικού πνεύματος και της μαχητικότητας. Παρότι αποχώρησε από τον στρατό, ο Τσώρτσιλ συνέχισε να παρακολουθεί πολεμικές συγκρούσεις ως πολεμικός ανταποκριτής, ενώ παράλληλα έγραφε βιβλία εμπνευσμένα από τις περιπέτειές του. Πολλοί που έχουν ασχοληθεί με την προσωπικότητά του υποστηρίζουν ότι τα έκανε όλα αυτά μόνο για να κερδίσει δημοφιλία και φήμη, ώστε να επιτύχει τις βλέψεις του, να γίνει βουλευτής και να κάνει πολιτική καριέρα. Έτσι όταν γύρισε στην Αγγλία μετά από αρκετό καιρό, είχε γίνει εξαιρετικά δημοφιλής.

Έχοντας υπόψη αυτή την επιτυχία, κατέβηκε και στις αμέσως επόμενες κοινοβουλευτικές εκλογές. Τελικά εκλέχτηκε βουλευτής το 1899 και υπηρέτησε για 62 χρόνια συνολικά.

Ενώ είναι γνωστό πως ο Τσώρτσιλ ανήκε για πολλά χρόνια στο πολιτικό κόμμα των «Tories», δηλαδή το συντηρητικό κόμμα, λίγοι γνωρίζουν πως στα νεανικά του χρόνια ανήκε στο φιλελεύθερο κόμμα, το «Liberal Party», και μάλιστα υπηρέτησε σε διάφορες θέσεις υπό φιλελεύθερες κυβερνήσεις.

Για δεκαετίες, ο Τσώρτσιλ είχε ορισμένες φοβίες, όπως το να στέκεται πολύ κοντά σε μπαλκόνια ή σε σταθμούς τρένων. Πιθανώς αυτό οφειλόταν στο

ότι φοβόταν πως θα έκανε κακό στον εαυτό του. Είναι επίσης πιθανό πως έπασχε από μανιοκατάθλιψη, καθώς συχνά είχε κρίσεις απελπισία. Όταν συνέβαινε αυτό, περνούσε πολύ χρόνο στο κρεβάτι χωρίς ενέργεια και με δυσκολία στη συγκέντρωση. Αυτό τον καθιστούσε ανίκανο να αντεπεξέλθει στα καθήκοντα και τις ευθύνες του. Αυτές οι περιοδοί απελπισίας μπορούσαν να διαρκέσουν μέχρι και μήνες, προτού επιστρέψει στον συνηθισμένο εαυτό του. Σε ένα γράμμα προς τη σύζυγό του το 1911, ο Τσώρτσιλ έγραψε ότι ίσως χρειάζεται κάποιου είδους επαγγελματική βοήθεια για την αντιμετώπιση της πάθησής του. Όταν ήταν καλά, είχε πραγματικά πολλή ενέργεια και ήταν γνωστό ότι έμενε ξύπνιος μέχρι αργά το βράδυ για να διαβάζει και να μελετά.

Οι κρίσεις και η παράδοση συμπεριφορά του πιθανότατα ενισχύονταν από τις μεγάλες ποσότητες αλκοόλ που κατανάλωνε. Ο Τσώρτσιλ ταξίδευε αρκετά συχνά, και συνήθιζε να παίρνει μαζί του πούρα και ουίσκι. Αξιοσημείωτη είναι η επίσκεψή του στη Νότια Αφρική στην οποία είχε πάρει μαζί του 20 μπουκάλια ακριβού σκωτσέζικου ουίσκι. Λέγεται ότι η κατάσταση χειροτέρεψε το 1915 μετά την αποτυχημένη εκστρατεία στα Δαρδανέλια, η οποία θεωρήθηκε προσωπική του αποτυχία.

Η ψυχολογική του κατάσταση επιδεινώθηκε περαιτέρω μετά τον θάνατο της τρίχρονης κόρης του το 1921. Για να ξεπεράσει την κατάθλιψή του, βρήκε διέξοδο στη ζωγραφική. Ζωγράφησε συνολικά 530 πίνακες, οι οποίοι πουλήθηκαν για πολλές εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ πριν και μετά τον θάνατο του. Παρουσίαζε τα έργα του σε διάφορες γκαλερί χρησιμοποιώντας το ψευδώνυμο Charles Morin. Εκτός από τη ζωγραφική, τον ενδιέφερε και η λογοτεχνία. Έγραψε συνολικά 43 βιβλία, ενώ για το βιβλίο του ο *Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος* του απονεμήθηκε το Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1953.

Ο Τσώρτσιλ πέθανε στο Λονδίνο σε ηλικία 90 ετών το 1965. Υπήρξε μια πολύ καθοριστική προσωπικότητα για την εποχή του και για αυτό το λόγο έχει κερδίσει μια σημαντική θέση στην ιστορία.

Πηγές

- https://en.wikipedia.org/wiki/Winston_Churchill
- <https://winstonchurchill.org/the-life-of-churchill/life/man-of-words/war-correspondent-and-journalist/>
- <https://www.royalmint.com/stories/collect/10-facts-about-winston-churchill/>
- <https://solaramentalhealth.com/winston-churchill-and-his-black-dog/#:~:text=Churchill's%20%E2%80%9CBlack%20Dog%E2%80%9D,-For%20decades%20of&text=Churchill%20may%20have%20suffered%20from,no%20appetite%2C%20and%20difficulty%20concentrating.>
- <https://winstonchurchill.org/resources/reference/interesting-facts-about-winston-churchill/?highlight=interesting+facts+about+churchill>
- <https://www.liberal.gr/agores/o-agnostos-zografos-oyinston-tsortsil>
- <https://winstonchurchill.org/resources/reference/the-books-of-sir-winston-churchill/>
- <https://edenbridge.co.uk/blogs/news/winston-churchills-secret-tattoo#:~:text=Despite%20being%20an%20officer%20in,military%2C%20this%20is%20most%20unusual.>

Η αρχή προς τη δόξα

Η πασίγνωστη Αγγλίδα συγγραφέας Βιρτζίνια Γουλφ (1882-1941) από μικρή ήταν τρομερά ευαίσθητη και έπασχε από κατάθλιψη. Αυτές οι εναλλαγές της διάθεσής της επηρέασαν όλη της τη ζωή, αλλά ήταν και το κίνητρο για να ξεκινήσει να γράφει. Η γραφή ήταν ένας τρόπος για να βλέπει πιο ξεκάθαρα τα συναισθήματά της και να βοηθάει τους άλλους ανθρώπους να ανακαλύπτουν τι νιώθουν. Έτσι, η κατάθλιψη την ώθησε να αναδείξει τη συγγραφική της ικανότητα και να γίνει παγκοσμίως γνωστή για τα βιβλία της.

Άλλο ένα άτομο που άλλαξε η ζωή του από ένα δυσάρεστο συμβάν είναι η Μαλάλα Γιουσαφζάι (1997 -). Γεννήθηκε στο Πακιστάν και ζούσε μια ήρεμη, ευτυχισμένη ζωή μέχρι που μια ομάδα ένοπλων ανδρών, οι Ταλιμπάν, άρχισαν να τρομοκρατούν τους πολίτες ενώ απαγόρευαν και στα κορίτσια να πηγαίνουν σχολείο. Η Μαλάλα το βρήκε άδικο αυτό, και για να αντιδράσει δημιούργησε ένα δικό της μπλογκ στο διαδίκτυο όπου περιέγραφε τη ζωή της στη χώρα της και μίλησε στην τηλεόραση για τις απόψεις της. Αποτέλεσμα ήταν οι Ταλιμπάν να την πυροβολήσουν στο κεφάλι. Ευτυχώς ανάρρωσε πιο γρήγορα απ' ό,τι αναμενόταν. Είναι το νεαρότερο άτομο που τιμήθηκε με Νόμπελ Ειρήνης, το 2013, σε ηλικία μόλις 17 ετών, για τον αγώνα της υπέρ των δικαιωμάτων των κοριτσιών στην εκπαίδευση!

Σταυρούλα Στάβερη , Β5

Η Μεξικανή ζωγράφος Φρίντα Κάλο (1907-1954), όταν ήταν 18 ετών τραυματίστηκε σοβαρά όταν ένα τραμ συγκρούστηκε με το λεωφορείο στο οποίο επέβαινε. Αυτό το οδυνηρό γεγονός όμως στάθηκε η αιτία για μια λαμπρή καριέρα, καθώς κατά τη διάρκεια της μακράς ανάρρωσής της μελέτησε τους μεγάλους ζωγράφους του παρελθόντος και έμαθε να ζωγραφίζει, και κατέληξε να γίνει πασίγνωστη ζωγράφος.

Ένα ανάλογο παράδειγμα αποτελεί η Αγγλίδα συγγραφέας Τζόαν Ρόουλινγκ (1965 -) η οποία, για να ξεπεράσει τον θάνατο της μητέρας της έγραψε ένα βιβλίο με ήρωα ένα αγόρι που είχε επίσης χάσει τους γονείς του, τον Χάρι Πότερ. Στη συνέχεια έγραψε κι άλλα βιβλία με αυτόν τον ήρωα και από φτωχή γυναίκα με κατάθλιψη, έγινε πάμπλουτη και διάσημη.

Ένα τέτοιο άτομο είναι επίσης η Χιλιανή μυθιστοριογράφος Ιζαμπέλ Αλιέντε (1942 -). Όταν ήταν ακόμα δημοσιογράφος, κάποια μέρα που ήταν μακριά από το σπίτι της έλαβε άσχημα νέα: ο παππούς της ήταν ετοιμοθάνατος. Δεν μπορούσε να επιστρέψει για να τον επισκεφτεί, κι έτσι άρχισε να του γράφει ένα γράμμα. Από τη στιγμή που άρχισε να γράφει, ανακάλυψε ότι δεν μπορούσε να σταματήσει! Το γράμμα ήταν τόσο μεγάλο, που έγινε μυθιστόρημα και έκανε τεράστια επιτυχία. Έτσι η Ιζαμπέλ έγινε μία από τις πιο διάσημες μυθιστοριογράφους της εποχής μας. Έγραψε περισσότερα από είκοσι ακόμη βιβλία και τιμήθηκε με περισσότερα από πενήντα λογοτεχνικά βραβεία.

Κατερίνα Στάβερη, Β5

ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Υπεύθυνες καθηγήτριες: Ξένη Σκαρτσή (ΠΕ02), Μαρία Κονταξή (ΠΕ86)

«Παίζοντας με τις λέξεις» παρακολουθούμε το ταξίδι των λέξεων μέσα στο χρόνο, και αξιοποιούμε τους κανόνες της παραγωγής και της σύνθεσης της αρχαίας ελληνικής στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου της νέας ελληνικής, και στην κατανόηση δύσκολων λέξεων.

Για να λύσετε τα σταυρόλεξα, δείτε προσεκτικά τη σημασία και τον ετυμολογικό χαρακτήρα κάθε λέξης.

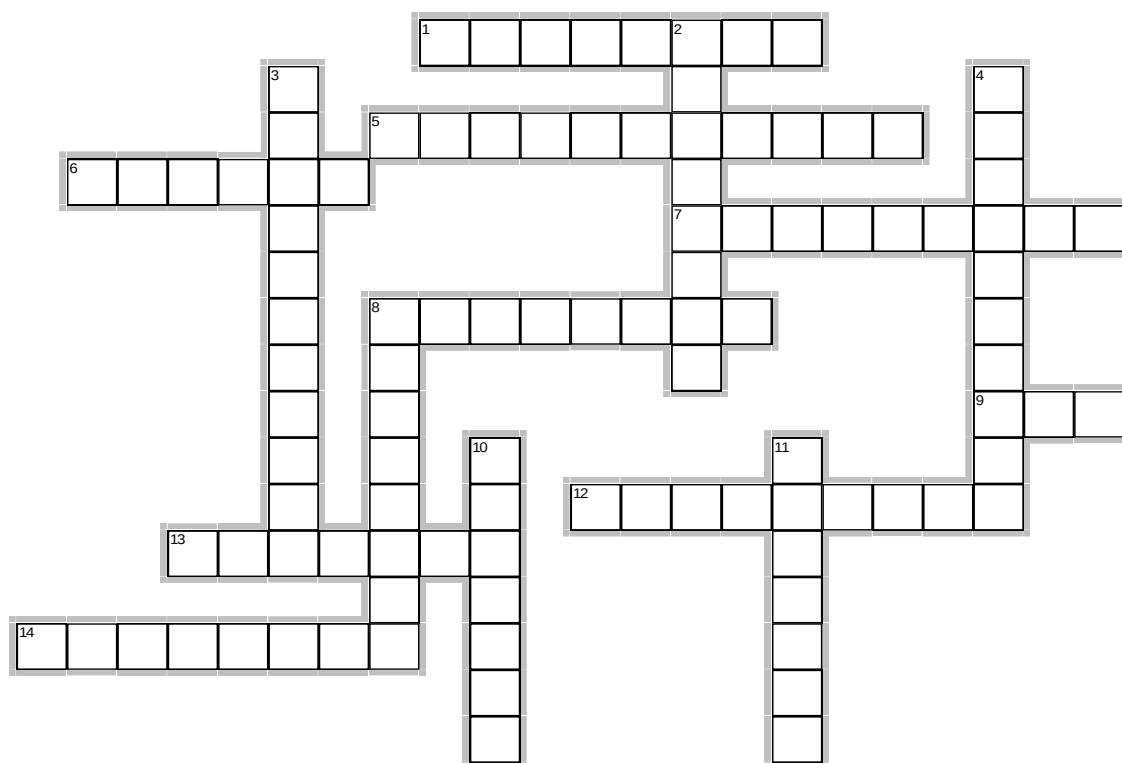
Μην απογοητευτείτε αν δεν τα καταφέρετε με την πρώτη. Διαβάστε άλλη μια φορά τις οδηγίες και προσπαθήστε ξανά.

Τα σταυρόλεξα δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας από το πρωτότυπο και της Πληροφορικής από τους μαθητές του τμήματος Β2.

Τα παιδιά δούλεψαν χωρισμένα σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα εντόπισε τις λύσεις σε ένα από τα σταυρόλεξα στο μάθημα της ΑΕ Γλώσσας. Στη συνέχεια δημιούργησε το σταυρόλεξό της με τις οδηγίες της καθηγήτριας της πληροφορικής, και έλυσε τα υπόλοιπα τρία σταυρόλεξα.

Μαθητές/τριες: Βρόντου Κατερίνα, Γιαννιάδης Κωνσταντίνος, Γιαννουλάκης Ιωάννης, Γκακιουτάν Γκουέιν-Βασιλική, Γουλές Γεώργιος, Γρίβα Έλλη, Δαλαρέτος Πάνος, Δάτσκος Φίλιππος, Δεδούλη Άρτεμις, Δεφίγγου Αναστασία, Δημοβασίλης Παναγιώτης – Αχιλλέας, Δόση Εμμέλεια, Δρακονταειδή Βίβιαν, Εμμανουηλίδου Ευδοκία, Ευφραιμίδης Κυριάκος, Ζαρία Μαρία, Ζαφειριαδου Ζωή, Ζήσης Λέανδρος, Ζιάννη Ανδριάννα, Ηλιοπούλου Ευγενία, Ιατρού Κωνσταντίνος, Ιωαννίδη Δήμητρα, Καϊναρη Αικατερίνη, Καλάκος Μάριος, Καμπρας Μαρίνος, Κανταρτζή Ηλέκτρα - Δάφνη

Παίζοντας με τις λέξεις (Α)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Συνεργασία προσώπων ή παραγόντων σε κάποια δραστηριότητα, θηλυκό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση και β' συνθετικό από το ρ. πράττω
5. Αυτός που ασχολείται με πολλά πράγματα, επίθετο παρασύνθετο και β' συνθετικό από το ρ. πράττω
6. Παράγωγο ουσιαστικό του ρ. θεάομαι-θεῶμαι, που δηλώνει τόπο
7. Η αντίρρηση, θηλυκό ουσιαστικό, με β' συνθετικό από το ρ. λέγω
8. Ο εύκολος στη μεταφορά, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. ἄγω
9. Συνήθεια, τρόπος συμπεριφοράς που αποκτάται με την επανάληψη, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. ἔχω
12. Ενέργεια με την οποία επιδιώκει κάποιος ένα στόχο και απαιτεί τόλμη, η απόπειρα, η προσπάθεια, ουδέτερο ουσιαστικό, παράγωγο του ρ. ἐγχερέω-ῶ
13. Αυτός που έχει κάνει μια αξιόποινη

πράξη από πρόθεση ή από αμέλεια, παράγωγο του ρ. δράω-ῶ που δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί

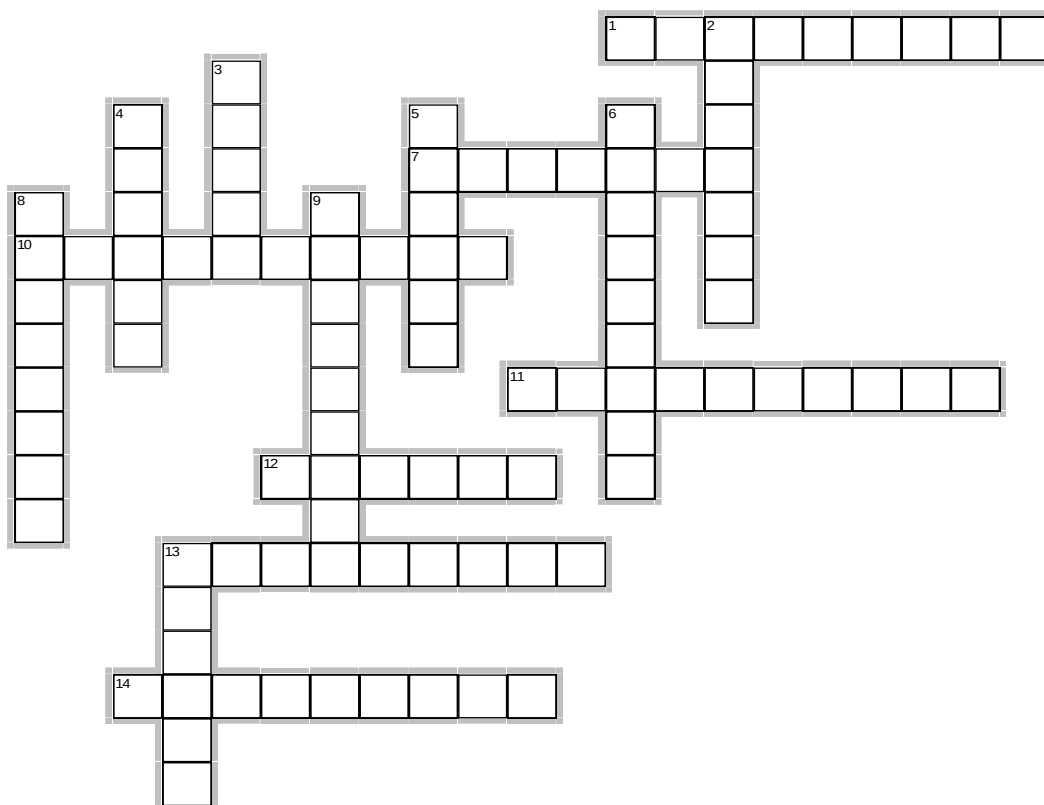
14. Ο ξέφρενος, επίθετο παράγωγο του ουσ. φρήν-φρενός

ΚΑΘΕΤΑ

2. Ο ακούραστος, ρηματικό επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. κάμνω
3. Σειρά στίχων που τα αρχικά τους γράμματα σχηματίζουν λέξη ή φράση, θηλυκό ουσιαστικό, β' συνθετικό από το ουσ. στίχος
4. Επιστημονικό κείμενο που εξετάζει σε βάθος ένα θέμα, θηλυκό ουσιαστικό ομόρριζο του ρ. πράττω
8. Αυτός που δεν μπορείς να αποφύγεις, ρηματικό επίθετο ομόρριζο του φεύγω
10. Ο ευπρεπής, ή καλά οργανωμένος, επίθετο παράγωγο του ουσ. κόσμος
11. Αυτός που γνωρίζει καλά, δικατάληκτο επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. οἶδα

<https://share.eclipsecrossword.com/play/a7742af3/crossword>

Παίζοντας με τις λέξεις (B)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Αυτός που εκδηλώνεται με πράξεις, ρηματικό επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. πράττω
7. Χαρακτηρισμός ανέντιμου ανθρώπου/ μολυσμένο αντικείμενο που πετάγεται μετά τον καθαρισμό, ουδέτερο ουσιαστικό παράγωγο του ρ. καθαίρω
10. Ο ικανός, ο επιδέξιος, επίθετο παράγωγο από το επίρ. επίτηδες
11. Η λεπτή στιβάδα, το εξωτερικό στρώμα του δέρματος του ανθρώπου και των ζώων, θηλυκό ουσιαστικό, β' συνθετικό δέρμα
12. Η συγκέντρωση, θηλυκό ουσιαστικό, παρασύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. ἄγω
13. Αυτός που γνωρίζει σε βάθος το αντικείμενο ορισμένης επιστήμης, δικατάληκτο επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. επίσταμαι
14. Αυτός που αποφεύγει τους κόπους, ο τεμπέλης, επίθετο σύνθετο με α' συνθετικό το ρ. φεύγω

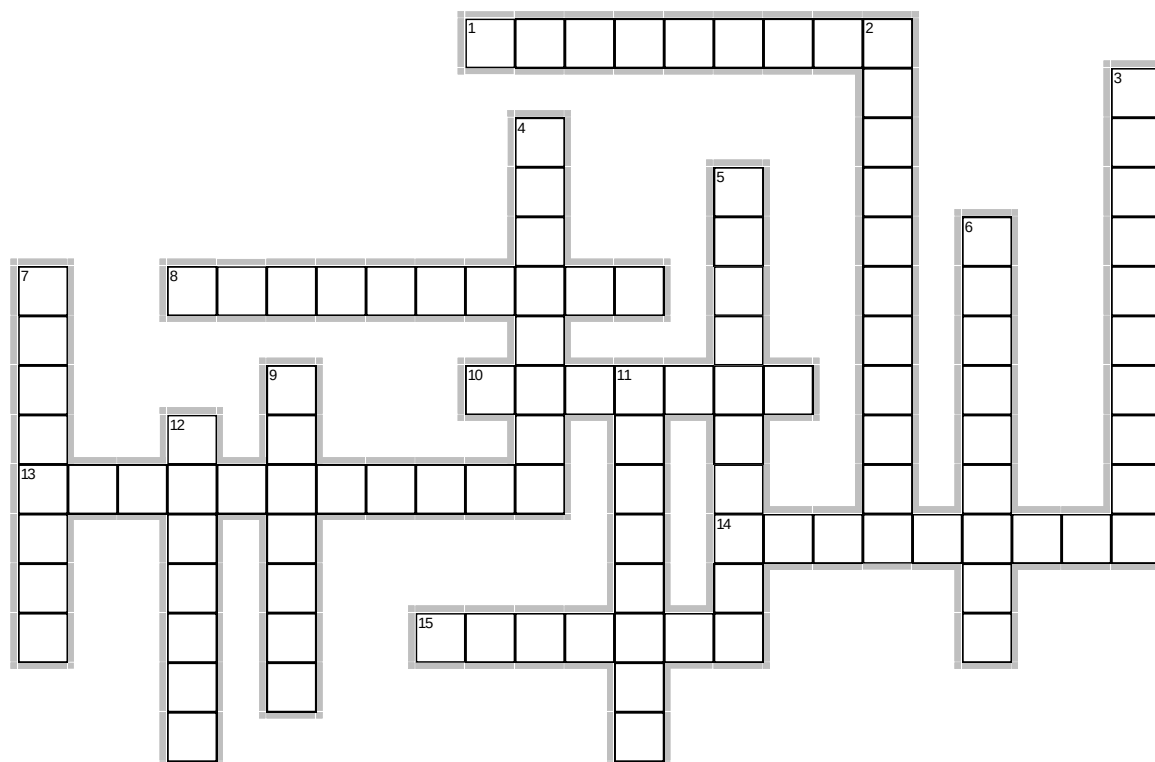
3. Ο τρόπος που αντιλαμβάνεται κάποιος ένα γεγονός, θηλυκό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση, και β' συνθετικό παράγωγο του ὁράω-ῶ
4. Ο πνευματικά καλλιεργημένος, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, ομόρριζο του λέγω
5. Έκφραση, διατύπωση σκέψης, γνώμης / τρόπος σύνταξης, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. φέρω
6. Αυτός που η ζωή του ή η διάρκειά του είναι σύντομη, "βραχεία", επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό το ουσ. βίος
8. Αυτός που δεν έχει δική του "φωνή", γνώμη, αλλά προβάλλει άκριτα την άποψη τρίτων, ουδέτερο σύνθετο ουσιαστικό με α' συνθετικό το ρ. φέρω
9. Αυτός που παρέχει εγγύηση, που μπορεί κανείς να τον εμπιστευτεί, επίθετο σύνθετο και με α' συνθετικό το ρ. φέρω
13. Η ικανότητα ενός ατόμου να αντιλαμβάνεται με ταχύτητα, εξυπνάδα, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. φύω

ΚΑΘΕΤΑ

2. Αυτός που μπορεί, που είναι δυνατό να συμβεί, επίθετο παράγωγο του ρ. πείθω

<https://share.eclipsecrossword.com/play/5973182e/crossword>

Παίζοντας με τις λέξεις (Γ)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Αυτός που τον χαρακτηρίζει συναισθηματική ένταση, ο ασυγκράτητος, επίθετο σύνθετο ομόρριζο του φέρω
8. Ουσιαστικό ομόρριζο του ρ. πράττω που δηλώνει τόπο
10. Αδράνεια, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. πράττω
13. Αυτός που δεν μπορεί να αλλάξει, ρηματικό επίθετο σύνθετο, τελευταίο συνθετικό από το ρ. καλέω- ὦ
14. Αυτός που αγαπά τις φιλονικίες, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. ἐρίζω
15. Όργανο γραφής, θηλυκό ουσιαστικό, παράγωγο του ρ. γράφω

ΚΑΘΕΤΑ

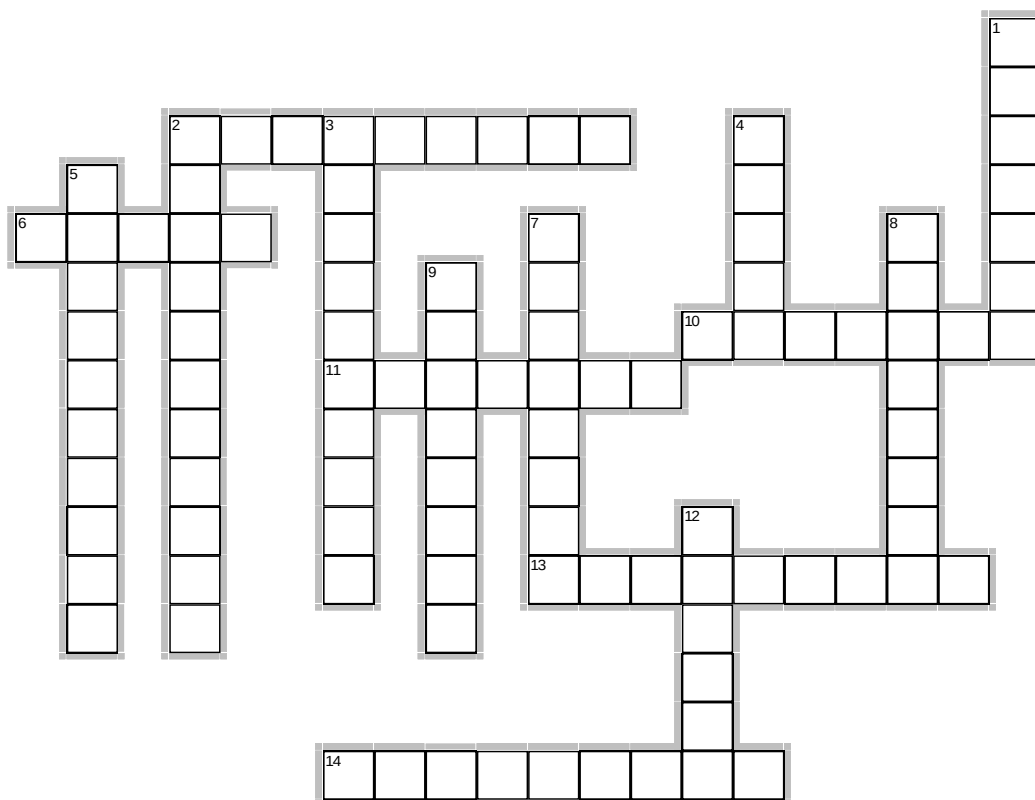
2. Βελτίωση της διαγωγής ενός ατόμου που έχει διαπράξει αδίκημα, με την επιβολή
- ποινήs, αρσενικό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια, παράγωγο από το ρ. σωφρονέω- ὦ
3. Με λίγα λόγια, εν συντομία, επίρρημα σύνθετο, με β' συνθετικό από το ρ. λέγω

4. Αυτός που παρέχει ελπίδες, με α' συνθετικό το ρ. φέρω

5. Καλός λόγος φροντισμένος, με καλολογικά στοιχεία, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό παράγωγο του ρ. λέγω
6. Ο υπάκουος, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. πείθω
7. Αυτός που μπορεί να ελέγχει τις επιθυμίες που σχετίζονται με τις υλικές απολαύσεις, επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. κρατέω- ὦ
9. Καθεμιά από τις μορφές με τις οποίες εκφέρεται το ρήμα, για να δηλωθεί ορισμένη διάθεση, ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση, β' συνθετικό από το ρ. κλίνω
11. Αυτός που δεν έχει ουσία, ουσιαστικό περιεχόμενο, επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. εἰμί
12. Σφάλμα, παράπτωμα, ουδέτερο ουσιαστικό που δηλώνει αποτέλεσμα ενέργειας, παράγωγο του ρ. παταίνω

<https://share.eclipsecrossword.com/play/3746e164/crossword>

Παίζοντας με τις λέξεις (Δ)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

2. Το ελάχιστο ποσό της ύλης, υποκοριστικό του ουσ. σώμα

6. Αυτός που μπορεί κανείς να τον αγγίξει, ρηματικό επίθετο παράγωγο του ρ. άπτω

10. Η γνώση των συμβάντων του παρελθόντος, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. οΐδα

11. Αυτός που έχει φρόνηση, ο συνετός, σύνθετο επίθετο με πρώτο συνθετικό το ρ. και β' συνθετικό το ουσ. φρήν-φρενός

13. Η κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένα άτομο, όταν έχει πλήρη λειτουργία των αισθήσεων και πνευματική διαύγεια / η γνώση που επιτρέπει τη διάκριση του ηθικά καλού από το κακό, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. σύνοιδα

14. Όλοι ή όλα μαζί, χωρίς εξαίρεση, επίρρημα με β' συνθετικό από το ρ. συλλαμβάνω

ΚΑΘΕΤΑ

2. Μορφωμένος άνθρωπος που ασχολείται όμως με ασήμαντες λεπτομέρειες επίθετο ομόρριζο του ρ. σχολάζω

3. Αυτός που δεν έχει μόρφωση, καλλιέργεια, ρηματικό επίθετο ομόρριζο του του ρ. παιδεύω

4. Αυτός που διαφεύγει κρυφά σε ξένη χώρα, επειδή διώκεται (δικαστικά, πολιτικά κτλ.) στην πατρίδα του, παράγωγο ουσιαστικό του ρ. φεύγω

5. Δοκιματικό κείμενο που δημοσιεύεται σε ορισμένη θέση μιας εφημερίδας, θηλυκό ουσιαστικό, παρασύνθετο, με β' συνθετικό το ουσ. φύλλον

7. Αυτός που έχει κύρος, αξία, σύνθετο ρηματικό επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. κρίνω

8. Ενοχλητικός, επίθετο παράγωγο του ρ. φέρω που δηλώνει ιδιότητα

9. Ανυπακοή, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. πείθω

12. Η τιμωρία που επιβάλλεται από μία ανώτερη δύναμη για την παράβαση των ηθικών νόμων, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. νέμω

<https://share.eclipsescrossword.com/play/f4cc2db6/crossword>

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ

Θράσου Καστανάκη, Η αφεντιά μου κι ο Πετρής (1937-38)

Στο διήγημα του Θράσου Καστανάκη «Η αφεντιά μου κι ο Πετρής» ο συγγραφέας θέλει να αναδείξει τη φτώχεια και την οικονομική δυσχέρεια κατά τον μεσοπολέμο, πιθανώς λόγω της Μεγάλης Ύφεσης του 1929, που οδηγούν στη μαζική μετανάστευση. Για να πετύχει το στόχο του φτιάχνει μια κωμική ιστορία. Οι ήρωες ωθούνται στα άκρα λόγω της οικονομικής ανέχειας και απαγάγουν ένα παιδί, τον Βαγγέλη. Ο συγγραφέας επισημαίνει πως ο πατέρας του Βαγγέλη ήταν μάγειρας στην Κωνσταντινούπολη, για να τονίσει πως είναι εύπορος. Οι απαγωγείς ελπίζουν να φτιάξουν την επιχείρησή τους με τα λεφτά από τα λύτρα, ωστόσο οι εξελίξεις δεν θα τους το επιτρέψουν.

Μία ακόμα κατάσταση που αναδεικνύεται είναι η χειριστικότητα που χρησιμοποιούν κάποια παιδιά προκειμένου να επιτύχουν τον σκοπό τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το νεαρό αγόρι ταλαιπωρεί τους απαγωγείς του με τη συμπεριφορά του, με αποτέλεσμα αυτοί να ικανοποιούν όλες τις επιθυμίες του. Επίσης, στο διήγημα αναφέρεται και έμμεσα η κακή διαπαιδαγώγηση των παιδιών που οδηγεί σε κακή συμπεριφορά, πράγμα που φαίνεται από τη συμπεριφορά του μικρού Βαγγέλη, η οποία δεν είναι άλλο από συνέπεια της διαπαιδαγώγησης που έλαβε από τους γονείς του.

Η υπερβολή και το παράδοξο είναι τα στοιχεία που καθιστούν την ιστορία κωμική. Το παιδί που έχει απαχθεί σημαδεύει τους απαγωγείς, τον Πετρή και τον Γιώργο, με μια σφεντόνα. Αυτό δείχνει πως τους αψηφά και δεν νοιάζεται που τον έχουν απαγάγει. Έχει φτάσει μάλιστα στο σημείο να τους βασανίζει, ενώ εκείνοι είναι οι εγκληματίες, πράγμα παράδοξο. Τους ζητάει καφέ και τσιγάρο, τους αναγκάζει να συμμετάσχουν στα παιχνίδια του και παίζει με τα ρολόγια τους. Επιπλέον, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί κωμικά στοιχεία, όπως για παράδειγμα το γράμμα-απάντηση που γράφει ο πατέρας του παιδιού μαζί με τον Σχολάρχη, όπου, αντί να ζητάει να το επιστρέψουν, τους θερμοπαρακαλεί να κρατήσουν το παιδί κατά τους θερινούς μήνες, λόγω της ανυπόφορης συμπεριφοράς του.

Οι σχέσεις των ηρώων διαφοροποιούνται κατά την εξέλιξη της ιστορίας. Στην αρχή, οι δύο απαγωγείς χρησιμοποιούν το μικρό αγόρι μόνο ως μέσο για να κερδίσουν χρήματα, δηλαδή για το προσωπικό τους συμφέρον, αλλά παρατηρούμε πως όσο εξελίσσεται η ιστορία, οι ίδιοι δένονται μαζί του και συνηθίζουν την ανυπόφορη συμπεριφορά του, ενώ επίσης το παιδί νιώθει οικειότητα και δεν τους αντιμετωπίζει ως απειλή. Μάλιστα, ο Πετρής φαίνεται να δένεται συναισθηματικά περισσότερο με το θύμα, λόγω της ομοιότητάς του με τον μικρό του αδελφό, γεγονός που τον ωθεί να το επιστρέψει στον πατέρα του και στο μέλλον να αποκτήσει φιλικές και επαγγελματικές σχέσεις μαζί του. Ακόμα, παρατηρείται αλλαγή και στη σχέση των δύο απαγωγέων, καθώς στην αρχή φαίνεται να είναι στενοί φίλοι και συνεργάτες, ωστόσο στο τέλος ο Πετρής

εγκαταλείπει τον φίλο του και μάλιστα ο δεύτερος δεν μπαίνει στον κόπο να τον αναζητήσει.

Στο τέλος του διηγήματος, ο αφηγητής συναντά τυχαία έναν συγγενή του Πετρή και μαθαίνει την τραγική ιστορία του φίλου του. Συγκεκριμένα, ο Πετρήs καταγόταν από τη Σμύρνη και είχε οικογένεια εκεί, την οποία έχασε κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή, συμπεριλαμβανομένου του μικρού του αδελφού, ο οποίος είχε την ίδια ακριβώς ηλικία και συμπεριφορά με το θύμα τους. Με αυτόν τον τρόπο, ο συγγραφέας κάνει μια έμμεση αναφορά στην καταστροφή της Σμύρνης από τους Τούρκους, γεγονός με ανυπολόγιστες συνέπειες για τους Έλληνες της Μικράς Ασίας.

Άννα Γιαννοπούλου, Θανάσης Βαρδούλιας, Γ1

Γιάννη Δαλιανίδη, *Ξόπνα Βασίλη* (σενάριο Δημήτρης Ψαθάς), παραγωγή 1969

Ο Βασίλης, υπόδειγμα υπαλλήλου, που μισεί τους κομμουνιστές, συγκρούεται καθημερινά με τον αριστερό συνάδελφό του Μάνο. Μόνο που η τύχη θα τα φέρει έτσι ώστε ο Μάνος να γίνει γαμπρός του, καθώς θα παντρευτεί την, επίσης αριστερών πεποιθήσεων, αδερφή του, Ντίνα. Κι ενώ ο Βασίλης κάποια στιγμή «ξυπνάει» και αποφασίζει να διεκδικήσει το δίκιο του απέναντι στην εργοδοσία, σε άλλη μία στροφή της τύχης ο Μάνος πλουτίζει. Στο άκουσμα της είδησης, ο Βασίλης τρελαίνεται, οδηγείται σε ψυχιατρείο, ενώ μετά την αποθεραπεία του τον περιμένει μια ακόμη χειρότερη έκπληξη, καθώς βλέπει πως το χρήμα έχει μεταλλάξει οριστικά την οικογένειά του.

www.athinorama.gr

Η ταινία «Ξόπνα Βασίλη» είναι μία κωμωδία παραγωγής του 1969, σε σκηνοθεσία του Γιάννη Δαλιανίδη. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι γυρίστηκε δύο χρόνια μετά την επιβολή της Χούντας, αφού διακωμωδεί και σατιρίζει με emphaticό και χιουμοριστικό τρόπο τα πολιτικά ήθη της εποχής, τη διάκριση δεξιού-αριστερού, καθώς και συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες.

Αρχικά, σατιρίζει τους νεόπλουτους, δηλαδή αυτούς που απέκτησαν σε σύντομο χρονικό διάστημα σημαντικό πλούτο και ανέβηκαν κοινωνικά, εγκαταλείποντας την ιδεολογία τους και ξεχνώντας την κοινωνική τους προέλευση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν ο Μάνος και η Ντίνα, οι οποίοι αν και ανήκαν στη μεσαία κοινωνική τάξη και είχαν αριστερές ιδέες, μέσα σε διάστημα λίγων λεπτών έγιναν πλούσιοι μετά από ένα γύρισμα της τύχης, με την αγορά ενός λαχείου που αρνήθηκε την τελευταία στιγμή να αγοράσει ο Βασίλης. Βέβαια, εκτός από την τάξη τους είχε αλλάξει και η ιδεολογία τους. Απαρνιούνται τις αριστερές αξίες και ιδέες, τις οποίες κάποτε υποστήριζαν, και υποτιμούν τις κατώτερες τάξεις, ξεχνώντας πως και αυτοί

ανήκαν σε αυτές στο παρελθόν. Το ζευγάρι προδίδει τις αρχές και τα ιδανικά του για τα οποία αγωνιζόταν παλαιότερα και βγάζει από τη μέση οτιδήποτε θα μπορούσε να εμποδίσει το δρόμο τους προς τη φήμη ή να χαλάσει την εικόνα της οικογένειάς τους, στην προκειμένη περίπτωση τον κακόμοιρο Βασίλη, ο οποίος έχει τρελαθεί από την κακοτυχία του. Για τον λόγο αυτό λένε ψέματα πως ο Βασίλης ταξίδεψε στην Αργεντινή, ενώ στην πραγματικότητα ήταν κλεισμένος στο τρελοκομείο χωρίς κανένα συγγενικό του πρόσωπο να τον επισκέπτεται πέρα από το φίλο του, τον Περικλή.

Η ταινία, επιπλέον, κοροϊδεύει τους καλλιτέχνες και τους ποιητές και τους παρουσιάζει μέσω του προσώπου του ποιητή Φανφάρα, αγκιστρωμένους στην πλούσια κοινωνικές τάξεις. Ο ποιητής Φανφάρας δεν είναι ένας ταλαντούχος καλλιτέχνης με επαναστατικές και δημιουργικές ιδέες, είναι ωστόσο επιτυχημένος και διάσημος καθώς συνεργάζεται στενά με τον πλούσιο Μάνο. Βέβαια παλαιότερα ο Μάνος κάθε άλλο παρά θαύμαζε τον ποιητή Φανφάρα. Είχε μάλιστα γράψει υποτιμητικά σχόλια για αυτόν στην εφημερίδα με αποτέλεσμα την απόλυσή του. Μόλις πλούτισε όμως τον συμπάθησε και άρχισε να θαυμάζει την ποίησή του, οργανώνοντας και δεξιώσεις στο σπίτι του, στις οποίες ο ποιητής απήγγελλε τα ποιήματά του. Θα μπορούσαμε να πούμε πως ο σεναριογράφος σατιρίζει τα μοντέρνα ποιήματα, τα οποία ήταν ακατανόητα στους ανθρώπους της εποχής.

Τέλος, καυτηριάζονται και οι εργοδότες. Πιο συγκεκριμένα προβάλλεται η απάνθρωπη και σκληρή συμπεριφορά της κ. Φαρλάκου, του αφεντικού του Βασίλη, η οποία τον απέλυσε μόλις ζήτησε αύξηση. Αν και ο Βασίλης ήταν ένας πειθαρχημένος και πιστός εργαζόμενος, αυτή δε δίστασε να τον απολύσει μόλις ένιωσε πως ο Βασίλης απειλεί τα συμφέροντά της.

Για να επιτύχει το στόχο του, ο συγγραφέας επιστρατεύει διάφορες μεθόδους της σάτιρας. Πρώτα από όλα, χρησιμοποιεί την υπερβολή για να παρουσιάσει τον ποιητή Φανφάρα. Ο στομφώδης-πομπώδης τρόπος με τον οποίο εκφωνεί τα ποιήματά του και η αυταρέσκειά του παρουσιάζονται σε υπέρμετρο βαθμό. Από τον τρόπο που κινείται στο χώρο και κουνάει τα χέρια και το κεφάλι του, ακόμη και τα μαλλιά του, σε όλα υπάρχει μια δόση υπερβολής. Το αποκορύφωμα όλων είναι η ιδέα που έχει για τον εαυτό του, την οποία δεν σταματά να υπερπροβάλλει. Παρουσιάζει τον εαυτό του ως έναν καταπληκτικό ποιητή που γράφει ενδιαφέροντα ποιήματα και διαθέτει πολλούς θαυμαστές. Και παρωδία της ποίησης.

Επιπρόσθετα, ο σεναριογράφος χρησιμοποιεί την ειρωνεία των καταστάσεων για να δείξει την ατυχία του Βασίλη, ο οποίος ενώ έχει ξοδέψει πολλά χρήματα στην αγορά λαχείων και έχει πεισθεί να μην ξαναγοράσει, χάνει μέσα από τα χέρια του το τυχερό λαχείο. Το αγοράζει αμέσως μετά ο Μάνος, ο οποίος τον είχε πιέσει να σταματήσει αυτή τη συνήθεια, και τελικά κερδίζει ένα

υπέρογκο ποσό. Το παιχνίδι που του παίζει η τύχη είναι εμφανές. Είναι τραγική ειρωνεία.

Συνάμα, σε όλη τη διάρκεια της ταινίας κυριαρχεί η σύγκριση ανάμεσα στο πριν και το μετά. Πιο συγκεκριμένα, συγκρίνεται η συμπεριφορά του Μάνου και της Ντίνας πριν και μετά την απόκτηση του λαχείου. Στην αρχή, και οι δύο παρουσιάζονταν ως αριστεροί, με έντονη πολιτική δράση. Τολμούσαν να πηγαίνουν σε πορείες, ο Μάνος αρθρογραφούσε σε μία φιλοαριστερή εφημερίδα, ενώ μιλούσαν και οι δύο περιφρονητικά και δεν εκτιμούσαν τον ποιητή Φανφάρα. Αφότου όμως απέκτησαν πολλά χρήματα, άλλαξε η στάση τους. Ξεπούλησαν την ιδεολογία τους, υιοθέτησαν νεοπλουτίστικη συμπεριφορά, άρχισαν να συναναστρέφονται με άλλους κοινωνικούς κύκλους και μάλιστα διοργάνωσαν μια εκδήλωση προς τιμήν του ποιητή Φανφάρα. Η απόσταση ανάμεσα στο πριν και το μετά είναι αγεφύρωτη και η σύγκριση αναπόφευκτη.

Τέλος, μέσα από τα ποιήματα του Φανφάρα παρωδούνται στίχοι και φράσεις που συναντώνται και αλλού. Για παράδειγμα, αξιοποιεί και εντάσσει στα δήθεν εμπνευσμένα ποιήματά του φράσεις όπως «κουκιά σπέρνω», «στους αιώνες των αιώνων»... για να σχολιάσει ο Βασίλης «αμήν». Οι τίτλοι των ποιημάτων του –«Κόκκινο τυρί» και «Τα Κοράκια»– προκαλούν το γέλιο στον θεατή, ιδιαίτερα μάλιστα όταν παρακολουθεί τον ίδιο τον ποιητή με τη χαρακτηριστική του σκηνική παρουσία να τα απαγγέλλει. Παρωδείται η ποίηση

Συνεπώς, πίσω από το αστείο που σε πρώτο επίπεδο ο θεατής εισπράττει, μπορεί να διακρίνει με μια πιο προσεκτική ματιά τη σάτιρα της ταινίας. Πρόκειται για μία σάτιρα που έχει επιστρατεύσει πολλές μεθόδους της, με στόχο πάντοτε να θίξει, να καταγγείλει τα κακώς κείμενα και με έναν πιο εύσχημο τρόπο να διδάξει.

Στέλλα Βόσσου, Κατερίνα Ανυσίου, Γ1

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΩΝ

(Α)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. **ΣΥΜΠΡΑΞΗ**—Συνεργασία προσώπων ή παραγόντων σε κάποια δραστηριότητα, θηλυκό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση και β' συνθετικό από το ρ. πράττω
5. **ΠΟΛΥΠΡΑΓΜΩΝ**—Αυτός που ασχολείται με πολλά πράγματα, επίθετο παρασύνθετο και β' συνθετικό από το ρ. πράττω
6. **ΘΕΑΤΡΟ**—Παράγωγο ουσιαστικό του ρ. θεάομαι-θεῶμαι, που δηλώνει τόπο
7. **ΑΝΤΙΛΟΓΙΑ**—Η αντίρρηση, θηλυκό ουσιαστικό, με β' συνθετικό από το ρ. λέγω
8. **ΑΓΩΓΙΜΟΣ**—Ο εύκολος στη μεταφορά, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. ἄγω
9. **ΕΞΗ**—Συνήθεια, τρόπος συμπεριφοράς που αποκτάται με την επανάληψη, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. ἔχω
12. **ΕΓΧΕΙΡΗΜΑ**—Ενέργεια με την οποία επιδιώκει κάποιος ένα στόχο και απαιτεί τόλμη, η απόπειρα, η προσπάθεια, ουδέτερο ουσιαστικό, παράγωγο του ρ. ἐγχειρέω- ὦ
13. **ΔΡΑΣΤΗΣ**—Αυτός που έχει κάνει μια αξιόποινη πράξη από πρόθεση ή από αμέλεια, παράγωγο του ρ. δράω-ῶ που δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί
14. **ΦΡΕΝΗΡΗΣ**—Ο ξέφρενος, επίθετο παράγωγο του ουσ. φρήν-φρενός

ΚΑΘΕΤΑ

2. **ΑΚΑΜΑΤΟΣ**—Ο ακούραστος, ρηματικό επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. κάμνω
3. **ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ**—Σειρά στίχων που τα αρχικά τους γράμματα σχηματίζουν λέξη ή φράση, θηλυκό ουσιαστικό, β' συνθετικό από το ουσ. στίχος
4. **ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ**—Επιστημονικό κείμενο που εξετάζει σε βάθος ένα θέμα, θηλυκό ουσιαστικό ομόρριζο του ρ. πράττω
8. **ΑΦΕΥΚΤΟΣ**—Αυτός που δεν μπορείς να αποφύγεις, ρηματικό επίθετο ομόρριζο του φεύγω
10. **ΚΟΣΜΙΟΣ**—Ο ευπρεπής, ή καλά οργανωμένος, επίθετο παράγωγο του ουσ. κόσμος
11. **ΕΙΔΗΜΩΝ**—Αυτός που γνωρίζει καλά, δικατάληκτο επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. οἶδα

(Β)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. **ΕΜΠΡΑΚΤΟΣ**—Αυτός που εκδηλώνεται με πράξεις, ρηματικό επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. πράττω
7. **ΚΑΘΑΡΜΑ**—Χαρακτηρισμός ανέντιμου ανθρώπου/ μολυσμένο αντικείμενο που πετάγεται μετά τον καθαρισμό, ουδέτερο ουσιαστικό παράγωγο του ρ. καθαίρω

10. **ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΣ**—Ο ικανός, ο επιδέξιος, επίθετο παράγωγο από το επίρ. ἐπίτηδες
11. **ΕΠΙΔΕΡΜΙΔΑ**—Η λεπτή στιβάδα, το εξωτερικό στρώμα του δέρματος του ανθρώπου και των ζώων, θηλυκό ουσιαστικό, β' συνθετικό δέρμα
12. **ΣΥΝΑΞΗ**—Η συγκέντρωση, θηλυκό ουσιαστικό, παρασύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. ἄγω
13. **ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**—Αυτός που γνωρίζει σε βάθος το αντικείμενο ορισμένης επιστήμης, δικατάληκτο επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. ἐπίσταμαι
14. **ΦΥΓΟΠΟΝΟΣ**—Αυτός που αποφεύγει τους κόπους, ο τεμπέλης, επίθετο σύνθετο με α' συνθετικό το ρ. φεύγω

ΚΑΘΕΤΑ

2. **ΠΙΘΑΝΟΣ**—Αυτός που μπορεί, που είναι δυνατό να συμβεί, επίθετο παράγωγο του ρ. πείθω
3. **ΑΠΟΨΗ**—Ο τρόπος που αντιλαμβάνεται κάποιος ένα γεγονός, θηλυκό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση, και β' συνθετικό παράγωγο του ὀράω-ῶ
4. **ΛΟΓΙΟΣ**—Ο πνευματικά καλλιεργημένος, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, ομόρριζο του λέγω
5. **ΕΚΦΟΡΑ**—Έκφραση, διατύπωση σκέψης, γνώμης / τρόπος σύνταξης, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. φέρω
6. **ΒΡΑΧΥΒΙΟΣ**—Αυτός που η ζωή του ή η διάρκειά του είναι σύντομη, "βραχεία", επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό το ουσ. βίος
8. **ΦΕΡΕΦΩΝΟ**—Αυτός που δεν έχει δική του "φωνή", γνώμη, αλλά προβάλλει άκριτα την άποψη τρίτων, ουδέτερο σύνθετο ουσιαστικό με α' συνθετικό το ρ. φέρω
9. **ΦΕΡΕΓΓΥΟΣ**—Αυτός που παρέχει εγγύηση, που μπορεί κανείς να τον εμπιστευτεί, επίθετο σύνθετο και με α' συνθετικό το ρ. φέρω
13. **ΕΥΦΥΙΑ**—Η ικανότητα ενός ατόμου να αντιλαμβάνεται με ταχύτητα, εξυπνάδα, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. φύω

(Γ)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. **ΠΑΡΑΦΟΡΟΣ**—Αυτός που τον χαρακτηρίζει συναισθηματική ένταση, ο ασυγκράτητος, επίθετο σύνθετο ομόρριζο του φέρω
8. **ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ**—Ουσιαστικό ομόρριζο του ρ. πράττω που δηλώνει τόπο
10. **ΑΠΡΑΞΙΑ**—Αδράνεια, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. πράττω
13. **ΑΜΕΤΑΚΛΗΤΟΣ**—Αυτός που δεν μπορεί να αλλάξει, ρηματικό επίθετο σύνθετο, τελευταίο συνθετικό από το ρ. καλέω- ῶ
14. **ΕΡΙΣΤΙΚΟΣ**—Αυτός που αγαπά τις φιλονικίες, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. ἐρίζω
15. **ΓΡΑΦΙΔΑ**—Όργανο γραφής, θηλυκό ουσιαστικό, παράγωγο του ρ. γράφω

ΚΑΘΕΤΑ

2. **ΣΩΦΡΟΝΙΣΜΟΣ**—Βελτίωση της διαγωγής ενός ατόμου που έχει διαπράξει αδίκημα, με την επιβολή ποινής, αρσενικό ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια, παράγωγο από το ρ. σωφρονέω-ῶ
3. **ΚΟΝΤΟΛΟΓΙΣ**—Με λίγα λόγια, εν συντομία, επίρρημα σύνθετο, με β' συνθετικό από το ρ. λέγω
4. **ΦΕΡΕΛΠΙΣ**—Αυτός που παρέχει ελπίδες, με α' συνθετικό το ρ. φέρω
5. **ΚΑΛΛΙΕΠΕΙΑ**—Καλός λόγος φροντισμένος, με καλολογικά στοιχεία, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό παράγωγο του ρ. λέγω
6. **ΠΕΙΘΗΝΙΟΣ**—Ο υπάκουος, επίθετο που δηλώνει ιδιότητα, παράγωγο του ρ. πείθω
7. **ΕΓΚΡΑΤΗΣ**—Αυτός που μπορεί να ελέγχει τις επιθυμίες που σχετίζονται με τις υλικές απολαύσεις, επίθετο σύνθετο με β' συνθετικό από το ρ. κρατέω- ῶ
9. **ΕΓΚΛΙΣΗ**—Καθεμιά από τις μορφές με τις οποίες εκφέρεται το ρήμα, για να δηλωθεί ορισμένη διάθεση, ουσιαστικό που δηλώνει ενέργεια ή κατάσταση, β' συνθετικό από το ρ. κλίνω
11. **ΑΝΟΥΣΙΟΣ**—Αυτός που δεν έχει ουσία, ουσιαστικό περιεχόμενο, επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. εἰμί
12. **ΠΤΑΙΣΜΑ**—Σφάλμα, παράπτωμα, ουδέτερο ουσιαστικό που δηλώνει αποτέλεσμα ενέργειας, παράγωγο του ρ. πταίω

(Δ)

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

2. **ΣΩΜΑΤΙΔΙΟ**—Το ελάχιστο ποσό της ύλης, υποκοριστικό του ουσ. σώμα
6. **ΑΠΤΟΣ**—Αυτός που μπορεί κανείς να τον αγγίξει, ρηματικό επίθετο παράγωγο του ρ. ἅπτω
10. **ΙΣΤΟΡΙΑ**—Η γνώση των συμβάντων του παρελθόντος, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. οἶδα
11. **ΕΧΕΦΡΩΝ**—Αυτός που έχει φρόνηση, ο συνετός, σύνθετο επίθετο με πρώτο συνθετικό το ρ. και β' συνθετικό το ουσ. φρήν-φρενός
13. **ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ**—Η κατάσταση στην οποία βρίσκεται ένα άτομο, όταν έχει πλήρη λειτουργία των αισθήσεων και πνευματική διαύγεια / η γνώση που επιτρέπει τη διάκριση του ηθικά καλού από το κακό, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. σύνοιδα
14. **ΣΥΛΛΗΒΔΗΝ**—Όλοι ή όλα μαζί, χωρίς εξαίρεση, επίρρημα με β' συνθετικό από το ρ. συλλαμβάνω

ΚΑΘΕΤΑ

1. **ΦΡΟΝΗΜΑ**—Αυτό που πιστεύει κάποιος, η πεποίθηση ή ιδεολογία, ουδέτερο ουσιαστικό παράγωγο του ρ. φρονέω- ῶ
2. **ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ**—Μορφωμένος άνθρωπος που ασχολείται όμως με ασήμαντες λεπτομέρειες επίθετο ομόρριζο του ρ. σχολάζω
3. **ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΣ**—Αυτός που δεν έχει μόρφωση, καλλιέργεια, ρηματικό επίθετο ομόρριζο του ρ. παιδεύω
4. **ΦΥΓΑΣ**—Αυτός που διαφεύγει κρυφά σε ξένη χώρα, επειδή διώκεται (δικαστικά, πολιτικά κτλ.) στην πατρίδα του, παράγωγο ουσιαστικό του ρ. φεύγω
5. **ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ**—Δοκιμιακό κείμενο που δημοσιεύεται σε ορισμένη θέση μιας εφημερίδας, θηλυκό ουσιαστικό, παρασύνθετο, με β' συνθετικό το ουσ. φύλλον
7. **ΕΓΚΡΙΤΟΣ**—Αυτός που έχει κύρος, αξία, σύνθετο ρηματικό επίθετο με β' συνθετικό από το ρ. κρίνω
8. **ΦΟΡΤΙΚΟΣ**—Ενοχλητικός, επίθετο παράγωγο του ρ. φέρω που δηλώνει ιδιότητα
9. **ΑΠΕΙΘΕΙΑ**—Ανυπακοή, θηλυκό ουσιαστικό με β' συνθετικό από το ρ. πείθω
12. **ΝΕΜΕΣΗ**—Η τιμωρία που επιβάλλεται από μία ανώτερη δύναμη για την παράβαση των ηθικών νόμων, θηλυκό ουσιαστικό παράγωγο του ρ. νέμω

Copyright © 2024

